

Het Instructie-Bataljon,

DOOR WIJLEN DEN GENERAAL-MAJoor TH. W. J. BUYS.¹⁾

*Zie ook
N 114 1/2
M. H. K. K. K.*

Toen een jaar of vier geleden tot de Regimentscommandanten eene vraag werd gericht — wanneer wij ons goed herinneren, betreffende het voorzien in het steeds grooter wordend te kort aan korporaals —, vonden wij bij de beantwoording daarvan aanleiding om met een enkel woord tevens aan te stippen eene tweede vraag: of onder de veranderde tijdsomstandigheden het Instructie-Bataljon nog geacht mocht worden reden van bestaan te hebben.

Wij ontvingen destijds ons verslag van de Divisie terug met het verzoek die overweging daaruit te lichten, daar zij niet gevraagd werd, waaraan natuurlijk werd voldaan.

Tot heden lieten wij dan ook deze aangelegenheid verder rusten, daar het o. i. ook niet aangaat, zonder rechtstreeksche aanleiding, van iedere afwijkende zienswijze of van elke wenschelijk geachte, maar mogelijk ook betwistbare verbetering steeds dadelijk een voorstel aan hooger autoriteit te doen. Daarbij gevoelden wij ook geen behoefte mede te willen regeeren, of *blijk* te geven van onze belangstelling in legerzaken.

Niettegenstaande die overwegingen hebben wij echter steeds over de vraag nagedacht, of het Instructie-Bataljon werkelijk nog geacht kan worden reden van bestaan te hebben, en wenschen wij haar alsnu nader aan de orde te stellen.

Hoe ongaarne wij ook eene instelling, die ontegenzeglijk belangrijke diensten aan het leger bewezen heeft, daaruit zouden zien verdwijnen, zoo mag dit toch geen reden zijn, alleen om der traditie wille, eene inrichting te handhaven, die waarschijnlijk haar tijd gehad heeft; vooral niet, wanneer de budgetten van Oorlog, evenals die van alle andere departementen, steeds stijgen, zoodat feitelijk aan bezuiniging, in den geest dat vrijgekomen gelden in de schatkist terugvloeien en het

¹⁾ De Generaal Buys — wiens medewerking aan ons Tijdschrift wij steeds zoo zeer op prijs gesteld hebben — zond ons dit artikel betrekkelijk zeer korten tijd vóór zijn overlijden toe.

Het is ons een bijzonder voorrecht ook dezen laatsten arbeid van den Generaal Buys, wiens onvermoeide werkzaamheid en levendige belangstelling, in alles wat ons leger betrof, ons zoo menig artikel van zijne hand schonk, in ons Tijdschrift te kunnen opnemen.

REDACTIE.

oorlogsbudget evenredig verminderen, niet te denken valt. Steeds staan nieuwe behoeften gereed die gelden op te eischen en mocht alzoo blijken, dat het Instructie-Bataljon zijn tijd gehad heeft, of dat het doel, dat aanvankelijk met de oprichting beoogd werd, thans op andere en minder kostbare wijze te bereiken is, dan is er niet eene enkele reden, hoe eerbiedwaardig die instelling ook geweest is en welke groote diensten zij ook aan het leger bewezen heeft, haar te blijven bestendigen.

Zeker is het, dat het Instructie-Bataljon tot vóór enkele jaren zoo niet geheel, dan toch voor een zeer groot deel, in eene bepaalde behoefte voorzag en dat het in het leven roepen dier instelling destijds getuigde van een ruimen en practischen blik.

Hoe toch, waren toen de toestanden in het leger? De infanterie bestond grootendeels uit vrijwilligers, bij sommige regimenten zelfs geheel. Flinken, krachtige mannen, met opgewekten geest, ordelijk en proper, die voor hun métier leefden, en dat ook volgens de eischen van dien tijd door en door kenden. Soldaten, die wel eens wat ruw waren en buiten den band sprongen, maar waarop, bij eene strenge krijgstuclit en goed voorgaan, te rekenen viel. Stof voor kader, ook ten gevolge van het zooveel lager peil der algemeene volksontwikkeling in vergelijking van heden, werd echter onder hen weinig of niet aangetroffen. Het was alzoo onder die omstandigheden goed gezien den toegang tot het leger wijd open te zetten, door eene instelling in het leven te roepen als het Instructie-Bataljon. Men hief daardoor het bezwaar op van die ouders, welke ongaarne hunne zonen op jeugdigen leeftijd aan het zooveel vrijer kazerneleven zagen blootgesteld, maar er overigens niets tegen hadden, dat deze de militaire loopbaan volgden; vooral niet, nu daarbij het zich op zooveel jeugdiger leeftijd kunnen engageeren voor velen dier ouders eene verlichting van zorgen kon medebrengen en voor hunne zonen, bij vlijt en goed gedrag, eene behoorlijke positie.

Het Instructie-Bataljon heeft dan ook volledig aan het doel beantwoord, gebleken uit den grooten toevloed van jongelingen, waardoor het grootendeels, zoo niet geheel, in de behoefte aan kader kon voorzien.

Hoe geheel anders zijn echter thans de legertoestanden. Afgescheiden van de nieuwe pensioenwetten, bestaat reeds sedert jaren, *niettegenstaande* het Instructie-Bataljon, een groot te kort aan korporaals. Bij de regimenten infanterie zijn verder bijna geen vrijwilligers meer. Deze kunnen hier echter buiten beschouwing gelaten worden, omdat die van voorheen toch weinig of geen stof tot kadervorming leverden en alzoo de omstandigheden uit dat oogpunt de zelfde zijn gebleven. Toen geen stof voor kadervorming onder hen; thans weinig of geen vrijwilligers.

Hiertegenover staat, in vergelijking met voorheen, de persoonlijke dienstplicht en het verhoogde peil der algemeene volksontwikkeling, zoodat thans in de militie voldoende stof gevonden wordt tot kadervorming; vooral nu met de wet in de hand, bij het niet aanmelden van een voldoende aantal geschikte personen, om tot een graad bij de militie te worden opgeleid, deze daartoe kunnen aangewezen worden. Daarbij

heeft deze Minister van Oorlog onder het vele goede, dat Z. E. reeds voor het leger heeft tot stand gebracht, ook nog gunstige bepalingen gemaakt om het vrijwillig dienst nemen dier gegradueerden aan te moedigen. Nemen wij daarbij nog in aanmerking de instelling van het Reserve-kader, dan wil het ons voorkomen, dat onder deze veranderde legertoestanden, de vraag ernstige overweging verdient, of werkelijk het Instructie-Bataljon nog reden van bestaan heeft. En in ieder geval, of, nu gebleken is, „dat er nog geheele provinciën in ons land zijn, waaruit zelden of ooit een jongmensch bij het Instructie-Bataljon in dienst treedt” de werkring van dat Bataljon niet aan het leger zelf kan worden overgedragen.

Dit zou kunnen geschieden door bij de staven der verschillende regimenten infanterie aan een evenredig aantal jongelingen, op den zelfden voet als bij het Instructie-Bataljon, de gelegenheid te openen, op gezette tijdstippen in dienst te treden om tot korporaal te worden opgeleid. Mogelijk dat dan zou blijken, dat ouders, voor wie het Instructie-Bataljon nog te ver af gelegen is, om hunne jeugdige zonen daarheen te doen gaan, minder bezwaar zouden hebben hunne kinderen in dienst te doen treden, wanneer deze meer in hunne nabijheid bleven.

Die bron kon dan wel eens rijkelijker vloeien dan thans het geval is, nu eenige provinciën niet één enkel jongeling leveren.

Voor ons staat dan ook vast, dat, onder de veranderde legertoestanden, het Instructie-Bataljon zijn tijd gehad heeft. Mochten wij daarin juist zien, dan zou natuurlijk eene belangrijke som aan uitgaven vrijvallen ter voorziening in andere legerbehoeften, doordat de officieren en het kader van dat Bataljon tot het encadreeren van het op te richten 11^e Regiment konden gebezigd worden en alzoo eene noodelooze uitbreiding van beroepsofficieren en kader voorkómen werd. Tevens zouden, met het oog op de practische vorming der onderofficieren van den Hoofdcursus, de gebouwen en magazijnen te Kampen kunnen gebezigd worden tot het geheel of gedeeltelijk onder dak brengen van bovengenoemd regiment.

In ieder geval lijkt ons de vraag zóó belangrijk, dat het ons wil voorkomen, dat hier alle aanleiding voor den Minister van Oorlog bestaat, om zich door eene commissie te doen voorlichten, of inderdaad die instelling kan opgeheven worden, alsmede of het niet het eenvoudigst ware haren werkring over te brengen bij de staven der verschillende regimenten infanterie.

Die commissie behoeft niet groot te zijn. Wanneer zij bestaat uit een actief dienend Kolonel der infanterie en een oud-Commandant van het Instructie-Bataljon, benevens b.v. het hoofd der IIe of IIIe Afdeeling van het D. v. O. en een Luitenant, als Secretaris, dunkt ons, dat zij alle waarborgen in zich bevat om over alle gegevens en voldoende voorlichting te kunnen beschikken en binnen betrekkelijk korten tijd een gemotiveerd oordeel uit te brengen.

De Oorlog in Zuid-Afrika.

A. DE VELDTOCHT IN NATAL.

(Vervolg van blz. 447.)

V. Het Beleg van Ladysmith.

De bezetting van Ladysmith.

Even nadat men te Ladysmith op den 2^{en} November het telegrafische bericht van FRENCH's behouden aankomst ¹⁾ te Colenso had ontvangen, werden de telegraaf- en de spoorlijn naar het Zuiden doorgesneden. Daarmede was het beleg begonnen. Alleen door middel van optische seinen en van postduiven kon de gemeenschap met de buitenwereld onderhouden worden. Echter werd de plaats niet zoo hermetisch afgesloten, of nu en dan kon een Kaffer met berichten van dagbladcorrespondenten door de Boerenliniën heensluipen.

WHITE beschikte over 8 bataljons infanterie, 3 regimenten cavalerie, 6 veldbatterijen, genietroepen, 2 eskadrons Imperial Light Horse, detachementen Natalsche vrijwilligers, verder over detachementen van het 18^e Regt. Huzaren, waarvan een groot deel bij Dundee, en van de twee bataljons, waarvan een groot deel op den Tchengula in handen der Boeren gevallen was. ²⁾ Voorts bevond zich te Ladysmith een detachement ter bediening van geschut, afkomstig van de „Powerful”, onder bevel van den Kapitein-ter-zee HEDWORTH LAMBTON, ter sterkte van 283 officieren en manschappen. Dat geschut bestond uit 2 kanonnen van 4.7 duim (12 cM.) 3 lange en 1 korten twaalfponder (7.62 cM.), 1 kanon van 8 cwt. (5.7 cM.) en 4 Maxim-mitrailleurs. Ten slotte een paar bergstukken en houwitsers van verouderd model en de beide, bij Elands-laagte op de Boeren heroverde stukken. Alles te zamen genomen, telde de bezetting 572 officieren en 12.924 onderofficieren en manschappen.

Enemaal besloten te blijven, begon WHITE met het nemen van maatregelen tot versterking van Ladysmith. De Boeren lieten hem daartoe den tijd, daar zij niet onmiddellijk partij trokken van hunne overwinning op den 30sten October. De „Times” van 19 Dec. 1899 erkent, dat een krachtige aanval tegen de zwakste punten zeer waarschijnlijk beslissende gevolgen voor Ladysmith gehad zou hebben. Klaarblijkelijk was de verdediging niet zeer ernstig voorbereid. ³⁾ Den 7^{den} November was men echter voldoende beschermd tegen een aanval door infanterie.

¹⁾ Zie blz. 328.

²⁾ Zie blzn. 175 en 266.

³⁾ Verg. blz. 265, noot (4). WHITE meent het tegendeel te kunnen bewijzen, door zich te beroepen op een brief van JOUBERT, dd. 4 Nov. 1899, waarin deze

Ladysmith ligt aan de Kliprivier en wordt op een afstand van ± 3 KM. omringd door een aantal heuvels, waarvan de Platrand, ter hoogte van 800 voet (± 250 M.), de voornaamste is. Die meester van den Platrand is, is tevens meester van Ladysmith.

De, ten noordwesten van de plaats gelegen, heuvels werden na het ongelukkige gevecht van den 30sten Oct. bezet ter beveiliging van de legerplaats aan den voet van de King's Post en toen de insluitende beweging door de Boeren zich begon te teekenen, werden ook de heuvels ten westen en ten zuiden van Ladysmith bezet. De Engelschen begingen de groote fout van niet onmiddellijk den Platrand te bezetten, eene fout, welke hun tegenover een meer doortastenden vijand dan de Boeren, duur te staan had kunnen komen. Vrij wel te elfder ure gingen zij ertoe over, evenals tot de bezetting van de heuvels ten noord-oosten en ten oosten der plaats.

De ingenomen kringstelling beveiligde Ladysmith niet tegen bombardement; daartoe was de afstand tusschen beide, ± 3 KM., te klein; op den Pepworthberg, den Lombardskop en den Bulwana, gemiddeld ongeveer 6 KM. van Ladysmith, vonden de Boeren beheerschende stellingen voor hunne artillerie; met name het vuur van het geschut op den Bulwana was voor de belegerden zeer hinderlijk. Echter liet de getalsterkte van WHITE's troepen eene grootere uitbreiding der stelling niet toe; zij was nu toch al ± 22 KM. lang. ¹⁾

Den 5^{en} November werd de volgende verdeling in sectoren vastgesteld:

Sector A, tusschen den Helpmekaarberg en den weg naar Newcastle.
Commandant: Kolonel W. G. KNOX.

Bezetting: I. Devonshire Regt.

4 compagnieën van I. Liverpool Regt.

2 $\frac{1}{2}$ " " I. Gloucester Regt.

1 mitrailleur van de marine op Junction Hill.

Sector B, tusschen den weg naar Newcastle en de Flagstonespruit.

Commandant: Generaal-majoor HOWARD.

Bezetting: 4 compagnieën van I. Liverpool Regt.

I. Leicestershire Regt.

II. King's Royal Rifle Corps.

Sector C, van de Flagstonespruit tot en met den Platrand.

Commandant: Kolonel IAN HAMILTON.

Bezetting: I. Manchester Regt.

I. King's Royal Rifle Corps.

II. Rifle Brigade.

Ladysmith op den 30sten Oct. t. v. een „fortified camp” noemt (Blauwboeken II, blz. 148). Veel waarde kan aan dat „getuigenis” niet worden gehecht.

¹⁾ Volgens WHITE's verklaring. SIR A. HUNTER zegt, dat de ingenomen stelling, alle bochten medegerekend, 28 Eng. mijlen = ± 45 KM. lang was (Blauwboeken II, blz. 136).

2 compagnieën van I. Royal Irish Fusiliers.

II. Gordon Highlanders.

Laatstgenoemd bataljon vormde de sectorreserve.

Sector D, de vallei der Kliprivier tusschen den Platrand en den Helpmekaarberg.

Commandant: Kolonel ROYSTON (van de Natalsche vrijwilligers).

Bezetting: Natal Carabineers.

Border Mounted Rifles.

Voor het geval de kringstelling onhoudbaar werd, hadden de Engelsen nog een reduit ingericht, om vandaar uit de verdediging voort te zetten. Alle voorraden munitie, meel en beschuit waren daarin geborgen.

De algemeene reserve bestond uit 3 regimenten cavalerie, 5^e Regt. Lansiers, 19^e Regt. Huzaren en 5^e Regt. Gardedragonders, 1) het detachement van het 18^e Regt. Huzaren, 2 eskadrons Imperial Light Horse, bereden Natalsche vrijwilligers en 3 mitrailleurs van de marine.

De veldartillerie werd in beginsel bij de algemeene reserve ingedeeld; gedurende het beleg werd zij gebruikt tot onmiddellijken steun van de zware artillerie of in de ruimten tusschen de versterkte punten. Den 7^{en} November werd echter de 42ste veldbatterij opgesteld in Cesar's kamp, waar zij tot het einde van het beleg bleef.

Van de zware artillerie werden de kanonnen van 12 cM. aanvankelijk opgesteld op Junction Hill en op King's Post. Het stuk van Junction Hill werd meermalen verplaatst naar den Wagenberg; in de laatste periode van het beleg stond het in het oostelijk gedeelte van Cesar's kamp. De vier twaalfponders, gemonteerd op geïmproviseerde veldafuiten, stonden in den beginne op den Gordonberg, doch zij werden meermalen verplaatst. Meestal werd het vuur gericht op de Boerenartillerie, doch zonder duurzaam succes; daarvoor hadden de Boeren hunne stukken te handig opgesteld.

De munitievoorraad was vrij beperkt. LAMBTON geeft op, dat voor elk kanon van 12 cM. 300 schoten, nl. 100 gewone granaten, 100 lyddietgranaten en 100 GKT., beschikbaar waren; verdere toevoer was door het verbreken der spoorweggemeenschap onmogelijk geworden. 2) Den 30sten Nov. heliografeerde WHITE aan BULLER, dat te Ladysmith nog aanwezig waren: 5½ miljoen geweerpatronen, 250 schoten per veldkanon, 170 schoten per kanon van 12 cM., 270 schoten per twaalfpounder en 430 schoten per houwitser van 15 cM.

De geringe hoeveelheid munitie, vooral GKT., maakte een zuinig gebruik noodzakelijk. Zoo deden de kanonnen van 12 cM. op den 2^{en} Nov. 40, op den 3^{en} 20, op den 7^{en} 36, op den 8sten 5 en op den 9^{en} 39 schoten. Later zwegen sommige stukken dagen lang. Behalve bij die

1) In den loop van het beleg werd het 5^e Regt. Gardedragonders voorzien van Lee-Metford geweren en omgezet in bereden infanterie.

2) Blauwboeken II, blz. 389.

gelegenheden, waarbij het optreden der Boeren rechtstreeks gevaarlijk dreigde te worden, was dit vuur eigenlijk alleen goed om den eigen troepen een riem onder het hart te steken.

Ook gedurende het beleg van Ladysmith bleek, welke overdreven voorstellingen men zich van de uitwerking der lyddietgranaten gemaakt had. ¹⁾

Voorts ondervond men den grooten invloed van de temperatuurswisselingen op de hoedanigheid van het cordiet, waaruit de ladingen der Engelsche vuurmonden bestaan. Vurende op een afstand van 9000 yards, kreeg men op één dag drachtsverschillen van 500—600 yards, naarmate men 's ochtends vroeg of 's middags schoot. ²⁾

Alles te zamen genomen, kon de uitwerking van het marinegeschut niet buitengewoon zijn. WHITE's chef van den staf, SIR A. HUNTER, verklaart zelfs, dat „the naval gunnery left everything to be desired” en hij verwacht evenveel succes van eene bediening door kostschoolmeisjes als door de „bluejackets”. ³⁾ Natuurlijk komt LAMBTON met kracht tegen deze weinig vleiende verklaring op en, in verband met hetgeen WHITE, BULLER e. a. Engelsche opperofficieren vóór de Koninklijke Commissie hebben getuigd, schijnt HUNTER's meening, ten minste wat de bediening betreft, sterk overdreven te zijn, al behoeft men hem nog niet, zooals LAMBTON doet, als „an extremely ignorant man” aan te duiden.

Reeds is gewezen op den geringen afstand tusschen Ladysmith en de verdedigingswerken, waardoor de plaats volstrekt niet beschermd was tegen bombardement. Behalve door andere, later te noemen oorzaken, werd de uitwerking der beschieting belangrijk verminderd, doordat WHITE van JOUBERT toestemming verkreeg, niet alleen de zieken en gewonden, doch ook het grootste gedeelte der burgerbevolking af te zonderen in een onzijdig kamp aan de Intombi, ter plaatse waar dit riviertje in de Kliprivier uitmondt. Door deze toestemming te verleenen, deed JOUBERT zich wel als een zeer humaan tegenstander kennen, maar hij verloor daarbij uit het oog, dat de eischen der humaniteit immer aan die der oorlogsnoodzaak, aan die van het eigenbelang, ondergeschikt behooren te blijven. Wel zijn de Mogendheden overeengekomen ook gedurende een beleg de plaatsen, waar zieken en gewonden bijeengebracht zijn, zooveel mogelijk te sparen ⁴⁾, doch ten aanzien van de burgerbevolking is iets dergelijks niet bepaald en te recht. Zij is altijd vrij om vóór de geheele insluiting de plaats te verlaten, terwijl het in het belang van den belegeraar is haar tegen te houden, omdat haar aanwezigheid in de belegerde plaats de overgave werkelijk bespoedigen kan.

¹⁾ Alleen de kanonnen van 12 cM. waren met deze projectielen uitgerust.

²⁾ Blauwboeken II, blz. 389.

³⁾ Idem , blz. 142.

⁴⁾ Reglement betreffende de wetten en gebruiken van den oorlog te land, art. 27.

Tegen het toestaan van een onzijdig kamp, voor zieken en gewonden alléén, valt niet alleen niets in te brengen, het was zelfs zeer aan te bevelen, omdat de Boeren daardoor konden contróleeren, dat de Engelschen dergelijke inrichtingen niet gebruikten voor oorlogshandelingen. Tevens hadden zij nu het recht gekregen geen gebouw te Ladysmith te ontzien, al was het voorzien van eene witte of Roode-Kruisvlag. Het gemeentehuis, volgens WHITE's rapport dd. 23 Maart 1900 ingericht voor lichte zieken en gewonden, werd dan ook meermalen getroffen. Zeer te recht stoorden de Boeren zich evenmin aan de witte vlag op dat gebouw, als aan een desbetreffend bericht van WHITE.

Aan levensmiddelen had men geen gebrek: na de nederlaag van BULLER bij Colenso werd het dagelijksch rantsoen verminderd, omdat men toen een langdurig beleg verwachtte. Met Januari 1900 moest men beginnen de trekdiereu en een gedeelte der cavaleriepaarden te slachten. Dank zij dezen maatregelen had men op den dag van het ontzet (28 Febr. 1900) nog levensmiddelen voor ongeveer ééne maand.

Daar de Boeren in het begin van het beleg de waterleiding doorsneden, moest men zich behelpen met water uit putten en uit de Kliprivier. Niettegenstaande men dit water zoo goed mogelijk zuiverde, bleef het vrij slecht, zoodat het de oorzaak van eene ware epidemie van ingewandsaandoeningen werd. Den 30sten November bedroeg het aantal zieken 475, den 15en Dec. 874 en in de laatste dagen van deze maand reeds 1558. Tusschen 2 November 1899 en 28 Februari 1900 stierven 541 officieren en manschappen aan ziekten, terwijl het aantal gedurende het beleg gesneuvelden 244 officieren en manschappen bedraagt.

De lijdelijke houding van de bezetting in de laatste periode van het beleg moet dan ook voor een groot deel worden toegeschreven aan het hooge ziektecijfer.

De belegeraars van Ladysmith.

De sterkte der Boeren, om Ladysmith, kan veilig op \pm 7000 man ¹⁾ gesteld worden; hunne artillerie bestond uit een twintigtal vuurmonden van allerlei stelsel en kaliber.

Na de overwinning op den 30sten October bezetten de Transvaalsche Boeren eene stelling, welke, loopende van den Bulwana over den Lombardskop en in westelijke richting langs den zuidelijken voet van den Pepworthberg, Ladysmith aan de oost- en aan de noordzijde omsloot. Waarom zij hun, op dien dag behaald, voordeel niet vervolgden, wordt ons door den officieelen Transvaalschen geschiedschrijver HOFMEYR, als volgt, medegedeeld:

„De vreemde attaché's schudden wel hun hoofden, zeggende: „Waarom zijn de Engelschen niet in de flanken bij hun terugtocht aange-

¹⁾ HOFMEYR. Zes maanden bij de Commando's, blz. 128. De „Revue Militaire”, deel 60, blz. 406 stelt de sterkte der Boeren op 7000—8000 man.

vallen? Waarom niet de stad dien namiddag nog ingenomen?" — maar zij vergaten, dat onze commando's uit gewone burgers en niet uit gehuurde troepen bestonden. Tot *zulke* dingen zijn onze menschen niet in staat; dat heeft de oorlog voortdurend bewezen." ¹⁾

Door hun gebrek aan doortastendheid verloren de Boeren een kostbaren tijd en dat tijdverlies had een beslissenden invloed op den gang van zaken.

De insluitingskring werd voltooid door de Vrijstaatsche Commando's, die zich hoofdzakelijk ten westen, en door de Transvaalsche Commando's van Utrecht en Vrijheid en de Duitschers, die zich ten zuiden van Ladysmith legerden. In het voorbijgaan zij hier gewezen op het feit, dat het kleine Boerenleger gedurende eenige maanden eene bijna dubbel zoo sterke Engelsche troepenmacht te Ladysmith opsloot en bovendien nog zeer ernstige pogingen tot ontzet bij Colenso en aan de Boven-Tugela wist af te slaan. Zeker geen bewijs voor eene krachtige, zelfbewuste leiding aan Engelsche zijde.

Natuurlijk wenschte JOUBERT met WHITE'S troepen af te rekenen; de middelen, welke hij daartoe aanwendde, waren echter niet geschikt om dien wensch spoedig te vervullen, terwijl juist een doortastend optreden in den strijd tegen het machtige Engeland volstrekt noodzakelijk voor een blijvend succes was. Alleen door insluiting en beschieting wenschte men den vijand te doen vallen, vandaar het innemen van eene cordonstelling om Ladysmith, vandaar de gelijkmatige verdeeling van de artillerie over de Commando's, waardoor zelfs geen spoor van vuurleiding valt waar te nemen. Elk Commando moest een kanon hebben, anders was het niet tevreden. ²⁾ Van het geschutvuur verwachtte men wonderen; men begreep niet, of wilde niet begrijpen, dat artillerie niets uitwerkt, als een daadwerkelijke aanval zich niet onmiddellijk aan haar vuur aansluit. (Het zelfde verschijnsel hebben wij meermalen ook bij de Engelschen kunnen opmerken.) Eén Long Tom, op den Pepworthberg, werd niet genoeg geoordeeld, de tweede werd op den Bulwana opgesteld; later kwam er nog één van de forten van Pretoria, waar ze trouwens toch niet veel goeds konden uitrichten, om bij

¹⁾ HOFMEYR, blz. 127 en 128. Zie ook VAN WARMELO, blz. 23.

²⁾ „In die dagen stelden onze officieren en burgers *te veel* vertrouwen in de macht hunder kanonnen — de noodzakelijke reactie op hun vorig smalen op de Artillerie." (HOFMEYR, blz. 161.) Tegen 1 Dec. stonden op den Bulwana: 1 Long Tom, 1 SCHNEIDER-snelvuurveldkanon van 7.5 cM. en 1 mitrailleur; op den Lombardskop: 1 Long Tom (van den Pepworthberg hierheen gebracht), 1 houwitser van 12 cM. en 1 mitrailleur; op den Pepworthberg: 1 SCHNEIDER-kanon van 7.5 cM., 1 houwitser van 12 cM. en 1 pompom; op Surprise Hill: 1 houwitser van 12 cM.; bij de Vrijstaters ten Z.W. van Ladysmith: 1 SCHNEIDER-kanon van 7.5 cM., 1 Long Tom, die later aan den slag bij Colenso deelnam, en een paar KRUPP-veldstukken. Verder nog eenige pompom's en veldstukken, hier en daar één (HOFMEYR, blz. 162).

Verg. ook N°. XXXIII. Reports on military operations, etc., blz. 244. †

de Vrijstaatsche Commando's ten zuidwesten van Ladysmith in batterij te worden gebracht. „Te zamen met de twee andere vesting-CREUSOT's en al de overige kleinere stukken zou er zóó op Ladysmith gebombardeerd worden, dat de stad op het geklank der kanonmuziek (als een tweede Jericho) moest bezwijken.”¹⁾

Tot overmaat van ramp werd de beschieting niet eens krachtig doorgezetz; 's nachts b.v. zweeg het geschut, behalve gedurende ééne week in de tweede helft van November. „'s Zondags was er altoos vacantie, desgelijks den dag na er bijzonder veel gevuurd was. Zelden begonnen zij het schieten vóór het dag werd; tegen etenstijd hielden zij er geregeld mee op. Zij vuurden bijna nooit na „thee” en nooit in den regen. De Boeren hebben de groote fout van alle amateur-soldaten: zij hebben hun gemak lief en zijn niet van plan gedood te worden.”²⁾

Uit den aard der zaak was de uitwerking van zoo'n bombardement gering. Aanvankelijk waren de Engelschen wel eenigszins onder den indruk van het vuur uit de „Long Tom”'s, klaarblijkelijk minder wegens de materieele uitwerking dan wel wegens het min of meer verrassende van het feit, dat lange belegeringskanonnen van 15.5 cM. in onmiddellijk verband met het veldleger optraden. Ook schijnen zij zich eene zeer overdreven voorstelling van de uitwerking van het vuur uit geschut van dergelijk kaliber gemaakt te hebben. LAMBTON zegt zelfs dienaangaande: „I believe I am correct in saying that in those days certainly it was no part of an infantry or cavalry officer's professional duty to know, even theoretically, anything about big artillery, and I am not certain whether that does not remain the same to this day.”³⁾

De granaten hadden natuurlijk niet meer dan eene zuiver plaatselijke uitwerking en de trefsnelheden der GKT.-kogels waren wegens den grooten afstand, waarop het vuur afgegeven werd⁴⁾, meermalen zóó gering, dat zij geen kracht genoeg hadden tot het buiten gevecht stellen van levende doelen.⁵⁾ Ook was de munitie der Boerenartillerie van slechte

¹⁾ HOFMEYR, blz. 161. Op blz. 165 merkt de zelfde schrijver op: „Kanonnen kunnen slechts bang maken, indien men eerst tijd had zich een gat in den grond te boren... Wij wisten het wel, maar hoopten tegen de hoop, ja tegen ons beter weten, dat de verdedigers der stad (zooals de Korybanten van ouds door 't fluitspelen) door ons kanongebulder dronken en machteloos zouden worden.”

²⁾ G. W. STEEVENS, dagbladcorrespondent te Ladysmith. Het is mogelijk, dat hij overdrijft; zijne woorden worden echter door HOFMEYR (blz. 164) aangehaald en krijgen daardoor eene bijzondere beteekenis.

³⁾ Blauwboeken II, blz. 388 vgg.

⁴⁾ Zoo bedraagt de afstand tusschen den Pepworthberg en het station Ladysmith bijna 7 KM.

⁵⁾ Gen. SIR G. H. MARSHALL van de Engelsche artillerie zegt b.v.: „It was not uncommon for our men to be shelled by the Boers and for the shrapnel bullets to fall off their clothing like hailstones, not penetrating” (Blauwboeken II, blz. 361).

hoedanigheid. Meermalen braken b.v. de buizen af, zoodat de projectielen niet tot springen kwamen. Daar de Boeren uit zeer misplaatste zuinigheid in vreedstijd nooit uit hun zwaar geschut geschoten hadden, werden dergelijke gebreken eerst tegenover den vijand ontdekt. ¹⁾

Ten slotte trok men zich te Ladysmith al bitter weinig van de beschieting aan. „Vermoeiend, eentonig, flauw, nutteloos is de geheele zaak. In het begin van het beleg gaf een bombardement een rilling, later werd het een grap — thans is het niets dan een vermoeiende, afmattende verveling. Wij doen niets dan eten, drinken en slapen — een soort van dofdroevig bestaan” ²⁾

Ook de voortdurende geruchten over interventie van de groote Mogendheden verlamden de geestkracht der Boeren. De meest zonderlinge verhalen werden onder de Commando's al spoedig geloofd. Zoo ging eens het praatje rond, dat de Russen met 100 kanonnen ergens in Z.-A. geland waren. Steeds werd verteld, dat er een Europeesche oorlog uitgebroken was. Het gevolg was, dat de Boeren op hulp van het buitenland gingen rekenen, in plaats van uitsluitend door eigen kracht te willen overwinnen. ³⁾

En zoo bleven er eenige duizende Boeren rondom Ladysmith „picnic-en”, zooals HOFMEYR het noemt, en kregen de Engelschen tijd en gelegenheid om van den eersten schrik te bekomen.

Een ander ernstig gevolg van dat gebrek aan activiteit, van dat eentonige en saaie beleg was, dat de Boeren „huis toe” wilden. Zoo brak al spoedig de „verlofpest” uit, „die pest, die een van de oorzaken is, dat de vijand naderhand door onze linies brak.” ⁴⁾ Het aantal verlofgangers bedroeg dikwijls 25—30% van de totale sterkte. Bovendien gingen de autoriteiten bij het verleenen van verlof niet altijd even billijk te werk.

De zucht naar buit begon langzamerhand bij velen elke andere drijfveer te verdringen; bovendien werd, behalve bij de politie en bij de staatsartillerie, de tucht op zeer bedenkelijke wijze gehandhaafd. Dat de overoude „krijgswet” slechts onbeduidende straffen, n.l. kleine geldboeten, voor allerlei vergrijpen kende, is in een „leger”, als dat van de Boeren, verklaarbaar, maar het ergste was, dat de strafbepalingen niet dan op zeer zachtmoedige wijze werden toegepast. Disciplinaire straffen, zooals het vastbinden aan het rad van een voertuig, „kanonnenrijden” (ruiter te paard zitten op een vuurmond), „zadelpak”, waarbij de patient zadel en hoofdstel eenigen tijd om den hals moest dragen, stokslagen (alleen bij de Vrijstaters), e.d. werden slechts zelden en

¹⁾ N°. XXXIII. Reports on military operations, etc., blz. 136.

²⁾ G. W. STEEVENS, aangehaald door HOFMEYR op blz. 164.

³⁾ VAN WARMELO, blz. 43.

⁴⁾ VAN WARMELO, blz. 29. Zie ook KESTELL. Met de Boeren-Commando's, blz. 24. Natuurlijk stond die z.g. verlofpest ook in nauw verband met het geheele stelsel van legervorming der Boeren.

alleen door energieke aanvoeders opgelegd. Straffen wegens plichtverzuim of wegens lafhartig gedrag vóór den vijand bestonden niet. Met eene berisping van den krijgsraad werd de zaak afgedaan. ¹⁾ Alsof berispingen voldoende zijn om zwakken en wankelmoedigen in het rechte spoor te houden en anderen ervan af te schrikken hun voorbeeld te volgen! Teekenend in dit opzicht is de wijze, waarop de Boeren-autoriteiten optraden na de overrompeling van den Lombardskop — waarover later meer.

President KRUGER verlangde een onderzoek en bestraffing van hen, die door hunne zorgeloosheid de oorzaak van het slagen van de onderneming der Engelschen geweest waren. Hoewel het desbetreffend telegram in uiterst strenge termen vervat was, werd den President geantwoord, dat de stellingen veel te uitgestrekt waren om een krijgsraad bijeen te roepen! Een paar dagen later werden eenige van de schuldigen door hun onmiddellijken chef geschorst, waarop het betrokken Commando, de Heidelbergers, hem in een verzoekschrift vroeg de schorsing op te heffen en de zaak voor een krijgsraad te brengen; hij werd verzocht de burgers te komen toespreken, hetgeen dan ook geschiedde in bijzijn van een lid van den Volksraad, dat, met een veldkornet, aandrang op inwilliging van het verzoekschrift. Twee van de schuldige officieren kwamen nu voor een krijgsraad, doch bleven in functie; één van hen werd later wegens hoogverraad gearresteerd, doch na eenigen tijd weer vrijgelaten. ²⁾

Ten slotte zij hier nog vermeld de poging van de Boeren om de Kliprivier af te dammen, ten einde „de Engelschen uit hunne schuilhoeken in de rivierwallen, enz. te verjagen.” ³⁾ Natuurlijk een onbegonnen werk.

Het verloop van het beleg.

Onder de Boeren waren er echter velen, die inzagen, dat men op de boven geschetste wijze niet verder kwam. Het duurde echter langen tijd, voordat zij hunne landslieden tot eenigszins actief optreden konden overhalen. Wel trachtten de Boeren „reeds” den 9^{en} November eenig terrein te winnen, doch met zoo weinig inspanning ⁴⁾, dat het succes wel moest uitblijven.

In den nacht van 29 op 30 November zou dan eindelijk een algemeene aanval plaats hebben. De hoofdstoot zou door 900 man worden gericht tegen den Platrand, waarvan de Boeren het groote belang zeer

¹⁾ RUNCK, blzn. 64 en 65.

²⁾ N°. XXXIII. Reports on military operations, etc., blzn. 112 en 113. RUNCK, blz. 45.

³⁾ HOFMEYR, blz. 191.

⁴⁾ Verg. b.v. de wijze, waarop de z.g. Rooirandjes, ten noorden van Lady-smith, werden aangevallen. De 250 man, die dezen aanval moesten uitvoeren, maar niet doorzetten, kregen slechts 2 gewonden. (VAN WARMELO, blz. 25 vgg.)

goed beseften. De uitvoering echter, liet weer alles te wenschen over, of beter gezegd, het plan werd heelemaal niet uitgevoerd. Geschoten werd er natuurlijk uit alle macht, zelfs uit geweren, maar overigens gebeurde er niets, want: „Te 10 ure in den avond kwamen eenige Transvaalsche officieren in de tent van Commandant DE VILLIERS en toonden aan, dat er geene schuiling voor de stormpartij was; dat de sloten aan den voet van den rand eigenlijk tot nadeel voor ons zouden zijn, als wij verplicht werden te retireeren. Officier na officier kwam in de tent, totdat er vijftien bijéén waren, en allen waren er op tegen den rand te gaan bestormen. Te één ure had men elkaar overtuigd, dat Platrand niet genomen kon worden, men nam het op zich het bevel van de krijgswaarden niet uit te voeren en in plaats van te twee ure Platrand te bestormen, was een ieder in zijn bed, vast aan den slaap.”¹⁾

De Engelschen gedroegen zich minder lijdelijk dan hunne tegenstanders. Een paar uitvallen op den 3^{en} en op den 14^{en} November, hoofdzakelijk door cavalerie en bereden infanterie ondernomen, kunnen wij buiten beschouwing laten. Eenige nachtelijke ondernemingen hadden meer succes.

In den nacht van 7 op 8 December slaagde HUNTER er in, met verlies van slechts 1 officier en 7 man gewond, de Boeren op den Lombardskop te overrompelen. Eén „Long Tom” en één houwitser van 12 cM. werden onbruikbaar gemaakt en een mitrailleur naar Ladysmith gebracht.²⁾

In den zelfden nacht bezetten 3 compagnieën infanterie den Limit Hill. Hiervan maakte een eskadron huzaren gebruik om 4 Eng. mijlen in noordelijke richting door te dringen, waarbij telegraaflijnen doorsneden en kralen en schuilplaatsen verbrand werden. Eene spoorbrug werd vernield, zoodat de treinen gedurende eenigen tijd niet konden loopen.³⁾ De Engelschen leden geen verliezen.

In de meening, dat de geringe tegenstand, dien de Engelschen in den nacht van 7 op 8 December ondervonden hadden, het gevolg was van het vertrek van een groot aantal Boeren naar de Tugela, zond WHITE den 8ten December zijne cavaleriebrigade met ééne veldbatterij in noordelijke richting uit om den spoorweg te vernielen, tevens om sterkte en voornemens van den vijand te verkennen.⁴⁾ Het bleek echter, dat

¹⁾ KESTELL, blzn. 25 en 26. HOFMEYR zegt op blz. 172 het volgende over dit voorval: „de burgerofficieren in de nabijheid van den Platrand hadden een eigen private vergadering gehad en waren tot het besluit gekomen om *niets te doen!* Zij stemden in de minderheid van den. . . . Krijgsraad. . . . ; op *hen* viel het gevaar van bestorming — zij bleven dus eenvoudig in hunne tenten”.

²⁾ Volgens KESTELL, blz. 26, werd de wacht niet zoozeer overvallen, als wel misleid, doordat haar aanroepen in het Afrikaansch beantwoord werd. HUNTER's detachement bestond n.l. uit Natalsche vrijwilligers en Imperial Light Horse.

³⁾ KESTELL, blz. 26.

⁴⁾ Rapport van WHITE, dd. 23 Mrt. 1900. In zijn heliogram, No. 24 P, dd. 8 Dec. aad BULLER, geeft WHITE eene andere reden op, nl. „to draw enemy

de Boeren in groot aantal aanwezig waren, zoodat de onderneming niet werd doorgezet. Volgens WHITE's rapport zouden, onder den indruk van dezen uitval, 2000 Boeren van de Tugela teruggeroepen zijn. Dit getal schijnt, op zijn zachtst uitgedrukt, zeer overdreven.

In den nacht van 10 op 11 December lieten de Boeren zich weder overrompelen; ditmaal werd de 12 cM. Hw. op Surprise Hill onbruikbaar gemaakt. Gedurende den terugtocht begonnen de Boeren op te dringen, zoodat de Engelschen zich met de bajonet een doortocht moesten banen. ¹⁾ De commandant der Lijdenburgers, wel begrijpende, dat 's nachts het blanke wapen hoofdzaak is, vroeg daarop 100 bajonetten voor den wachtdienst gedurende den nacht aan. Men zond er slechts 13 ²⁾; zij werden ook niet gebruikt, hetgeen wel niemand verwonderen zal, die eenigszins met de vechtwijze der Boeren bekend is. Wel bezigde men gedurende korten tijd de hagelgeweren, die voor het zelfde doel waren aangevraagd. ³⁾

Den 13^{en} December zond BULLER aan WHITE de heliografische mededeeling, dat hij waarschijnlijk den 17^{en} d.a.v. ⁴⁾ tot den aanval zou overgaan. Om deze poging tot ontzet te ondersteunen, vormde WHITE uit zijne troepen eene z.g. vliegende colonne, bestaande uit 2 brigades infanterie (te zamen 3 volledige bataljons en 13 compagnieën van verschillende bataljons), 1 brigade cavalerie (3 regimenten cavalerie en Imperial Light Horse), 5 veldbatterijen, 2 bergstukken, 1 compagnie genietroepen, Natal Carabineers en Border Mounted Rifles. Natuurlijk met een voorraad levensmiddelen voor 3 dagen op de voertuigen en bovendien per man 1 ration vleeschconserven op draagdieren. Het vliegen der colonne zou door dien langen trein wel tot kruipen zijn geworden. Tot uitrukken kwam het niet, want reeds den 16^{en} December vernam WHITE BULLER's tegenspoed bij Colenso, en hij gevoelde zich te zwak om alleen tegen de Boeren te opereeren.

De aanval op den Platrand op den 6^{en} Jan. 1900.

Eindelijk wisten de verstandigen onder de Boerenaanvoerders door te drijven, dat een algemeene aanval zou worden uitgevoerd; de hoofdstoot zou door 4000 man alweer tegen den Platrand worden gericht. ⁵⁾

back from Tugela direction", dus tot steun van BULLER, die den 7^{den} t. v. geheliografeerd had door de Potgietersdrift te zullen marcheeren, waartoe hij den 12^{en} d. a. v. zou opbreken (Blauwboeken II, blz. 159). In dit licht beschouwd, mag de uitval op den 8sten Dec. wel eenigszins voorbarig genoemd worden.

¹⁾ Zie ook VAN WARMELO, blz. 33.

²⁾ No. XXXIII. Reports on military operations, etc., blz. 115.

³⁾ Krijgswetenschap 1901—1902, blz. 124.

⁴⁾ BULLER rekende den 15^{en} Dec. voor den overtocht van de Tugela noodig te hebben en hoopte daarna den 17^{en} de Boeren aan te vallen. (Blauwboeken II, blz. 195).

⁵⁾ KESTELL, blz. 36.

In den nacht van 5 op 6 Januari beklom een Vrijstaatsch detachement in groote stilte het westelijk uiteinde van den Platrand, den z.g. Wagenberg. Niettegenstaande het vuur van de vijandelijke wacht was te 3³⁰ v.m. het zuidwestelijk uiteinde van den rand in handen van de Boeren. Maar verder kwamen zij voorloopig niet. De bezetting van den Wagenberg: 3 compagnieën van I. King's Royal Rifle Corps, 1 eskadron Imp. Light Horse met een Hotchkiss-drieponder en 2 marinestukken (van 12 en van 7.62 cM.), die juist waren aangekomen, liet zich niet door het handjevol Boeren verdrijven. De toestand van laatstgenoemden was zeker alles behalve aangenaam. Vooreerst was al een groot deel achtergebleven, toen men den rand ging beklimmen; anderen hadden bij het eerste vuur der Engelschen de wijk genomen, zoodat niet meer dan 100 Harrismithsche, 50 Heilbronsche en enkele Kroonstadsche burgers boven waren gekomen. ¹⁾ Beide partijen lagen elkander op korten afstand — volgens WHITE's rapport slechts enkele meters — te beschieten, zonder dat een van beide vooruitkwam.

In front, d. w. z. uit zuidelijke richting, werd de Platrand aangevallen door het Vrijheid Commando en de Duitschers. Zij kwamen echter niet verder dan de Fouriespruit. ²⁾

De linkervleugel der Engelsche stelling, Cesar's kamp, bezet door I. Manchester Regt., ééne veldbatterij en één twaalfponder van de marine, werd even later dan de Wagenberg aangevallen door Transvaalsche Boeren. Ook hier hield een groot deel zich buiten schot: slechts één Commando ³⁾ beklom den rand. Zoo bleven de Krugersdorpers werkeloos, omdat de Kliprivier wegens den hoogen waterstand ondoorwaadbaar geworden zou zijn. Ook een paar andere Commando's bleven op eerbiedigen afstand. ⁴⁾

Dadelijk na ontvangst van het bericht van het gebeurde zond WHITE versterking, n.l. de Imp. Light Horse naar den Wagenberg en II. Gordon Highlanders naar Cesar's kamp, later gevolgd door 4 compagnieën van I. en 4 compagnieën van II. King's Royal Rifle Corps naar den Wagenberg en II. Rifle Brigade naar Cesar's kamp. Voorts zond hij 1 veldbatterij onder dekking van 1 eskadron naar Range Post om te beletten, dat de vijand uit het Westen ondersteuning kreeg, terwijl de commandant van sector D ook eene veldbatterij ontving, om van uit de vallei der Kliprivier den zuidoosthoek van den rand onder vuur te nemen.

Al deze afdeelingen, behalve de Imp. Light Horse, de 4 compagnieën van II. King's Royal Rifle Corps en de veldartillerie, behoorden tot de bezetting van Sector C, die in hoofdzaak den Platrand omvatte. ⁵⁾ Het

¹⁾ KESTELL, blz. 37. ²⁾ RUNCK, blz. 60.

³⁾ KESTELL, blz. 41.

⁴⁾ RUNCK, blz. 61. Volgens den zelfden schrijver werd de aanval op Cesar's kamp door slechts 150 Heidelbergers uitgevoerd. In verband met het verliescijfer (zie blz. 534) moet dit getal als te klein worden beschouwd.

⁵⁾ Zie blz. 521.

is zeker eigenaardig, dat zij door den Opperbevelhebber naar voren werden gezonden; hij behoorde zulks aan den sectorcommandant over te laten. Maar WHITE nam meer zonderlinge maatregelen; staande het gevecht werd het commando over sector C gesplitst: de sectorcommandant IAN HAMILTON moest zich vergenoegen met den Wagenberg, terwijl de Luitenant-Kolonel CURRAN, van I. Manchester Regt., belast werd met de verdediging van Cesar's kamp. Tot verdediging van dezen maatregel voert WHITE aan, dat het voor één officier onmogelijk was de gelijktijdige gevechten op de twee hoogten te leiden en dat HAMILTON zich reeds begeven had naar den Wagenberg, dien hij het ernstigst bedreigd achtte. Maar de Platrand vormt ééne stelling, de verdediging ervan moet derhalve in ééne hand berusten en zeer te recht had WHITE aanvankelijk den geheelen rand tot sector C laten behooren. En nu de rand ernstig bedreigd werd, degradeerde WHITE den sectorcommandant tot vakcommandant en zichzelf van algemeen bevelhebber tot sectorcommandant.

Hoe het ook zij, de Engelschen ontvingen versterking, maar de Boeren niet ¹⁾; bovendien werden de aanvallers op zeer gebrekkige wijze door hunne artillerie ondersteund. Voor het belegeringskanon van 15.5 cM., dat bij de Vrijstaatsche Commando's was ingedeeld, waren slechts drie schoten voorhanden ²⁾; op den Lombardskop, waarvan de beide vuurmonden bij den uitval in den nacht van 7 op 8 December onbruikbaar waren gemaakt, waren nog geen nieuwe stukken opgesteld, terwijl men juist van dezen kop het terrein ten noorden van den Platrand bestrijken en dus het oprukken van Engelsche reserves verhinderen kon. Van vooruitgaan der Boeren-artillerie schijnt geen sprake geweest te zijn.

Volgens WHITE'S rapport werden de andere deelen der Engelsche kringstelling te gelijker tijd aangevallen, doch zonder veel nadruk ³⁾, want iedereen begreep, dat het hoofdzakelijk op den Platrand gemunt was; zelfs konden eenige afdeelingen aan de sectoren A en B onttrokken worden, om den bedreigden sector C te hulp te komen.

Ondertusschen spande HAMILTON op den Wagenberg alle krachten in om de Boeren te verdrijven. Ten 5¹⁰ v.m. kwam de, ter ondersteuning gezonden, Imp. Light Horse aan; het korps werd dadelijk in het vuur gebracht. Eene poging om met slechts ééne compagnie ⁴⁾ den vijandelijken linkervleugel te omvatten, mislukte door het vuur van, achter- en uitwaarts van dien vleugel staande, afdeelingen.

¹⁾ „Waar waren toch de 4000 man dien dag, die bevolen waren geweest den rand te nemen? — Schandelijk en misdadig hadden zij hunne broeders in den steek gelaten” (KESTELL, blz. 41).

²⁾ RUNCK, blz. 66. KESTELL, blz. 41.

³⁾ Het Pretoria Commando greep wel in, doch met slechts 50 man van de 200. Deze bepaalden zich tot een sleepend vuurgevecht om den Observation Hill, terwijl 100 Lijdenburgers zich vergenoegden met den Helpmekaarberg op grooten afstand te beschieten (RUNCK, blz. 61).

⁴⁾ N.l. ééne Eng. compagnie, dus niet meer dan eene halve Ned. compagnie.

Ten 7 u. v.m. kwamen de 8 compagnieën King's Royal Rifles aan; ééne compagnie, weldra gevolgd door eene tweede, versterkte den rechtervleugel, zonder dat het haar gelukte terrein te winnen.

De Engelsche artillerie richtte middelerwijl haar vuur op de Boerenafdeelingen, die nu en dan in de vallei der Fouriesspruit zichtbaar waren. Met afwisselend geluk werd het gevecht voortgezet; eene beslissing werd voorloopig niet verkregen. Eene tweede poging om de Boeren van den Wagenberg te verdrijven, wederom door slechts ééne compagnie uitgevoerd, mislukte evenals de eerste.

Ten 10 u. v.m., nadat reeds 2 eskadrons ten noorden van den Wagenberg waren opgesteld, om — hoogstwaarschijnlijk in verband met de veldbatterij bij Range Post — omtrekkende bewegingen der Boeren te doen mislukken, werden HAMILTON's troepen versterkt door het detachement van het 18e Regt. Huzaren, terwijl één regiment cavalerie naar Cesar's kamp werd gezonden. Ook hier was het den Engelschen nog niet gelukt het handjevol Boeren, dat op den rand gekomen was, terug te werpen.

Ten 1 u. n.m. weken de Engelschen op het zuidwestelijk uiteinde van den Wagenberg naar de noordelijke hellingen van den heuvel. Gelukkig voor hen, werden zij niet op den voet door de Boeren gevolgd; de officieren herzamelden hunne manschappen; majoor KNOX bracht de reserve, de afgezeten huzaren van het 19^e Regt., vooruit en weldra was de top weer door de Engelsche troepen bezet.

WHITE gevoelde zich alles behalve gerust; zijne algemeene reserve zou hij weldra uit de hand gegeven hebben en het is begrijpelijk, dat hij hoopte op indirecte ondersteuning door BULLER, nadat hij dezen reeds in den vroegen voormiddag het gevecht had medegedeeld. Zijne drie heliogrammen van 9³⁰ v.m., 12⁴⁵ en 3¹⁵ n.m. wijzen hierop. ¹⁾ BULLER vergenoegde zich met eene beschieting van de stelling der Boeren tusschen Colenso en den Hlangwane, terwijl de divisie CLERY in ontwikkeld front tot op 3000 M. van het dorp vooruitging. De uitwerking dezer „demonstratie” was natuurlijk nihil.

Steeds waren nieuwe afdeelingen, afgezeten cavalerie der algemeene reserve, naar den Wagenberg gezonden, hetgeen niet belette, dat te 4⁴⁵ n.m. de troepen op het zuidwestelijk uiteinde opnieuw hunne stellingen verlieten; het verlaten terrein werd evenwel spoedig weer bezet.

Zóó kon het niet blijven. Sedert den vroegen morgen hield zich een klompje Boeren vastgeklampt aan den rand; alle pogingen der Engelschen om hen te verdrijven, hadden zij doen mislukken, maar een beslissend voordeel hadden zij evenmin behaald. Versterking ontvingen zij niet en reeds was $\frac{1}{3}$ deel van hun aantal buiten gevecht gesteld. Door slechts korten afstand van hen gescheiden, lagen de Engelschen achter hunne dekkingen. De achtereenvolgens ingezette versterkingen

¹⁾ Blauwboeken II, blz. 162.

hadden alleen tot het behoud der stelling, niet tot verdrijving van den vijand, kunnen medewerken. Na bijna den geheelen dag onder het genot der Zuidafrikaansche zon gestreden te hebben, waren beide partijen door eene tegen 4 u. n.m. losbrekende stortbui doornat geworden, zoodat men rilde van de koude. Tot actief optreden was klaarblijkelijk geen van beide meer in staat; alleen geheel versehe afdeelingen konden den doorslag geven. Van de algemeene reserve was geen afdeeling meer beschikbaar, zoodat WHITE niets anders overbleef dan troepen uit een der niet rechtstreeks bedreigde sectoren op te roepen. Dientengevolge kwamen drie compagnieën van I. Devonshire Regt. ten 5 u. n.m. op den Wagenberg aan en werden dadelijk in het gevecht geworpen. Zij wisten op 50 yards ¹⁾ van de Boeren eene gedekte stelling in te nemen, vanwaar zij het snelvuur openden, om daarop van dekking tot dekking vooruit te gaan. De Boeren verlieten niet alleen den rand, doch ook de terreingolven en donga's in zijne onmiddellijke nabijheid. Het ingrijpen van de Devons besliste het gevecht op den Wagenberg ten voordeele der Engelschen, zij het ook ten koste van eenige verliezen: de 3 compagnieën hadden 28 % van hare sterkte verloren. Ten 7³⁰ n.m. was vrij wel alles afgeloopen. ²⁾

Het gevecht om Cesar's kamp droeg het zelfde heen en weer gaande karakter, als dat om den Wagenberg, en althans voor een deel moet dit toegeschreven worden aan het druppels-, n.l. compagnies-gewijze inzetten der versterkingen. Ook hier eindigde het gevecht in den laten namiddag met den terugtocht der Boeren.

De Transvalers betreurden een verlies van 68 dooden en 135 gewonden; de Vrijstaters verloren er 22 en 36. ³⁾ WHITE geeft op 149 gesneuvelden en 285 gewonden verloren te hebben.

Al was de aanval mislukt, de Engelsche Opperbevelhebber gevoelde zich niettemin buiten staat BULLER bij diens nieuwe pogingen tot ontzet te steunen. Hij heliografeerde hem dit den 7^{en} Januari.

De oorzaak van het mislukken van den aanval op den Platrand behoef niet ver te worden gezocht; zij blijkt duidelijk uit het voorgaande. Dat de uitslag bij meer wilskracht van de Boeren niet twijfelachtig

¹⁾ Volgens WHITE's rapport. Dit getal komt ons, ook in verband met den tijd, te klein voor, evenals het aantal patronen, 12, dat de Devons verschoten zouden hebben.

²⁾ Wij hebben hier de lezing van WHITE gevolgd. KESTELL, blz. 40, ontkent, dat de Boeren voor den bajonetaanval van de Devons geweken zouden zijn; volgens hem had commandant DE VILLIERS, in het besef, dat langer standhouden onmogelijk was, besloten van de duisternis gebruik te maken om terug te trekken, hetgeen ten 7³⁰ n.m. gebeurd zou zijn. Daargelaten, wat verdienstelijker moet worden geacht: terugtrekken onder den indruk van een werkelijken aanval of terugtrekken, zonder dat een aanval dreigt, staat men hier voor het gewone vraagstuk: week de verdediger, omdat de aanval werd doorgezeten of gelukte de aanval, omdat de verdediger week?

³⁾ KESTELL, blz. 41.

geweest zou zijn, volgt wel uit hetgeen WHITE dien dag o.a. aan BULLER seinde, n.l.: „The attack received. Very hard pressed”.¹⁾ Maar doorzetten „zou te veel levens kosten, te veel bloed eischen”.²⁾

In een krijgsraad op den 9^{en} Januari werden de werkelooze houding der Krugersdorpers, het gedeeltelijk achterblijven van het Pretoria Commando en de onvoldoende munitie-uitrusting van den „Long Tom” der Vrijstaters door JOUBERT scherp afgekeurd.³⁾ Maar daarbij bleef het.

Het einde van het beleg en van den veldtocht in Natal.

Na het gevecht om den Platrand ging alles weer rustig zijn gang. Een enkele kleine nachtelijke uitval werd door de Engelschen gedaan, maar overigens werd er alleen over en weer geschoten. Het hooge ziekte- en sterftcijfer te Ladysmith bleef natuurlijk niet zonder invloed op de werkzaamheid van de Engelschen, terwijl de Boeren minder dan ooit lust tot actief optreden gevoelden, daar BULLER nieuwe pogingen tot ontzet ging beproeven, terwijl ook de latere gebeurtenissen op het westelijke oorlogstoneel niet zonder invloed bleven. Reeds den 20sten Februari begonnen de Vrijstaters hunne stellingen bij Ladysmith te verlaten. De Commando's aan de Tugela vormden feitelijk eene achterhoede, die het wegvoeren van materieel, voorraden, enz. moest mogelijk maken. De eigenlijke insluiting van Ladysmith was in de laatste dagen van Februari geëindigd.

Na het gevecht bij den Pietersheuvel⁴⁾ op den 28sten Februari, kwam LORD DUNDONALD nog den zelfden dag, ten 6 uur n.m., met eenige bereden koloniale korpsen te Ladysmith; den volgenden dag hield BULLER zijn intocht. Ter vervolging van de terugtrekkende Boeren zond WHITE nog op den 1sten Maart een gemengd detachement in de richting van Newcastle uit, maar menschen en paarden waren te zwak voor snelle en lange marschen, zoodat het, met zeer geringe verliezen, weldra te Ladysmith terugkeerde.

Na zijne overwinning bij den Pietersheuvel had BULLER zijne bereden troepen in 2 colonnes, ter vervolging in noordwestelijke en noordoostelijke richting, uitgezonden. De rechtercolonne werd door eene vrij sterke achterhoede op den Bulwana tegengehouden; den 1sten Maart, bij het aanbreken van den dag, bleek deze achterhoede verdwenen te zijn, waarop de rechtercolonne haar marsch voortzette en weldra verband kreeg met bovengenoemd, uit Ladysmith afkomstig detachement. Ten oosten van deze plaats, tot aan de Modderspruit, werden geen Boeren meer aangetroffen, evenmin ten westen tot aan van Reenen's Pas. Alleen op de heuvels aan den weg van Cundycleugh zou nog eene kleine achterhoede staan.

¹⁾ Heliogram dd. 6 Jan. 1900, 3¹⁵ n.m. Zie blz. 533.

²⁾ HOFMEYR, blz. 164.

³⁾ RUNCK, blz. 66.

⁴⁾ Zie blz. 447.

Nu Ladysmith ontzet was, kon BULLER twee wegen inslaan: hij kon de Boeren uit Natal verdrijven en daarna den O.V. St. binnenvallen, om met LORD ROBERTS, die uit het Westen in aantocht was, samen te werken; of wel, hij kon zich voorloopig tot eene zuiver verdedigende houding bepalen. LORD ROBERTS oordeelde het laatste het voorzichtigst; BULLER kreeg de opdracht in geen geval de passen in de Drakensbergen aan te vallen — hetgeen hij aanvankelijk had voorgesteld —, doch te wachten, totdat het doordringen van de hoofdmacht in den O.V. St. de verdedigers van genoemde passen in sterkte aanzienlijk zou hebben doen verminderen. In afwachting daarvan zou hij zich bepalen tot eene afdoende beveiliging van den spoorweg Ladysmith—Van Reenen's Pas en verder eene divisie over Oost-Londen naar de K.K. zenden ter ondersteuning van den aldaar ageerenden Generaal Sir W. F. GATACRE, en tevens tot dekking van de rechtstreeksche verbinding van de Engelsche hoofdmacht met hare depotplaatsen, zoodra zij ten zuiden van Bloemfontein aangekomen zou zijn.

De Engelsche Opperbevelhebber achtte klaarblijkelijk de Boeren in Natal nog niet zoodanig geschokt, dat hij zonder bezwaar BULLER kon opdragen deze kolonie geheel van vijanden te zuiveren. Ook had deze bevelhebber zooveel negatieve bewijzen van bekwaamheid in het aanvallen van heuvelstellingen afgelegd, dat de goede uitslag van ondernemingen tegen de zeer gemakkelijk te verdedigen passen van het Drakengebergte met reden mocht worden betwijfeld. Door te wachten, totdat de afstand tusschen de twee groepen, waarin het Engelsche leger verdeeld was, aanmerkelijk verkleind zou zijn, stelde men zich aan geen nieuwen tegenspoed in Natal bloot. Eene zuiver verdedigende houding kon echter de juiste niet zijn; dat bleek al heel spoedig, want eenige dagen na de ontvangst van LORD ROBERTS' bovenbeschreven opdracht, telegrafeerde BULLER o. a.: „I fear that if I remain sedentary, the Boers will commence raiding”, ¹⁾ en tot meer dan eene lijdelijke verdediging achtte hij zich, na het vertrek van eene divisie naar Oost-Londen, niet sterk genoeg. LORD ROBERTS zwichtte voor dit argument en zoo werd de 5^e divisie, die al gedeeltelijk ingescheept was, teruggeroepen.

Heel veel richtte BULLER niet uit; het garnizoen van Ladysmith was nog niet hersteld van de doorgestane ontberingen en bovendien waren hem door zijne instructiën de handen gebonden. Ondertusschen had eene voortdurende telegrafische gedachtenwisseling tusschen beide opperofficieren plaats omtrent de wijze, waarop metertijd BULLER's troepen in den O. V. St. zouden optreden. ²⁾ Wij gaan daar niet op in, omdat de over en weer gedane voorstellen niet tot uitvoering kwamen.

In het begin van April werden op last van LORD ROBERTS 1 divisie en de Imp. Light Horse naar Oost-Londen gezonden en kreeg BULLER

¹⁾ Blauwboeken II, blz. 183.

²⁾ Id. , blz. 184.

de hernieuwde opdracht, „to act purely on the defensive for some time to come”.

Den 2^{en} Mei eindelijk telegrafeerde LORD ROBERTS aan BULLER „to occupy the enemy's attention in the Biggarsberg”. Week de vijand, dan moest BULLER zijne troepen naar het grondgebied der Z. A. R. voeren en den spoorweg Ladysmith—Laing's Nek herstellen, naarmate hij vooruitkwam. Van een ongeveer gelijktijdig binnenrukken in de Z. A. R. door twee colonnes, verwachtte LORD ROBERTS groote moreele uitwerking.

Eerst den 7^{en} Mei ging BULLER op weg. Zonder veel tegenstand te ondervinden, kwam hij *acht* dagen later te Dundee; den 16^{en} ging hij naar Glencoe, den 17^{en} naar Dannhauser en den 18^{en} naar Newcastle. Bij Laing's Nek werd hij echter door een aantal Boeren tegengehouden. Opnieuw werden eenige dagen zoek gebracht met heen en weer telegrafeeren, wat nu te doen, totdat den 23sten Mei LORD ROBERTS aan BULLER opdroeg elken aanval op Laing's Nek uit te stellen, totdat hij Johannesburg bezet zou hebben. In afwachting daarvan liet BULLER eenige afdeelingen de Buffelrivier overgaan om de weinige, daar rondzwervende Boeren terug te drijven en om de bezetting van Laing's Nek omtrent zijne werkelijke bedoelingen te misleiden.

Den 30sten Mei vernam BULLER de bezetting van Elandsfontein door de Engelschen. Hierdoor was de spoorlijn Ladysmith—Laing's Nek—Pretoria feitelijk afgesneden. Hij deelde dit mede aan den bevelhebber der Boeren op Laing's Nek en gaf dezen in overweging zijne stelling te verlaten, om noodeloos bloedvergieten te voorkomen, doch zonder succes. Den 6^{en} Juni werd Laing's Nek geforceerd en daarmee was de veldtocht in Natal geëindigd.

(Wordt vervolgd).

Tuigen voor de Bereden Artillerie.

(Met één plaat.)

De tuigen, thans in gebruik bij de bereden artillerie, dateeren, behoudens enkele uitzonderingen, van het jaar 1855. Bij de invoering daarvan werd gestreefd naar meerdere lichtheid, door voor de samenstelling minder zwaar leder te gebruiken, en naar eene betere aanbren- ging van de trekkracht.

Deze wijziging geschiedde ter zelfder tijd, dat men tot een lichter type van veldkanon overging, n.l. het getr. Br. voorlaadkanon van 8 cM.

Op het oogenblik staan wij wederom aan den vooravond van de invoering van een nieuw en lichter vuurmondtype en komt het ons gewenscht voor om, waar aan het gebruik van dien vuurmond al zoo menig artikel is gewijd, ook eens na te gaan in hoeverre de tuigen, welke thans bij de bereden artillerie worden gebruikt, moeten worden behouden, of zouden kunnen vervallen, of wel zouden kunnen worden vervangen door andere, meer eenvoudige tuigen; en dit ook met het oog op de omstandigheid, dat, door uitbreiding van de organisatie, voor een aanmerkelijk bedrag aan nieuwe tuigen zal dienen te worden aangemaakt.

Het doel van dit opstel is er niet zoozeer op gericht iets nieuws te geven op het gebied van tuigen voor de rijpaarden en de bespanningen der bereden artillerie, dan wel om na te gaan, in hoeverre het mogelijk zal zijn in de eerste plaats de grootst mogelijke eenvoudigheid en eenvormigheid te bereiken, en in de tweede plaats bezuiniging te verkrijgen, zoowel op de aanschaffing van nieuwe tuigen als op de herstellingen.

Bij het eerste moet bovendien in het oog gehouden worden, dat de thans bestaande tuigen en tuigdeelen gebruikt moeten kunnen worden *met* de eventueel nieuw in te voeren modellen, alsmede dat zij hiernaar, zoo noodig en gewenscht, kunnen worden gewijzigd.

Bij het tweede is van de meening uitgegaan, dat de grootst mogelijke zuinigheid zal worden betracht, wanneer men de tuigen kan gebruiken, zoowel bij de batterijen als bij de treinen van het veldleger. In dat geval toch, kan men nieuwe tuigen, opgelegd in de magazijnen, naar behoefte uitgeven aan de batterijen, terwijl die tuigen, wanneer zij later ongeschikt worden geacht voor den dienst te velde, dan in de meeste gevallen nog kunnen worden gebruikt bij de treinafdeelingen in de garnizoenen, totdat zij ten slotte voor slooping worden voorgedragen.

De tuigen kan men in het algemeen onderscheiden in: tuigen voor het rijpaard en tuigen voor het trekpaard; de samenstelling van het laatstgenoemde verandert naarmate van de plaats, die het paard in de bespanning inneemt.

Een geheel compleet tuig kan worden verdeeld in:

- 1°. de tuigen voor het hoofd,
- 2°. het rijzadel, en
- 3°. de tuigen om te trekken.

TUIGEN VOOR HET HOOFD.

Ons hoofdstel is eene soort halster-hoofdstel en daarom zwaarder gemaakt, dan als hoofdstel bepaald noodig is. Laat men het begrip halster weg, dan zou dus het hoofdstel lichter, eenvoudiger en daardoor ook sierlijker kunnen worden gemaakt. In den regel toch, zal het hoofdstel meer als zoodanig, dan als halster, worden gebruikt en alleen dit reeds zou er de voorkeur aan doen geven om het hoofdstel aan te nemen, dat bij onze cavalerie in gebruik is.

Intusschen brengt dit hoofdstel het nadeel mede, dat een veldhalster moet worden opbewaard, hetwelk alleen te velde en, in vrede, slechts gedurende enkele weken van het jaar (manoeuvres, enz.) wordt gebruikt. Zulk een veldhalster kan bij de bereden artillerie worden gemist, daar bivaks toch tot de hooge uitzonderingen zullen behooren. In verband hiermede wordt vermeend, dat zeer goed kan worden volstaan met een halster van getaande gewezen stof van het zelfde model als de bekende, in den handel voorkomende touwhalsters; deze zijn laag in prijs en zullen, in veldtenuë onder het hoofdstel gedragen, goede diensten bewijzen. Door ons is eene proef genomen met zulk een touwhalster, dat, na 3 maanden in den stal te zijn gebezigd, nog voldoende bruikbaar was. Als eigenaardigheid kan hierbij nog worden vermeld, dat het paard, voorzien van dit halster, zich er nimmer van heeft ontdaan, terwijl het zich van een lederen halster steeds wist los te maken.

Bovendien is het een bekend feit, dat menig batterijcommandant reeds in het bezit is van een aantal dezer halsters om, zij het al niet alle, dan toch eenige zijner paarden, bij vervoer per spoor of gedurende de manoeuvres, vast te zetten, ten einde te voorkomen, dat de hoofdstellen beschadigd worden.

Natuurlijk moet dit halster alleen dienen als veldhalster; voor stalhalster toch, kan, om zoo te zeggen, ieder model worden gebruikt.

Het meest eenvoudige en doelmatige intusschen schijnt ons het halster, in gebruik bij de Italiaansche artillerie, bestaande uit een keelriem en een neusriem, beide samenkomende in een Y-ring, waaraan de halsterketting wordt vastgemaakt; keelriem en neusriem zijn aan weerszijden verbonden door een schuinliggend bakstuk. Een dergelijk halster kan, zoo gewenscht, gemakkelijk en zonder hinder voor het paard, onder het hoofdstel worden gedragen, omdat de halsterkeelriem achter dien van het hoofdstel valt.

Keeren wij thans tot het hoofdstel terug. Als model hiervoor wordt aanbevolen een hoofdstel, zooals in fig. 3 is te zien. Het bestaat uit een kopstuk, waaraan twee bakstukken, een frontriem, een keelriem en een neusriem. Aan ieder stangbakstuk is aan de achterzijde een halfronde ring genaaid. Wanneer nu het hoofdstel moet dienen voor een rijpaard, wordt de stang bevestigd aan de bakstukken, terwijl het trensgebit met gebitstooten wordt gehangen in de halfronde ringen aan de bakstukken.

Voor trekpaarden, zoowel B.H. als V.H., wordt vermeend, dat kan worden volstaan met een zoogenaamd bokkebit (stang N°. 3), waarbij voor het B.H. paard de stangteugel wordt bevestigd in de teugelringen en de gebitteugel in de halfronde ringen, terwijl de handteugel van het V.H. paard wordt gesespt in de beide halfronde ringen ter hoogte van het mondstuk, dus in vervanging van den gebitteugel.

Als reserve en bovendien eenigszins als sieraad kan men het V.H. paard ook nog voorzien van een stangteugel, die, evenals thans gebruikelijk is, met het midden aan het zadel wordt bevestigd en verder aan beide zijden van den hals los afhangt.

Met deze wijze van opstangen der trekpaarden wordt alleen beoogd, den stukrijder minder teugels in handen te geven en hem daardoor de besturing van zijn span te vergemakkelijken. De V.H. paarden kan men natuurlijk evengoed aan het trensgebit geleiden, zooals thans geschiedt, doch eenvormigheidshalve wordt er de voorkeur aan gegeven om deze ook van de stang N°. 3 te voorzien.

Ten behoeve van het rijkunstig onderricht der recruten kan men beschikken over de stangen en gebitten, in voorraad op de tuigenkamer, en zou men voor dit onderricht allicht den voorraad met eenige losse onderdeelen kunnen vermeederen.

Doch ook, wanneer men de bestaande wijze van besturing der bespanning wenscht te behouden, kan het bovenbeschreven hoofdstel worden gebruikt, zooals voor het rijpaard is aangegeven.

In plaats van de verschillende soorten teugels, welke thans in gebruik zijn, zal men kunnen volstaan met drie nummers, n.l.:

teugels N°. 1, de stang- en gebitteugels, dienende voor alle paarden, behalve bij het rijden van den bok;

teugels N°. 2, de handteugels; en

teugels N°. 3, de bijzetteugels, die alleen gebruikt worden bij die paarden, waarbij dit noodig wordt geoordeeld.

De bestaande teugels zijn over het algemeen te breed en te zwaar. Eene lengte van 2.5 M. voor den teugel N°. 1, gemeten tusschen de beide omkappingen, en eene breedte van 2 cM., voor alle teugelsoorten, wordt voldoende geacht.

Om nu te maken, dat het leder niet te zwaar wordt genomen, zou men kunnen bepalen, dat de teugelriemen steeds door de Artillerie-Inrichtingen moeten worden geleverd, omdat het voor vele zadelmakers niet doenlijk is, om het daarvoor geschikte leder in voorraad te hebben.

De hoofdstellen tot dubbele trens met de daarbij behorende teugels, de zoogenaamde losse neusriem uitgezonderd, zouden kunnen vervallen, omdat het beschreven hoofdstel met teugels, onder bijvoeging van den lossen neusriem, hiervoor in de plaats kan treden.

Ook wil het ons toeschijnen, dat het niet bepaald noodig is, om achter ieder paard een watersnaffel te hebben, en dat het bepaalde in artikel 60 van den Inwendigen Dienst, omtrent het gebruik van dit tuigdeel, met gerustheid aan het oordeel van de commandanten der onderdeelen kan worden overgelaten. Den watersnaffel, als afzonderlijk tuigdeel, zouden wij dan ook willen laten vervallen en bepalen, dat aan ieder onderdeel op een zeker aantal, bijv. tien, paarden kan worden toegestaan één hoofdstel boven het voor de uitrusting benodigde aantal te hebben, waarvoor gebruikt zouden kunnen worden hoofdstellen, die niet meer geschikt worden geacht voor den dienst te velde. Deze doen dan, alleen voorzien van een trensgebit en tengel, in de garnizoenen dienst als watersnaffel en wel bij die paarden, waarvoor dit mocht worden noodig geoordeeld.

Voorts wordt nog vermeend, dat ter wille der eenvormigheid de kinketting tot stangen N°. 1 en 2 evengoed kan worden gebruikt bij de stangen N°. 3, waardoor dus de kinketting tot stangen N°. 3 kan vervallen, terwijl als trensgebit kan worden gebezigd het trensgebit met halve knevels, in gebruik bij de cavalerie en bij de hoofdstellen tot dubbele trens.

Wanneer men nu weet, dat het bestaande hoofdstel (met de koppelkettingen), doch zonder stang en gebit, meer dan het dubbele kost van het door ons aangegevene, dan blijkt al voldoende, dat alleen op het artikel hoofdstellen aanmerkelijk kan worden bezuinigd.

Aan de bestaande hoofdstellen kunnen de koppelkettingen al dadelijk vervallen; bij de hoofdstellen voorzien van de □ ringen aan de bakstukken, kan men de stang bevestigen met de stangstooten; bij die, voorzien van een doorlopenden neusriem, moet aan ieder bakstuk een gesp met stoot worden aangebracht. Dit laatste natuurlijk eerst dan, wanneer de voorraad koppelkettingen zal zijn uitgeput.

Met de koppelkettingen kunnen de stangophangringen vervallen en kan men ook de sieraadsknoopen, die hun naam al zeer weinig eer aandoen, wegnemen. Verder komen 2 stangstooten te vervallen en zal een en ander het hoofdstel *f* 2.34 lager in prijs maken. Wanneer men nu het veranderen der bakstukken berekent op *f* 0.67 en het aanbrenge van de halfronde ringen op *f* 0.32, dan blijkt voldoende, dat alleen reeds door het niet meer aanschaffen van koppelkettingen (*f* 1.20) reeds kan worden bezuinigd.

De hoofdstellen tot leidse tuigen kunnen, als van afwijkend model, gevoerd worden onder de gewone hoofdstellen.

HET RIJZADEL.

Aangezien het bij ons in gebruik zijnde bokzadel met vaste stegen over het algemeen voldoet, en de voordeelen, aan dit zadel verbonden, grooter zijn dan de nadeelen, meenen wij dat dit, althans voorloopig, moet worden behouden, zij het ook, dat de staande lepel zonder bezwaar weg te nemen en door een liggenden te vervangen ware.

Het komt intusschen wel eens voor, dat voor sommige paarden geen goed passende zadelbok is te vinden, waardoor of kneuzingen van den schoft, of een verschuiven van den bok, met al de daaraan verbonden nadeelen, kunnen voorkomen. Dit geeft soms aanleiding tot de verzuchting: „hadden wij onze oude dubbele deken maar weer terug”. Naar onze meening zou dit echter de laatste toevlucht moeten zijn, wij zouden niet gaarne terugkeeren tot deze aanzienlijke en kostbare vermeerdering van de bepakking.

Eene kleine proef, genomen met vilten steegbekleedingen, heeft goed voldaan, zoodat wij er in ieder geval de voorkeur aan zouden geven om deze toe te passen, in plaats van de lederen kussentjes, die wel eens onder de vooreinden der stegen worden aangebracht, want deze zijn oorzaak, dat de stegen aan de achterzijde zooveel te meer drukken.

Terugkeerende tot het zadel, wordt onze aandacht al dadelijk gevestigd op de altijd klepperende, veel reparatie behoevende hoefijzerzakjes en wordt vermeend, dat de, gedurende een veldtocht, mede te voeren ijzers op eenvoudiger wijze kunnen worden geborgen. Ook zijn de pakriemen langer dan noodig is. Op beide aangelegenheden zal bij de bepakking nader worden teruggekomen.

Nu het zitkussen aan beide zijden met leder bekleed is, kunnen de zijbladen vervallen of wel van kleiner afmeting worden gemaakt en zouden deze dan alleen moeten dienen om het leder van het zitkussen te beschermen tegen de doorns van de singelgespen. Intusschen wordt vermeend, dat, als men de singels maar voldoende lang neemt, men niet alleen minder last zal hebben van drukkingen, maar ook van een nadeeligen invloed der doorns op het kussen, daar deze dan komen te liggen in eene nagenoeg open ruimte tusschen het bovenbeen van den ruiter en den paarderug.

Wellicht verdient het ook overweging om te beproeven, het zadelzitkussen met de zijbladen saam te voegen. Wij stellen ons dit aldus voor: aan beide zijden van het zadelzitkussen worden die gedeelten, waarvan de pijpen verticaal loopen, vervangen door stukken leder, in vorm en dikte nagenoeg overeenkomende met de zijbladen, en zoodanig gesneden, dat zij aan de voorzijde onder de knie van den ruiter komen, terwijl zij aan de achterzijde, achter het dijbeen, uitgesneden zijn. Het eigenlijke zitkussen, d. w. z. het opgevolde gedeelte, kan aan de achterzijde wat worden bijgerond, want de zadelzitkussens vallen daar ter

plaatse, links en rechts, een weinig buiten den achterboom. Hoewel wellicht overbodig, kan men nu nog ter bescherming van de zijstukken van dit nieuwe zadelzitkussen, de stooten, alsmede de gespen van den singel bedekken, met een zijblad van kleinere afmetingen.

Dat tot een aldus gewijzigden vorm van de zijgedeelten van het zadelzitkussen is overgegaan, heeft zijn oorzaak hierin, dat de meeste ruiters, vooral nadat zij door de zitoefeningen geleerd hebben te „zitten”, den, aan het bokzadel eigen, staanden zit niet meer hebben; het dijbeen heeft een meer schuinen stand gekregen; de knie komt verder naar voren. Het gevolg hiervan is, dat bij de meesten de knie vóór den voorkant van het zitkussen ligt en dit naar achteren drukt.

Bovendien zal bij het gewijzigde zitkussen, doordat het enkele zijblad dunner is dan de opgevulde zijstukken, de knie, en dus ook het onderbeen van den ruiter, dichter bij het paard zijn, waardoor het aanbrenge van beenhulpen wordt vergemakkelijkt. Eene berekening, aan de hand van het tarief, doet gemakkelijk zien, dat op deze wijze eene zeer groote bezuiniging kan worden verkregen. Bovendien rijst de vraag, of het zadelzitkussen niet onmiddellijk met behulp van den pakriem, zonder gebruik te maken van het lederen oog, aan den bok kan worden bevestigd. Het ronde gat in het zadelzitkussen zou dan kunnen worden vervangen door eene rechthoekige insnijding, versterkt door een stukje leder van rechthoekigen vorm, waarin zich eveneens eene rechthoekige insnijding bevindt. De pakriem wordt door deze insnijding gestoken en het lederen oog kan vervallen. De stijgbeugelriemen, gestoken door de insnijdingen ¹⁾ in de zijbladen, zullen medewerken om de vaste ligging van het zadelzitkussen te verzekeren.

Eene open vraag is het, of de insnijding in den singel wel noodig is, althans of deze zoo groot moet zijn, als thans het geval is. Nu toch, is zij oorzaak, dat de gespen op elkaar komen. Daarom wordt in overweging gegeven, of die insnijding met het onvermijdelijke hartje te laten vervallen, of de singelstooten verder van elkaar op de stegen te bevestigen, waardoor dan vanzelf de gespen verder van elkaar komen te liggen. Het schijnt ons intusschen zeer gewenscht toe om eene proef te nemen met singels van getaand gegeven stof; ten eerste wordt vermeend, dat hierdoor zal worden te gemoet gekomen aan het bezwaar van het verschuiven van het zadel, en ten tweede zal men, vooral op marsch en te velde, niet het nadeel ondervinden, dat de singel, hard wordende, oorzaak wordt van verwondingen. Ten slotte zij vermeld, dat de singels van gegeven stof lager in prijs zijn dan die van leder.

Ook de singelstooten kunnen gevoegelijk korter worden gemaakt; dit geeft besparing aan leder, terwijl bovendien het, ongeveer ter lengte van 2 à 3 gaten, onder het zadelzitkussen uitsteken der stooten geen nut heeft en slordig staat.

Eindelijk wordt in overweging gegeven de stijgbeugelriemen zoodanig

¹⁾ Zijn in fig. 7 niet geteekend.

te wijzigen, dat zij kunnen worden ingestoken, evenals zulks bij de Engelsche zadels geschiedt, en wel met de gespen op de stegen. Hierdoor komen de beide passanten te vervallen en kan de omkapping minstens 1 dM. korter zijn. Eenvoudigheidshalve kan men dan geleidelijk als stijgbeugel invoeren dien van het cavalerie-model.

TUIGEN OM TE TREKKEN.

Het is gewenscht, dat men in eene bespanning kan beschikken, zoowel over hamen als over borstgareelen.

Het kan voorkomen, dat het paard gewond is door het haam, en dat het toch zeer goed in een gareel zal kunnen trekken.

Maar ook zal het, vooral bij gerequireerde paarden, kunnen voorkomen, dat deze beter trekken in het eene dan in het andere trektuig, hetzij haam of gareel. ¹⁾

Bij ons te lande is het borstgareel, behalve voor luxe-paarden, een zeer gewild en veel gezien tuigdeel, zoowel bij zware als lichte trekpaarden. Men zou nu kunnen bepalen, dat de eene helft der paarden van eene bespanning werd getuigd met het haam, de andere met het gareel, doch hiertegen bestaat het bezwaar, dat de voorwichtigheid van den disselboom, hoe gering in theorie, in de practijk nog wel eens aanleiding geeft tot moeilijkheden, zoodat de druk en de schokken op den duur niet kunnen worden gedragen door een gareel. Daarom wordt voor de achterspannen het haam bepaald noodzakelijk geacht. Bij de voor- en middenspannen geldt dit bezwaar niet, en stellen wij ons voor de V. H. paarden dezer spannen te tuigen met het gareel, en wel de V. H. paarden, omdat men vermoedelijk de gerequireerde paarden bij voorkeur als V. H. zal indeelen.

Wellicht zou de practijk leeren, dat het wenschelijk en mogelijk was, om ter wille van lichtheid en zuinigheid, ook de B. H. paarden van de voor- en middenspannen met het gareel te tuigen en zou hiermede alsdan rekening gehouden kunnen worden, wanneer nieuwe hamen moeten worden aangeschaft, als de voorraad zal zijn uitgeput. Hierbij zij aange teekend, dat een haam ruim het dubbele kost van een gareel.

De wijze van aanspannen met vaste en losse strengen wordt onveranderd behouden met dien verstande evenwel, dat in overweging wordt gegeven om de ketting van de losse strengen te doen vervangen door

¹⁾ In Duitschland vindt men hieromtrent voorgeschreven: Alleen de reservepaarden hebben borstgareelen, behalve die voor de wagenparkcolonnen. Bovendien is bepaald, dat borstgareelen moeten dienen als reservetuigeh voor de hamen, wanneer de paarden zich hebben doorgetrokken.

Oostenrijk schrijft ongeveer het zelfde voor, maar zegt bovendien, dat het gareel moet dienen voor de gerequireerde paarden.

Frankrijk heeft uitsluitend borstgareelen.

Italië heeft eene zoogenaamde gemengde bespanning, d. w. z. de achterpaarden hebben hamen, de voor- en middenpaarden gareelen.

een dubbelen haak, die bevestigd wordt in de middelste schakel van de ketting van de vaste streng, zoodat slechts de derde schakel van die streng bij het aanspannen behoeft te worden bevestigd. Hierdoor zal zoowel het aan- als afspannen worden vereenvoudigd. (Fig. 4.)

De omlooper wordt te zwaar geacht; met eene dubbele lederdikte ter zijde van het paard en eene drievoudige dikte, voor de slijting in de omloophaken en voor die van den ring van den disselboomriem, wordt vermeend dat kan worden volstaan. Maar juist in de omloophaken krijgt de omlooper de grootste slijting. De riem wordt daar als het ware gebroken, doordat hij, van uit deze haken komende, naar omlaag wordt getrokken door de voorwichtigheid van den disselboom, waarbij ook de schuivende beweging door die haken veel tot de slijting bijdraagt. Eene beschouwing van verschillende omloopers, die voor den dienst waren afgekeurd, versterkte ons in deze meening, en deed ons besluiten om eene proef te nemen met een omlooper, die uit drie deelen bestaat, welke wij gemakshalve zullen noemen: zijriem (waarvan twee gelijksoortige) en voorriem (één in aantal).

De beide zijriemen, voorzien aan de vooreinden van \square , eenigszins naar buiten gebogen ringen, worden gestoken aan de trekriemen (bij hamen O. M. aan de onderste trekriemen) en bevestigd aan de broek. (Figⁿ. 1 en 4.)

De voorriem is voorzien van twee haken en wordt, nadat de ring van den disselboomriem er overheen is geschoven, géhaakt in de trekringen van het haam (bij hamen O. M. in de onderste trekringen).

De paarden kunnen nu zeer kort in de broek worden gezet; bij tegenhouden van het voertuig wordt de tegenhoudende kracht in de broek langs de zijriemen, de trekriemen, den voorriem en den disselboomriem op den disselboom overgebracht. Soortgelijke inrichting vindt men in Italië, Oostenrijk-Hongarije en Duitschland. Ons is gebleken, dat, bij eene goede lengte van den voorriem, de hamen, bij het terughouden, nagenoeg stil blijven liggen. Als bijzonderheid kan nog worden vermeld, dat 2 dergelijke omloopers, vervaardigd van reeds voor slooping voorgedragen omloopers van het tegenwoordige model, goed hebben voldaan bij rijproeven in verschillend terrein. Een omlooper, als door ons bedoeld, vereischt minder leder en komt, vooral wanneer zij, voor wat betreft de zijriemen, slechts twee-dik wordt gemaakt, aanmerkelijk goedkoper en zal vermoedelijk ook minder herstelling behoeven.

Het verschil in broeken N°. 1 en 2 zou o. i. ook kunnen vervallen, daar de broek N°. 2 voldoende lang is. De broek zouden wij echter wenschen te ontdoen van de broekophoudriemen en de broekstrengophouders, en in de plaats hiervan aan de broek bevestigen twee zoogenaamde Engelsche gespen. Wanneer men de korte (broekstrengophoud-)stooten van den kruisriem vervangt door langere van 0.70 M. en liefst ook wat bredere, tegen het schaven, dan kunnen deze door de bovenbedoelde gespen gestoken, de broek ophouden en, verder doorloopende en voorzien van eene losse lis (door ons strenglis geheeten) de strengen ophouden.

Deze nieuwe stooten met strenglissen komen dan bij de voor- en middenpaarden in vervanging van de kruisriemstrengophouders (en van de korte stooten aan de kruisriemen).

Het wil ons toeschijnen, dat aldus de wijze van strengophouden niet alleen eenvoudiger en beter zal zijn, maar eene berekening wijst aan, dat men ook weder goedkooper uitkomt. Wellicht zal men ons tegenwerpen, dat het later tot moeilijkheden aanleiding kan geven, als omloopers, broeken of kruisriemen vervangen worden door de nieuwe modellen, wanneer n.l. de bijbehorende tuigdeelen nog niet van het nieuwe model zijn. Met eenigen goeden wil zou hiervoor intusschen toch wel eene regeling te treffen zijn.

Zoo zal zich wellicht ook geruimen tijd het feit voordoen, dat in eene bespanning tuigen van verschillend model zijn, maar hierin staan wij niet alleen; ook dit vindt men in andere Rijken, o. a. in Oostenrijk-Hongarije, waar men de verschillende soorten van tuigen, van af het jaar 1854 tot heden, saamgenomen heeft tot 5 typen.

Ook aan de vaste strengen wenschen wij eenige verandering aan te brengen. Het wil ons n.l. toeschijnen, dat de strengkokers kunnen vervallen, want al mogen bij sommige paarden schavingen van het touw voorkomen, zij helpen toch niet afdoende en dikwijls blijkt het noodig, dat de strengen geheel of gedeeltelijk met dekengoed worden omwikkeld. In plaats van deze strengkokers zouden wij bij paarden, die dit noodig hebben, willen aanbrengen houten kralen, die men dan kan schuiven, ter plaatse waar ze vereischt worden, terwijl bovendien aan den batterijcommandant moet worden overgelaten, om, zoo noodig, de streng geheel of gedeeltelijk te bekleeden. Waarom de omlooper door den strengkoker wordt gestoken, is ons niet duidelijk. De omlooper toch, gaat nagenoeg in horizontale richting om het paard, terwijl de streng eene van voren naar achteren hellende richting heeft; dit is dan ook meermalen oorzaak, dat de strengkoker aan de bovenzijde inscheurt. De strenglis kan naar onze meening vervallen, omdat de losse streng voldoende wordt opgehouden door den kruisriem en den haam (gareel-) strengophouder (voortaan te noemen strengophouder). De strengophouder zouden wij willen vervangen door eene losse kap (fig. 5); dit kan de zelfde lis zijn als die, reeds genoemd bij de kruisriemstooten.

De vaste streng zouden wij aldus willen maken: het gesplitste oog aan de voorzijde, en het doorgestoken gedeelte bij de ketting aan de achterzijde. Hierdoor verkrijgt men het voordeel, dat minder touw komt ter zijde van het paard ter hoogte van de ribben en van het been van den ruiter, en men bovendien steeds gereedgemaakte strengen zonder ketting in voorraad hebben of medevoeren kan. De splitsing moet spits toeloopend worden gemaakt. Aan eene touwlengte van 1.90 M. heeft men voldoende om eene vaste streng te maken. (De I. I. geeft aan, dat het touw van zulk eene streng, niet doorgestoken, doch voorzien van de splitsing, waarin de ketting, 1.85 M. lang is.)

De borstgareelen, thans in gebruik, worden door ons onvoldoende

geacht; in de eerste plaats zijn zij te kort, doch bovendien kunnen de paarden er op den duur niet in trekken, daar het ruwe naaisel, dat zich aan de binnenzijde bevindt, het paard hindert. In de burgermaatschappij ziet men dan ook, dat het gareel dubbel genomen is, waardoor het naaisel bedekt wordt. De omgevouwen zijde van het gareel is boven, de dichtgenaaide rand onder gelegen.

Het borstgareel, zooals wij ons dat ingericht denken, om het te kunnen gebruiken met de reeds besproken zijriemen, moet zijn voorzien van een ring voor den disselboomriem en van ringen tot bevestiging van den draagriem en de strengophouders. De ring voor den disselboomriem komt eenigszins uit het midden en meer binnenwaarts en om nu te voorkomen, dat hierdoor twee soorten van gareelen, n.l. voor B. H. en V. H. paarden noodig zouden zijn, wordt het wenschelijk geacht het gareel niet dubbel te nemen (portefeuille-vorm) maar slechts enkel en dan te voorzien van een vilten ondergareel. Door verwisseling van den draagriem met de strengophouders kan het gareel dan zoowel voor B. H. als V. H. paarden dienen.

Ook de draagriem moet worden voorzien van een vilten onder-draagriem.

Over het algemeen kunnen èn gareel èn draagriem smaller worden gemaakt (fig. 2 en 3).

Aan den draagriem worden teugelringen bevestigd, die wij (zooals fig. 6 laat zien) tevens zouden willen inrichten om dienst te doen als teugel- en karwatshaak. Door deze ringen worden dan (bij batterijen) de stangteugels van het V. H. paard gestoken. Ook aan de hamen zouden wij dergelijke teugelringen aangebracht willen zien, waardoor dan de teugel- en karwatshaken kunnen vervallen. Wellicht zal het aanbeveling verdienen, om bij nieuw aan te maken hamen de teugelringen er blijvend op te bevestigen.

BEPAKKING.

Als algemeen denkbeeld is aangenomen, dat, voor zooveel mogelijk, de bepakking op het voertuig wordt medegevoerd. Is dit niet doenlijk, dan dient de bepakking van den stukrijder, om het B. H. paard te ontlasten, door het V. H. paard te worden gedragen. De rijpaarden dragen de bepakking van den ruiter (kader, trompetters, ordonnansen). De hoefijzers worden (fig. 2) bevestigd op de buitenzijde van de zadeltasschen, die daartoe worden voorzien van twee passanten, eene kap en een stoot. In hoeverre de bepakking van den te velde trekkenden stukrijder kan worden verminderd, zal hier niet worden besproken. Den fouragestrik zouden wij, in plaats van over de leunden van het paard, aangebracht willen zien op den mantel en wel bevestigd aan den lepel en onder den linker- of rechter-mantelriem gestoken, al naarmate men een rij- en B.H. dan wel een V.H. paard heeft. Bij niet oppakken kan op nagenoeg overeenkomstige wijze worden gehandeld.

De bepakking van den stukrijder wordt gedragen door het V.H. paard,

dat daartoe, in plaats van met een paksingel, wordt getuigd met een zadelbok als pakzadel.

Hierop worden de zadeltasschen, alsmede de mantel en manteljas met den fouragestrik, bevestigd. Over den wolf komt de voederzak, die wij van bruin waterdicht doek, en van iets grootere afmeting dan de bestaande, zouden willen maken. Een aldus vervaardigde voederzak komt in prijs billijker dan de thans bestaande van laken. In dezen voederzak worden geborgen: de hoefijzers tegen de bodems, 4 KG. haver in twee mondzakken, twee dekensingels, caoutchouc-zolen, nagels, kalcoenen, stalbroek en stalkiel. De voederzak wordt aan den bok bevestigd met pakriemen, waartoe aan de binnen- en onderzijde van voor- en achterboom lederen lussen of IJ.krammen moeten worden aangebracht.

De pakriemen zijn te lang; met eene lengte van 0.75 M. en 20 gaten kan worden volstaan; alleen ten behoeve van het eetketeltje heeft men een riem noodig ter lengte van 0.90 M., zoodat men slechts twee soorten over houdt. De zoogenaamde middelste pakriem moet echter voorzien zijn van eene los opgenaaide kap; deze zou dan in den Instructie-Inventaris kunnen vermeld worden als: N^o., voorzien van eene los opgenaaide kap.

Wij houden ons overtuigd, dat, wanneer men er in zal slagen om onze tuigen te vereenvoudigen, men ook, na verloop van tijd, zal kunnen bezuinigen op de kosten van herstellingen. Wellicht zal men dan in vreedstijd per detachement slechts voldoende werk voor één zadelmaker hebben, die men in dat geval zou kunnen betalen op de wijze, als thans bij de cavalerie plaats heeft.

Dat eene deugdelijke beproeving aan eene eventueele invoering zal dienen vooraf te gaan, zal wel geen betoog behoeven.

Aan het einde gekomen van onze beschouwingen, meenen wij er nog eens aan te moeten herinneren, dat het ons niet te doen is geweest om iets nieuws te leveren op het gebied van tuigen, maar wel dat wij gemeend hebben goed te doen met aan te geven op welke wijze, naar onze overtuiging, zou kunnen worden vereenvoudigd en bezuinigd.

STORM VAN 's GRAVESANDE,

Kapitein der Veldartillerie.

GLOBALAAL OVERZICHT VAN BEZUINIGING op eene bespanning voor stuk of caisson, volgens de hiervoor ontwikkelde denkbeelden.

Komt in mindering :

Benaming.	Aantal.	Bezuiniging per eenheid.	Totaal.
aan hoofdstellen.	6	f 4.00	f 24.00
„ omloopers.	2	„ 1.38	„ 2.76
„ broeken.	2	„ 2.17	„ 4.34
„ strengophoudkappen.	12	„ 0.29	„ 3.48
„ strenglissen.	12	„ 0.82	„ 9.84
„ strengkokers.	12	„ 0.93	„ 11.16
„ korte stooten v. kruisriemen.	12	„ 0.25	„ 3.00
„ hoefijzerzakjes.	6	„ 2.09	„ 12.36
„ vermindering aan leder per zadel, na aftrek van het wijzigen der zadeltassen.	3	f 1.00	„ 3.00
„ hamen.	2	„ 20.00	„ 40.00
			f 113.94

Komt bij :

aan borstgareelen	2	f 10.00	f 20.00
„ kruisriemstooten.	12	„ 0.56	„ 6.72
„ strenglissen.	24	„ 0.53	„ 12.72
			f 39.44

Blijft per bespanning eene bezuiniging van $\pm f 74$, ongerekend de wijziging van het zadeltasschen à $\pm f 6.00$.

Vrijzinnig-democratische Bond. Ontwerp
Defensie-paragraaf in het werkprogram
met toelichting.

Hoezeer het ook bevreemding moge wekken, dat de wijze van oplossing der, voor de landsdefensie zoo belangrijke, vraagstukken, omtrent vorming en organisatie der levende strijdkrachten en omtrent uitbreidheid en inrichting der doode weermiddelen, afhankelijk gesteld wordt van de bijzondere inzichten der onderscheidene politieke partijen, een feit is het, dat dit verschijnsel meer en meer op den voorgrond is getreden en de verschillende staatkundige groepen, in verband daarmede, eigen en van elkander verschillende militaire programma's opstellen.

Bevreemdend achten wij dit verschijnsel, omdat er, sinds de afschaffing der plaatsvervanging, ten aanzien van de vervulling van den dienstplicht geen sprake meer is van bevoorrechtiging van sommige klassen der maatschappij boven andere — welke uiteraard eene bron van strijd tusschen meer behoudende en meer vooruitstrevende politieke partijen zou kunnen vormen — en dientengevolge de inrichting onzer weermiddelen een vraagstuk zou kunnen zijn, dat geheel buiten den politieken strijd stond en bij welks oplossing alleen wetenschappelijke overwegingen en geen staatkundige beginselen zouden gelden. Wel zouden ook dan verschillende personen, naar beste overtuiging, het doel langs onderscheidene wegen trachten te bereiken en zou dus hieruit onvermijdelijk wrijving van gedachten en strijd om den voorrang der verschillende stelsels met groote zekerheid ontstaan, die strijd zou echter geheel vrij zijn van politieke „Prinzipien-Reiterei”, wat hij thans blijkbaar allerm minst is.

Is het bijv. niet in strijd met het gezond verstand te meenen, dat de beantwoording van de vraag of „de onafhankelijkheid en de neutraliteit van ons land door een volksleger het best gewaarborgd wordt” afhankelijk zou zijn van deze tweede vraag: of men al dan niet vrijzinnig-democraat is, m. a. w. dat de politieke geloofsbelijdenis in eenig redelijk verband tot het antwoord op de eerst gestelde vraag mag staan. En dit toch wordt het geval, zoodra dit punt tot den rang van specifiek vrijzinnig-democratisch geloofspunt verheven wordt.

Nu zou het ontwerpen van dergelijke militaire programma's tamelijk onschuldig kunnen zijn, wanneer hiervan niet het onmiddellijk gevolg was, dat, zooals wij reeds aanstipten, een der weinige vraagstukken, aan welker oplossing alle partijen zich eensgezind zouden kunnen zetten.

daardoor ook al weder — en zeker niet ten bate van de soliditeit der daardoor in het leven geroepen instellingen — tot een politieken speelbal gemaakt wordt.

Het aangeduide feit intusschen eenmaal zóó en niet anders zijnde, spreekt het wel vanzelf, dat de door onderscheidene politieke partijen opgemaakte programma's onze bijzondere belangstelling wekken en wij gaarne gebruik maken van de toezending der hierboven vermelde brochure, om daaraan enkele beschouwingen te wijden.

Daartoe laten wij allereerst het ontwerp voor de defensie-paragraaf ¹⁾ zelf volgen, om daarna de afzonderlijke punten aan de hand van de daarbij gegeven toelichting te bespreken.

I. De Vrijzinnig-Democratische Bond is van oordeel, dat de onafhankelijkheid en de neutraliteit van ons land door een volksleger het best gewaarborgd wordt en verlangt dienaangaande:

- a. Weerplicht voor elken Nederlander, daartoe in staat.
- b. Verplichte gymnastische oefeningen voor alle jongens tot hun 16^e jaar.
- c. Het stellen van regels bij de wet ten aanzien van:
 1. het voorbereidend en lokaal militair onderwijs met verplichte deelneming van alle jongelingen van 16 tot 20 jaar;
 2. het houden van schietoefeningen en van de verplichte deelneming eraan;
 3. den eersten oefeningstijd voor de verschillende wapens met een zoo kort mogelijk verblijf in de kazerne, naar het beginsel van algemeen dienstplicht;
 4. de herhalingsoefeningen;
 5. de militaire opleiding in haar geheelen omvang;
- d. Organisatie van de weermacht des volks bij de wet, naar het beginsel eener territoriale indeeling.
- e. Vervanging van beroepsofficieren en beroepskader door militieofficieren en militiekader.
- f. Een stelsel van weermiddelen naar het beginsel, dat allereerst steun in de natuurlijke sterkte van ons terrein wordt gezocht en slechts de hoogst noodige permanente versterkingen in eenvoudigen zin aangelegd worden.
- g. Afschaffing van de afzonderlijke rechtspraak voor militairen.

II. De Vrijzinnig-Democratische Bond is van meening, dat zoowel wat het moederland als wat onze koloniën betreft, de taak der zeemacht eene ondergeschikte moet zijn en de verdediging te land hoofdzaak is.

Dientengevolge wenscht de Bond:

- a. Opheffing van de bestaande eskaders van gepantserde schepen;

¹⁾ Op de Jaarvergadering van den Vrijzinnig-democratischen Bond, op 28 Mei 1.1., is met de strekking der landmacht-paragraaf in hoofdzaak ingestemd. Het gedeelte, dat betrekking heeft op de marine, zal nog nader in studie worden genomen.

- b. Uitbreiding der torpedovloot;
- c. Een vrijwillig dienend personeel zoowel met het oog op het langdurig verblijf in Nederlandsch-Indië als wegens de kostbare en langdurige vakopleiding;
- d. Kazerneering van het niet varende personeel;
- e. Opheffing van de werven te Amsterdam en te Hellevoetsluis. Uitsluitend behoud van de werf te Willemsoord tevens arsenaal;
- f. *Alle* uitgaven voor de zeemacht ten laste van het departement van landsverdediging te brengen.
- g. Afschaffing van de afzonderlijke rechtspraak voor de zeemacht.

III. De Vrijzinnig-Democratische Bond is van meening dat de uitvoering van bovenstaande maatregelen moet geschieden door *één* ministerie van landverdediging ter vervanging van de thans gescheiden ministeries van oorlog en marine.

§ 1.

De onafhankelijkheid en de neutraliteit van ons land wordt door een volksleger het best gewaarborgd geacht. Onder een volksleger moet hier verstaan worden een leger, waarin het grootst mogelijke, voor zoover fysiek bruikbare, deel van het volk in tijden van oorlog en oorlogsgevaar plaats neemt. Van het volk, niet alleen van de mannelijke bevolking: „de medewerking der vrouw, met het oog o. a. op verpleging, administratie en telegrafie, worde daarbij allerminst als overbodig of in beginsel verwerpelijk beschouwd”.

Dit denkbeeld is niet geheel nieuw; KENAU HASSELAAR gaf reeds 3¹/₄ eeuw geleden het voorbeeld van daadwerkelijken steun bij de verdediging van den geboortegrond. Zóóver wil men intusschen thans blijkbaar niet gaan; het zijn meer de, met den vrouwelijken aard overeenstemmende, diensten, als verpleging van zieken en gewonden, of de reeds in tijden van rust door haar uitgeoefende functiën, welke men in oorlogstijd aan hare zorg wil zien toevertrouwd. Dat vrouwen, welke reeds in dienst van Staat, provincie of gemeente zijn, ook in oorlogstijd haar werkkring blijven vervullen, of dat men alsdan gebruik maakt van hare diensten, voor zoover deze op het gebied der verpleging van zieken en gewonden een arbeidsveld kunnen vinden, achten wij alleszins verklaarbaar, al ware het alleen reeds, omdat het dan zeker het oogenblik niet zou zijn, om mannen met die functiën te belasten. Dat men intusschen zoover zou moeten gaan, om, naarmate der vrouw meerdere *rechten* verzekerd worden, haar ook in dit opzicht *verplichtingen* — andere dan die, welke uit haar gewonen werkkring voortvloeien — op te leggen, kunnen wij voorshands niet toegeven. De daardoor te verkrijgen winst komt ons voor niet op te wegen tegen de bezwaren, aan de consequente doorvoering van dit beginsel verbonden, niet het minst met het oog op het groot aantal, alsdan beschikbaar komende

vrouwen, waarvoor inderdaad geen loonende arbeid te vinden zou zijn.

Dat de verdediging van ons onafhankelijk volksbestaan een *onafwijsbare* plicht voor allen genoemd wordt, hebben wij met voldoening gezien. Meer dan „verdediging van ons onafhankelijk volksbestaan” wil inderdaad niemand. Die verdediging intusschen onder alle omstandigheden te willen zoeken in de rechtstreeksche verdediging van den vaderlandschen bodem, achten wij aan de strijdkrachten van den Staat een te beperkten werkkring aanwijzen. Meerdere gevallen zijn aannemelijk — men denke bijv. slechts aan een samengaan met België in geval van bedreiging van ons beider onafhankelijkheid — waarin ons volksbestaan buiten onze grenzen krachtiger, en dus beter, verdedigd kan worden dan binnen onze landpalen mogelijk zou zijn.

Het begrip, dat op allen de *onafwijsbare* verplichting rust om deseroepen hunne medewerking te verleen, moet er o. i. intusschen niet toe leiden, dat men „per se” van alle voorhanden krachten gebruik zou willen maken, ook wanneer de beschikbare middelen niet zouden toelaten dientengevolge aan oefening en uitrusting van den afzonderlijken man het vereischte te besteden. Hoe groote waarde het aantal moge hebben, de hoeveelheid worde nimmer *ten koste* der hoedanigheid verkregen of uitgebreid. Dat men echter krachtig moet streven naar vergrooting van het aantal, voor zooverre deze in redelijke overeenstemming te brengen is met de eischen van bruikbaarheid, achten wij voor geen tegenspraak vatbaar. Mocht dus blijken, dat door doeltreffende, voorafgaande oefening beperking van het verblijf onder de wapenen mogelijk zou zijn, dan zou het stellig aanbeveling verdienen de daardoor beschikbaar komende gelden, zooveel mogelijk voor uitbreiding van het contingent te bezigen.

Bij de bespreking van de waarde, welke het aantal — in den meest uitgebreiden zin van het woord — voor de landsverdediging heeft, mag intusschen niet uit het oog verloren worden, dat vergelijking van onze toestanden met die, waarin bijv. Frankrijk zich in 1870, na de vestiging van de Republiek, bevond, niet zonder meer mag geschieden.

De door GAMBETTA als het ware uit den grond gestampte legerscharen — die helaas, voor een groot deel door den geoefenden Pruisischen voet spoedig weder *in* den grond gestampt werden — ontleenden hunne waarde voor een niet gering deel aan de ontzaglijke uitbreiding, welke door hunne aanwezigheid onder de wapenen aan het oorlogstoooneel gegeven kon worden, welke omstandigheid op hare beurt weder het gevolg was van de aanzienlijke ruimte, waarover men, tot het manoeuvreeren met deze afdeelingen, beschikte, ten gevolge van de groote uitgestrektheid van het land, waarin de oorlog gevoerd werd. De groote lengte, welke de operatielijnen daardoor verkregen; de verschillende richtingen, waarin men tot bestrijding dezer nieuwe formaties moest oprukken; de groote afstanden, welke daardoor tusschen de verschillende legergroepen ontstonden; het gemak, waarmede de geslagen Fransche troepen zich, althans binnen zekere grenzen, aan den tegenstander konden onttrekken,

zijn evenveel factoren, welke bij ons te vergeefs in de zelfde mate gezocht zouden worden en welke dientengevolge aan het nuttig gebruik van — zelfs in verhouding — even aanzienlijke scharen belemmeringen in den weg zouden leggen.

De groote kracht der zedelijke factoren — men denke aan NAPOLEON'S waardeering daarvan — is ten allen tijde gevoeld, hoewel niet altijd het noodige gedaan is, om die factoren tot ontwikkeling te brengen. Daarom zagen wij met instemming, hoe hier in herinnering gebracht worden de woorden van Generaal REUTHER, dat het geheele volk moet „voelen, dat het de kracht bezit, om een dergelijken strijd (tegen overmacht) met kansen op gunstigen uitslag vol te houden”. Daar waar, niet het minst in de latere jaren, van zekere zijde — de Toelichting noemt hier „onze democratische partijen” — het mogelijke — om niet te zeggen het onmogelijke — gedaan is om het volksvertrouwen in zijne weermiddelen en dus in zijne kracht te schokken, daar doet deze volmondige erkenning van de zijde van den Vrijzinnig-democratischen Bond weldadig aan.

Te recht wordt er in de Toelichting de nadruk op gelegd, dat een volksleger (d. i. dus een leger, waarin het grootst mogelijke aantal jongelingen van den dienstplichtigen leeftijd plaats neemt) groote waarde heeft uit maatschappelijk oogpunt, als instituut voor lichamelijke en zedelijke opvoeding. Zoowel de voorbereidende gymnastische oefeningen, als de eigenlijke militaire oefeningen zullen „een gunstigen invloed op de lichamelijke ontwikkeling van ons volk hebben”. Maar ook „volharding, vastberadenheid en energie zullen den Jan Salie-geest der natie vervangen en het krachtige, gezonde volk zal gemakkelijker den moeilijken strijd om het bestaan kunnen voeren”.

Inderdaad, deze eigenschappen *kunnen* door de militaire opvoeding aangekweekt en ontwikkeld worden; of en in hoeverre daardoor de vruchten verkregen zullen worden, welke de Vrijzinnig-democratische Bond daarvan voorspiegelt, is in hoofdzaak afhankelijk van den invloed, die de militaire opvoeding, zoowel door haren duur als door haren aard, zal kunnen uitoefenen. Het spreekt toch wel vanzelf, dat volharding, vastberadenheid en energie niet „zoo maar” aangekweekt kunnen worden, doch het resultaat moeten zijn van eene *school*, welke de jongelingschap doorloopt.

In hoeverre dit resultaat bij de voorgestelde regeling verwacht mag worden, zal nader kunnen blijken.

§ 2.

Op grond van het artikel (180) der G. W., waarbij alle Nederlanders daartoe in staat, verplicht zijn mede te werken bij de handhaving der onafhankelijkheid, wordt *weerpllicht verlangd voor elken Nederlander, daartoe in staat.*

Hoewel de omschrijving in het programma aldus luidt, wordt feitelijk weerplicht verlangd voor elken daartoe in staat zijnden Nederlander, *die den dienstplichtigen leeftijd bereikt*, en wordt deze weerplicht slechts uitgestrekt tot een zeker aantal jaren na dit tijdstip: in de Toelichting met nog al ruime grenzen tot het **44ste of het 50ste levensjaar**.

Allereerst eene opmerking van betrekkelijk ondergeschikten aard. Wanneer men zich voor het stellen van eene verplichting op de G. W. beroept, dan dient ook vastgehouden te worden aan hetgeen de G. W. voorschrijft. Deze nu spreekt in art. 181 van dienstplichtigen, zoodat men wel *dienstplicht*, maar geen *weerplicht* mag verlangen, zoolang men zich althans op het standpunt der G. W. plaatst.

Meer bezwaar hebben wij echter tegen de uitlegging, aan art. 180 gegeven, n.l., dat de verplichting, bij dat artikel opgelegd, de Regeering zou dwingen om alle, daartoe in staat zijnde, Nederlanders tot deelneming aan de handhaving der onafhankelijkheid, enz. *op te roepen*.

Wil men toch aan dat artikel eene andere beteekenis toekennen dan die van eene herinnering aan ongeveer gelijklopende bepalingen in vroegere Grondwetten — men vergete toch niet, dat deze bepalingen van kracht waren in tijden, toen de plaatsvervanging en nummervwisseling wettelijk gesanctionneerd waren —, dan zou o.i. de bedoeling daarvan alleen deze kunnen zijn: er tegen te waken, dat bepaalde personen of bepaalde categoriën van personen, *bij wijze van gunstbetoon*, van deze verplichting zouden kunnen worden ontheven.

Dit blijkt trouwens ook uit de Militiewet 1901, op grond van de bestaande G. W. gemaakt, waarin bijv. vrijstellingen worden verleend wegens broederdienst, niettegenstaande niemand zal kunnen beweren, dat de vrijgestelde broeders „niet in staat” zouden zijn. Evenzoo wordt daarin eene, altijd min of meer willekeurige, keuze gedaan ten aanzien van het *tijdstip*, waarop de dienstplichtige leeftijd intreedt, alsmede ten aanzien van den *duur* van den dienstplicht. Het zelfde doet trouwens de Vrijzinnig-democratische Bond; voor den laatsten wordt n.l. in de Toelichting, zooals wij reeds zagen, zelfs eene speling gelaten van 6 jaar, wat, volgens de daarin gemaakte berekening, overeenkomt met eene uitsluiting, resp. invoeging van ± 150.000 man. Bovendien zal niemand kunnen beweren, dat onder hen, die jonger, resp. ouder zijn dan de, volgens eene of andere keuze, tot den dienstplicht aangewezenen zich geen personen zouden bevinden, die „daartoe in staat zijn”, en aangezien de G. W. uit den aard der zaak geen leeftijdsklassen kent, zou men het beginsel consequent doorvoerende, dus ook dezen moeten aanwijzen.

Dat men niettemin, in strijd met de zelf voorgestelde practische oplossing van dit punt, het beginsel voorop stelt, moet o. i. worden toegeschreven aan den velen nog altijd in mindere of meerdere mate beheerschenden waan, dat in groote aantallen alleen reeds het heil der landsverdediging gezocht moet worden. Men cijfert een groot getal mannen bijeen, schrijft, als resultaat, cursief op: „*één millioen mannen*”

en meent nu door dat aantal alleen zulk een overweldigenden indruk te maken, dat de qualiteit eigenlijk een punt van ondergeschikt belang wordt. Tegen dien waan hebben wij ons altijd verzet en dat doen wij nogmaals bij dezen. Zeker, hoe meer strijders beschikbaar zijn des te beter, vooropgesteld, dat het dan ook werkelijk strijders zijn, en daarom meenen wij, dat in elk stelsel de Staat goed zal doen het aantal afhankelijk te doen zijn van de middelen, die hij beschikbaar kan stellen, om werkelijk voor den oorlog bruikbare soldaten te vormen, deze uit te rusten, te bewapenen, te verplegen, enz.

Bij de zooeven genoemde becijfering wordt in de Toelichting intusschen eene fout gemaakt, waarop wij met een enkel woord de aandacht willen vestigen. Voor de jaren 1901 en 1902 wordt opgegeven, dat voor den dienst beschikbaar zouden zijn geweest 42.000 resp. 43.000 mannen; deze aantallen zijn verkregen door het aantal ingeschrevenen te verminderen met het aantal vrijgestelden wegens ziekelijke gesteldheid, gebreken of te kleine maat, met het aantal uitgeslotenen en met hen, die vóór de loting overleden waren. Deze berekening is onjuist en verdraagt geen diepe studie van de Militiewet.

„Zooals reeds in de vorige verslagen is opgemerkt”, vermeldt met betrekking tot dit punt het „Statistisch overzicht der behandelde zieken van het Nederlandsche leger hier te lande in het jaar 1901”, „kan niet met zekerheid worden nagegaan, hoeveel militieplichtigen lijden aan lichaamsgebreken, die afkeuring ten gevolge zouden hebben, doordien velen uithoofde van andere redenen worden vrijgesteld, en zij, die de hoogste nummers trokken, zich — al hebben zij lichaamsgebreken — niet ter afkeuring aanmelden, omdat zij geene bezorgdheid koesteren, dat zij onder de wapenen moeten komen”.

„De afgekeurden bevinden zich dus niet onder het gedeelte der licting, hetwelk uit hoofde van andere redenen wordt vrijgesteld, en geen hooge nummers heeft getrokken”.

„Er zijn derhalve veel meer militieplichtigen met lichaamsgebreken dan uit de officieele gegevens blijkt.”

Vermindert men nu, volgens de gegevens van het overzicht voor 1901, het aantal militieplichtigen (47.809) met het aantal vrijgestelden (behalve die, wegens ziekelijke gesteldheid), uitgeslotenen of overledenen (16.814), dan komen, voor eene procentische berekening, op het aantal overblijvenden (30.995) minstens de in dat jaar afgekeurden (4643). Dit % is 14,97.

Voor een oogenblik aannemende, dat dit % over het totaal aantal militieplichtigen, na aftrek van uitgeslotenen en overledenen, gerekend zou mogen worden, dan geeft dit 7.141. Voegt men hierbij 1001 afgekeurden, wegens te kleine maat (onder het zelfde voorbehoud als hiervoor) dan zouden van de ingeschrevenen beschikbaar blijven 39.677. Dit getal is intusschen op grond van vorenstaande overweging buiten eenigen twijfel *nog veel te hoog*.

Wij hebben er reeds meermalen de aandacht op gevestigd, en wij doen dat ten overvloede hier nogmaals, hoezeer het te betreuren is, dat men de eenige gelegenheid ongebruikt laat voorbijgaan, welke bestaat om ten aanzien van de fysieke gesteldheid van ons volk eenig zeker gegeven te verkrijgen (al zou dit uit den aard der zaak slechts op ééne leeftijdsklasse betrekking hebben). Deze gelegenheid toch, zou voorhanden zijn, indien alle militieplichtigen aan een geneeskundig onderzoek werden onderworpen. Dat hieraan een veelomvattende arbeid verbonden zou zijn, ontkennen wij geenszins, de winst, die daaruit ten opzichte van de kennis van de lichamelijke gesteldheid van het Nederlandsche volk zou voortvloeien, achten wij intusschen zóó groot, dat die arbeid o. i. daartegen geen bezwaar zou mogen zijn.

§ 3.

Ten einde in de mannelijke jeugd die eigenschappen te ontwikkelen, welke de jongeman van dienstplichtigen leeftijd moet bezitten, om in den kortst mogelijken tijd tot een bruikbaar strijder gevormd te kunnen worden, acht de Vrijzinnig-democratische Bond eene degelijke voorbereiding van het opkomend geslacht noodzakelijk.

Daaronder wordt gerekend: verplicht gymnastisch onderwijs voor allen, die de lagere school bezoeken; verplichte gymnastische oefeningen voor alle jongens tot het 16^e jaar; voorbereidend en lokaal militair onderricht met verplichte deelneming van alle jongelingen van 16 tot 20 jaar.

Nevens de voordeelen, die van zuiver militair standpunt aan deze voorbereiding verbonden zijn, wordt er in het bijzonder de aandacht op gevestigd, hoe grooten invloed dergelijke oefeningen op de lichamelijke ontwikkeling van het geheele volk moeten hebben, en dus op het groote nut, dat uit maatschappelijk oogpunt daaraan verbonden is.

Valt nu het gymnastisch onderricht op de lagere scholen geheel binnen het leerprogramma en wordt het daar bovendien gebezigd als tegenwicht tegen overlading „met zwaren geestesarbeid”, voor de verplichte gymnastische oefeningen tot het 16^e jaar moet men op bepaalde tijdstippen kunnen beschikken over de jongens, welke aan die oefeningen moeten deelnemen, en wordt het mitsdien noodig geoordeeld, dat de knapen daartoe een of twee middagen per week vrijaf zullen nemen.

Eene volgende voorbereidingsperiode vormt het voorbereidend en lokaal militair onderricht, dat in het tijdperk, hetwelk den zestienjarigen van den dienstplichtigen leeftijd scheidt, gevolgd zal moeten worden. Dit onderricht, dat gedurende 2 tot 4 uren per week gegeven moet worden, „zal alles moeten omvatten, wat den man individueel kan geleerd worden en bovendien (?), wat door locale oefening kan bereikt worden”. Nader wordt dit nog, als volgt, omschreven. „Men moet op deze cursussen den man vertrouwd maken met de behandeling en het gebruik van het geweer, ook wat het schieten betreft; voorts hem de exercitiën leeren,

welke individueel of althans met een betrekkelijk gering aantal leerlingen te onderwijzen zijn, zoodat wie met vrucht het onderricht gevolgd heeft, in staat is, na eene herhaling van het geleerde in een paar dagen, in groote verbanden verder geoefend te worden. Eene herhaling ook bestemd om eenheid in den troep te brengen. Verder moet de man onderricht ontvangen in de beginselen van het voortgezet onderricht, zooals gevechtsexerceeren, velddienst, pionieren, voor zoover dit alles naar locale omstandigheden kan geschieden. Ook zal de individueele schietopleiding hier plaats vinden, terwijl alle theoretische kennis er verkregen wordt. Ten slotte kan hier reeds nagegaan worden, wie voor kadervorming geschikt is en met de theoretische opleiding aangevangen worden. Men behoort dus door dit onderricht den man zoo ver te brengen, dat hij alle individueele geoefendheid heeft verkregen en slechts in groote verbanden (compagnieën, bataljons en regimenten) nog geoefend moet worden. Enkele individueele schietoefeningen op groote afstanden en gezamenlijke schietoefeningen zullen wellicht niet kunnen gehouden worden”.

Voor het geven van dit onderricht, aan het hoofd waarvan eene centrale leiding gesteld zou worden, wenscht men het Rijk te verdeelen (blz. 37) in 40 districten, elk gesplitst in 4 onderdistricten. Het aantal te oefenen jongelingen bedraagt in elk district ± 4000 (4 jaarklassen van ± 1000).

Met de leiding der instructie in elk district wordt belast een instructeur-commandant, terwijl in elk onderdistrict werkzaam zijn een onderdistricts-commandant en 3 of 4 instructeurs. Neemt men aan, dat de onderdistricts-commandant de leiding binnen zijn kring behoudt, dan heeft elk instructeur individueel te oefenen 330 à 250 jongelingen gedurende 2 à 4 uren per week. Naast dit onderricht moeten de instructeurs nog de schietoefeningen (zie hieronder) leiden en onderwijs aan de kaderscholen geven, terwijl zij gedurende de zesweekeche oefening der militie (zie hieronder) voor een deel met de lichte opkomen, zoowel ten behoeve der instructie als tot eigen oefening.

Bij de wet moeten voorts regels gesteld worden „ten aanzien van het houden van schietoefeningen en de verplichte deelneming eraan”. De Toelichting is hier wel wat verward; de bedoeling van dit voorschrift komt ons intusschen voor het best te blijken uit de volgende aanhaling: „Het is wenschelijk, dat deze (vrijwillige) schietverenigingen blijven bestaan als vrijwillige vereenigingen, met de verplichting voor alle weerplichtigen om een van staatswege voor elke categorie van de weermacht vast te stellen schietprogramma te doorloopen”.

Het aantal weerplichtigen werd, zooals wij hiervoor zagen, becijferd op één millioen; stel dat elk dezer *gemiddeld* slechts 10 patronen per jaar verschiet, dan moeten 10 millioen patronen in 160 onderdistricten of in elk van deze laatste jaarlijks 62.500 patronen verschoten worden. Deze schietoefeningen moeten door de boven besproken instructeurs geleid

worden, wier taak op het gebied van het schieten bovendien omvat de leiding der schietoefeningen bij het voor-onderricht, want: „Zij, die straks deelnemen aan het verplicht lokaal voor-onderricht (jongelingen van 16—20 jaar) moeten in elk geval eveneens verplicht worden gedurende de jaren, dat zij dit bijwonen, onder leiding van huune instructeurs te gaan schijfschieten, desnoods in eene naburige gemeente”.

Dat alleen reeds het nauwgezet vervullen van de, aan de leiding der schietoefeningen verbonden, verplichtingen aan deze instructeurs eene zeer zware taak oplegt, zal uit het vorenstaande voldoende kunnen blijken.

Ten einde het houden van schietoefeningen zooveel mogelijk te bevorderen, stelt men bovendien den eisch: „Waar geen vereeniging kan tot stand komen of waar de gelegenheid ontbreekt om te schieten, zullen van Rijkswege schietbanen moeten worden aangelegd. Voor de door vereenigingen aan te leggen schietbanen kan subsidie worden verleend....”

Na hetgeen wij reeds meermalen het voorrecht hadden, ten aanzien van de volksopvoeding en van het voorbereidend militair onderricht, onder de algemeene aandacht te brengen ¹⁾, zal het geen verwondering wekken, dat wij met de hiervoren aangegeven beginselen, *in het algemeen genomen*, gaarne instemmen. Wij hebben reeds te dikwijls voor de noodzakelijke hervormingen, welke o. i. in beide moeten worden aangebracht, eene lans gebroken, dan dat de, aan vorenstaande voorstellen ten grondslag liggende, gedachte niet onze volle sympathie zou hebben.

Waar echter die gedachte, met name ten opzichte van het voor-onderricht wordt uitgewerkt, kunnen wij geen algeheele instemming meer betuigen; integendeel, wij meenen, dat daarop toegepast zou kunnen worden het bekende: „Qui trop embrasse, mal étreint”.

Een minimaal verblijf voor eerste oefening op den voorgrond stellende, heeft men, zooveel slechts eenigszins mogelijk was, de militaire oefeningen naar het voor-onderricht overgebracht en is men er alzoo toe gekomen de geheele individueele opleiding daarbij te doen geschieden. Mits de man nu slechts voldoende geoefend worde, zou het onverschillig kunnen zijn, *waar* deze oefening plaats had, indien althans door de gevolgde methode: de kosten niet grooter, de lasten niet zwaarder, de uitkomsten niet minder gewaarborgd werden. En nu is het juist dit een en ander, dat, naar wij vreezen, van de voorgestelde regeling het gevolg zou zijn. Tot toelichting daarvan diene het volgende.

Wanneer men het grondgebied van het Rijk, door eenvoudige deeling in 160 onderdistricten verdeelt — en hierbij handelt men in het voordeel van het voorstel, omdat door de opeenhooping van bevolking in

) Zie o. a. Mil. Spect., 1903, blz. 49 vgg.

de steden, de plattelandsdistricten noodzakelijk grooter moeten worden —, verkrijgt elk onderdistrict eene grootte van ± 20.672 H.A., waarbinnen een duizendtal jongelingen gedurende 2 à 4 uren per week door 3 à 4 instructeurs geoefend moeten worden. Dientengevolge zullen zoowel door de instructeurs, als door de te oefenen jongelingen, aanzienlijke afstanden moeten worden afgelegd, welke groot tijdverlies zullen veroorzaken. Het spreekt dus wel vanzelf, dat men dit tijdverlies aan de laatstgenoemden zal moeten vergoeden, omdat zij reeds op een leeftijd zijn, waarop verlies in tijd gemis van inkomsten beteekent. Van deze regeling zullen dus niet alleen groote kosten het gevolg zijn (over het geheele land nemen 160.000 jongelingen aan het voor-onderricht deel), maar bovendien zal hierdoor aan hen, die tot de bijwoning dier oefeningen door de wet verplicht worden, gedurende vier achtereenvolgende jaren een o. i. zeer drukkende last worden opgelegd. En niettemin zullen de uitkomsten, door deze druppelsgewijs toegediende oefeningen verkregen, niet in verhouding kunnen staan tot de moeite en kosten, welke daaraan besteed worden, terwijl betere resultaten te verwachten zijn, wanneer behoorlijk voor de militaire opleiding voorbereide jonge mannen ¹⁾, gedurende korten tijd zonder onderbreking in het leger geoefend worden.

De hierdoor noodzakelijk wordende verlenging van den eerste-oefeningstijd nu, biedt o. i. een rechtstreeksch voordeel, waarvan men de waarde niet onderschatten mag. In eene instelling, als het leger, waarin zoo geheel andere, dan de burgerlijke, verhoudingen heerschen en, naar wij meenen, *moeten* heerschen, heeft elk lid, dat daarin treedt, tijd noodig om zich te leeren voegen naar de eischen zijner omgeving; om zich te leeren gedragen als deel van een geheel, dat, onafwijsbaar, volgens den wil van één enkele moet handelen; om zich te doordringen van de verplichtingen, die daardoor aan het afzonderlijke individu worden opgelegd; en om zich die mate van zelfbeheersching, door dagelijksche onafgebroken oefening daarin, eigen te maken, dat de persoonlijke wil steeds bereidwillig wijkt voor dien van den aanvoerder.

Hoe hooger de individuen in moreel opzicht staan, hoe beter hun karakter gevormd, hun wil geschoold is, des te korter (of beter: hoe minder lang) zal de tijd, die hiertoe noodig is, behoeven te zijn, maar dat deze onder de tegenwoordige omstandigheden niet *te kort* bemeten mag worden, kan o. i. elkeen, die niet ziende blind is, duidelijk zijn. Vandaar, dat wij er een onberekenbaar voordeel in zien de individueele

¹⁾ Wij noemden t. a. p.: entraineeren, oefeningen in het marcheeren, de belasting daarbij langzamerhand opvoerende, totdat die van den veldsoldaat gedurende langeren tijd zonder bezwaar gedragen kan worden; oefeningen in het overwinnen van hindernissen; eenvoudige oefeningen in den velddienst; kennis van het terrein, vooral ten opzichte van het gebruik, dat de soldaat daarvan moet maken; waar eenigszins mogelijk meer uitgebreid onderricht in het schieten, enz.

opleiding, die, naar onze meening, de beste school voor den wil kan vormen, in het leger te doen plaats hebben.

Ten aanzien van de krijgstucht — een verzamelwoord voor bovenbedoelde eigenschappen — is de Vrijzinnig-democratische Bond de volgende meening toegedaan: „In te gaan op het bezwaar, dat de milicien in zoo korten tijd niet aan de krijgstucht gewennen kan, komt den Bond niet noodig voor, omdat hij noch het eene, noch het andere voor rechtstreeksch bewijs geschikt acht en de geschiedenis niet ten gunste van hen spreekt, die daarvoor een verblijf van vaak meer dan een jaar noodzakelijk oordeelen. Natuurlijk gaat het om de krijgstucht, niet om de kazernetucht, hoewel zelfs voor de kazernetucht een langdurig verblijf onder de wapenen niet altijd voordeelig is”.

Kort, maar onduidelijk! Het eerste wordt trouwens van vrijzinnig-democratische zijde, als een bezwaar daartegen, aangevoerd. In het „Sociaal Weekblad” van 18 Mei 11., maakt de Heer A. E. THIERENS, de opmerking, dat, in de Toelichting van de „militaire organiek” te veel hoofdzaak is gemaakt, „terwijl over het zoo belangrijke onderwerp „krijgstucht” niet anders te vinden is dan een zeer korte alinea op pag. 28 ¹⁾, waar gezegd wordt, dat de eigenlijke krijgstucht voldoende geleerd wordt in den korten oefentijd dien men voorstelt, en dat het om geen *kazernetucht* te doen is. Volkomen juist, maar goed ware het geweest, eens wat krachtiger aan te dringen op het verdwijnen van die kazernetucht, die discipline van slobkousen en glimknoopen, van hielklapperen, frontmaken, salueeren en steeds maar weer salueeren. Daaraan dient een einde te komen”.

„Zeer weinigen zullen er bezwaar tegen hebben, hun plichten in een volksleger te vervullen, maar dan ook de plichten, ontdaan van onnoodige fratsen en franje.”

„De gewone dagelijksche tucht moet zijn, een ernstig en welmeenend samenwerken van alle kanten, en een goede paedagogiek van den leider, den leeraar zal daar noodzakelijk eerste vereischte zijn. Dit is geen nieuws; men weet dat reeds lang — maar”

„Laten wij er dan op aandringen dat, hetgeen men al zoo lang weet, ook in praktijk worde gebracht”.

„Toch *kan* dan noodig zijn misschien, dat in tijd van nood strengere disciplinaire maatregelen genomen worden — misschien? Maar dan ook in tijd van nood alleen. Hoe minder men de stang aanlegt, hoe gevoeliger het paard in den mond blijft. In elk geval, *wil* gansch het volk den oorlog, dan bestaat er ook geen bezwaar een strenge tucht te eischen”

Wij vermelden beide citaten, als kinderen van één huis, om daardoor eenig meerder licht te doen vallen op deze belangrijke aangelegenheid, welke zoo bijzonder stiefmoederlijk, en dan nog met zoo weinig kennis van zaken, behandeld wordt. Een oogenblik aannemende, dat het rechtstreeksche bewijs niet geleverd zou kunnen worden, dat de milicien in

¹⁾ De zoeven door ons aangehaalde.

zoo(?) korten tijd aan de krijgstucht gewinnen kan, en dat de geschiedenis niet ten gunste spreekt van hen, die daarvoor een langer verblijf wenschelijk achten — twee, wel aangeduide, maar niet bewezen stellingen — had het dan toch wel op den weg van den Bond gelegen om de gronden aan te geven, waarop hij meent, dat de krijgstuchtelijke vorming binnen den door hem beschikbaar gestelden tijd wél kan verkregen worden. Want, wij constateeren het met genoegen, de Vrijzinnig-democratische Bond acht de aanwezigheid van de krijgstucht blijkbaar niet overbodig. Gelukkig werden wij ditmaal althans niet onthaald op uiteenzettingen over de „hoogere tucht”, welke, eertijds aan de Boeren toegeschreven, de militaire tucht overbodig heette te maken, want hieromtrent heeft de geschiedenis dan toch onaantastbaar bewezen, dat de eerste niet bestond en de tweede niet gemist kon worden.

De Heer NIERSTRASZ, een onverdacht Boerenvriend en iemand, die over talrijke gegevens beschikt, schreef nog in de Mei-aflevering van dit Tijdschrift: „Zoo ooit, dan is hier (in Zuid-Afrika) gebleken de vloek van een volksleger, dan is hier gebleken, dat goede wil volharding, waardevolle militaire eigenschappen . . . wel veel vermogen, maar niet genoegzaam zijn om een volk ter overwinning te voeren, indien men het daarbij niet tevens geleerd heeft ook militair te wezen, indien de leiding zich niet concentreert in ééne vaste, deskundige militaire hand, waaraan allen onvoorwaardelijk gehoorzamen”

Deze enkele regels spreken o. i. boekdeelen!

Doch ook de tegenoverstelling, in vorenstaande citaten, van krijgstucht en kazernetucht pleit o. i. niet voor een juist begrip van het wezen der zaak, al gevoelt ook iedereen, dat zij niet het zelfde zijn. De kazernetucht n.l. is ten deele de school voor de krijgstucht, ten deele vloeit zij daaruit wederom rechtstreeks voort.

Hetgeen de school der jeugd van den leerling eischt, is nog gansch iets anders dan dat, wat op rijperen leeftijd gevorderd wordt, om steeds te handelen in overeenstemming met het welbegrepen eigenbelang en met de belangen der gemeenschap. Toch is die school onontbeerlijk als voorbereiding voor het leven zelf. Zij, n.l., legt zekere begrippen en beginselen vast en gewent het kind aan het in acht nemen van zekere gedragsregels, waardoor de kiemen gelegd en ontwikkeld worden voor die levensregels en levensopvattingen, welke gebleken zijn op den vaak zoo moeilijken weg door het leven de beste gidsen te wezen

Eenzoo is het ongeveer met krijgstucht en kazernetucht gesteld. De eischen, die de oorlog aan de tucht stelt, kunnen in gewone tijden niet gesteld worden, omdat de omstandigheden, waaronder de oorlog gevoerd wordt, nu eenmaal niet zijn na te bootsen.

Men geeft den man daarom eene zoodanige voorbereiding voor zijn oorlogstaak, dat er redelijke grond is voor de verwachting, dat zijn willen en kunnen zullen bestand zijn tegen de inwerking van al die factoren, welke in den oorlog daarop verlamd zullen inwerken. Daartoe dient zijne militaire opvoeding! Deze opvoeding beoogt dus die begrippen in hem

vast te leggen, die gewoonten en eigenschappen bij hem aan te kweeken, welke hij als oorlogssoldaat zal moeten bezitten, en welke, als regel, slechts gedurende den militairen dienst kunnen aangeleerd worden, omdat het burgerlijk leven geheel andere eischen stelt. Daarom beoogt de militaire opvoeding naast vorming van het karakter, naast scholing van den wil, het aanleeren van de kazernetucht — als men dat woord wil —, omdat de daardoor ingeprente begrippen van orde, netheid, stiptheid, gehoorzaamheid voor den oorlogssoldaat onontbeerlijk zijn. Maar omgekeerd zal de man, wanneer de krijgstucht in voldoende mate in hem ontwikkeld is, de verplichtingen, welke de kazernetucht oplegt, vanzelf ten allen tijde in acht nemen, alleen reeds omdat hij dit niet meer zou kunnen nalaten.

De soldaat, die in de kazerne de onder zijne berusting zijnde goederen niet nauwgezet in orde houdt, zal op het oorlogsveld zijne uitrusting en zijne wapenen stellig verwaarloozen, tot schade voor hemzelf en niet minder van de zaak, die hij dient. Daarom is het aanleeren en eischen van orde en netheid, in elk opzicht, gebiedend noodig. De soldaat, die heeft leeren inzien, dat alle bevelen, al begrijpt hij de strekking daarvan niet, stiptelijk opgevolgd moeten worden, omdat dit voor de bereiking van het gestelde doel onmisbaar is, zal reeds in de kazerne door stiptheid uitmunten, terwijl hij, die doordrongen is van de noodzakelijkheid van onvoorwaardelijk gehoorzamen en het zich, zonder voorbehoud, onderwerpen aan den wil van den hooger geplaatste — ook alweder omdat zonder deze geen enkel reëel doel bereikt zou kunnen worden — ook in de kazerne zal toonen die eigenschappen te bezitten door uiterlijke teekenen van eerbied voor de dragers van het gezag; daarom zal hij — als dit moet — salueeren, salueeren en nog eens salueeren!

Het meest, welhaast, trof ons intusschen in de hiervoor medegedeelde citaten de opmerking, dat het misschien in tijd van nood noodig kan zijn strengere disciplinaire maatregelen te nemen, omdat uit die uitspraak wel de grootst mogelijke verwarring van begrippen blijkt. De disciplinaire maatregelen toch, zijn niet anders dan een moeilijk te hanteeren, vandaar spaarzaam te gebruiken middel om, waar andere hulpmiddelen falen, ongehoorzamen of onwilligen te leeren zich te gedragen naar die regels, welke in het algemeen en in het bijzonder belang gesteld zijn geworden. Zij mogen dus, als de straffen op de school, niet anders beschouwd worden, dan als uiterste hulpmiddelen bij het aankweken en bevestigen van de krijgstucht; daarom moet daarvan, in hoofdzaak en voor zooveel noodig, gebruik gemaakt worden gedurende de vredes-voorbereidingsperiode. In oorlogstijd verwachte men intusschen van het nemen van *strengere* disciplinaire maatregelen geen heil, niet alleen omdat zij dan uiterst moeilijk toe te passen zijn, maar ook, en veel meer, omdat een leger, dat zonder krijgstucht in den oorlog gaat, door dat hulpmiddel niet meer te redden zou zijn. De oorlog is de toetssteen voor de vredesopleiding; de proef op de som! Dan nog krijgstucht te willen kweeken, met behulp van strengere disciplinaire maatregelen, kan alleen

hij zich voorstellen, die van de eischen en verhoudingen in den oorlog zelfs de flauwste notie mist. Ja, al ging men verder, al wilde men, in plaats van strengere discipline maatregelen, kogel en strop te hulp nemen, men zou bedrogen uitkomen! Want, al moge het in den oorlog, helaas, soms noodig zijn deze middelen te bezigen om een voorbeeld te stellen — slechte en verdorven elementen toch, zal men, ondanks de beste opvoeding, steeds blijven aantreffen —, met zulk een stelsel van angst- en schrikverwekking kan men — zoo dit ooit mogelijk ware — dan stellig de krijgstucht niet meer in het leger brengen, dat deze mist; gezwegen nog van het onedele, dat er in gelegen zou zijn, om het bij de opleiding van den man moedwillig, voorbedachtelijk verzuimde op zulk eene wijze aan hem te wreken.

Wanneer de Vrijzinnig-democratische Bond dit alles behoorlijk overwogen had, in plaats van zich met drogredenen van de zaak af te maken, die Bond zou ongetwijfeld tot eene andere slotsom hebben moeten komen, dan thans het geval is.

Zeer zeker, hoe hooger het individu in moreel opzicht staat, des te gemakkelijker taak zal de militaire opvoeding hebben, des te spoediger zal deze voltooid kunnen zijn. Daarom, wij hebben dit reeds meermalen betoogd, moet de volksopvoeding reeds in die richting werkzaam zijn. Maar de krijgstucht, het cement van het leger, „en bagatelle” te behandelen, is misdadig tegenover het land, dat op zijn leger moet kunnen vertrouwen, en niet minder tegenover de landskinderen, die in oorlogstijd het leger zullen vormen.

§ 4.

De Vrijzinnig-democratische Bond acht een verblijf voor eerste-oefening van zes weken voor de *onbereden* en van drie maanden voor de *bereden korpsen* gewenscht

Deze wensch vindt hoofdzakelijk haar grond — het wordt in de Toelichting volmondig erkend — in het feit, dat men jaarlijks ongeveer 40.000 man wil lichten en het geld, voor een langeren eerste-oefeningstijd benoodigd, niet te vinden zou zijn. Dit laatste geven wij gaarne toe.

Het moet ons eigenlijk verwonderen, dat niet nog een kortere eerste-oefeningstijd wordt voorgesteld, want er bestaan nog een aantal toekomstige redenen, die — volgens de Toelichting — bekorting zouden toelaten.

„Men kan alles in het oefeningsprogramma weglaten, wat niet strikt noodig is voor de oorlogstaak en gedurende het kazerneverblijf alle beschikbare uren voor oefeningen bestemmen.” In dit opzicht zal men echter, reeds in den tegenwoordigen toestand, de grenzen wel ongeveer bereikt hebben; aan beperking van leerstof en per dag nog te eischen krachtsinspanning komt toch noodwendig eenmaal een einde. Had men hierbij nauwkeuriger omschreven, wat men wenschte, dan ware eene meer vruchtbare discussie omtrent dit punt wellicht mogelijk geweest.

„Daarnaast zal men het kazerneverblijf ¹⁾ veel aanzienlijker bekorten door buiten de kazerne alles te leeren, wat individueel en lokaal kan beoefend worden....” Hieromtrent gaven wij hierboven reeds onze meening te kennen.

„Worden nu steeds dergelijke oefeningen (met afdeelingen op oorlogssterkte) gehouden, dan zal andermaal de eerste oefeningstijd kunnen verkort worden.” Dit is ons niet duidelijk; wij onderschatten de waarde van het oefenen met afdeelingen op oorlogssterkte voornamelijk voor de aanvoering geenszins. Dat de oefening van den man hierdoor echter zooveel meer intensief zou kunnen worden, dat daaruit andermaal verkorting van eerste-oefeningstijd zou kunnen voortvloeien, achten wij door niets bewezen; integendeel!

Trouwens dit geheele gedeelte der Toelichting munt niet uit door helderheid. Zoo wordt bijv. de oefeningstijd der bereden wapens op 90 dagen gesteld, op grond van een advies van den Zwitserschen Kolonel ULRICH WILLE, maar van den ter zelfder plaatse vermelden, door dien Kolonel gestelden eisch om de oefeningstijd der onbereden wapens op 80 dagen te stellen, wordt geen notitie genomen.

Over de oefening der bereden wapens zullen wij maar niet veel zeggen. De Heeren adviseurs, die deze in 3 maanden wenschen te doen afloopen, beschikken natuurlijk over voldoende ervaring op dit punt, om ons nader aan te geven, hoe zulk een oefenings-programma dient te zijn ingericht en op welke wijze, in verband daarmede, het voorbereidend onderricht voor die wapens zal behooren geregeld te worden. In afwachting, dat zij ons hieromtrent voorlichten, zullen wij ons intuschen van eene nadere bespreking onthouden en er alleen dit van zeggen, dat ons de oefening van de bereden wapens in 3 maanden *in afzienbaren tijd* (op de toekomst mogen wij niet vooruitloopen) *ten eenen male onmogelijk* toeschijnt.

Waren wij zooeven nog vol vertrouwen op de ervaring der adviseurs, wat zij in de Toelichting verder aanvoeren ten bewijze van de stelling: „Men zal onze cavalerie bovendien kunnen verminderen”, heeft dat vertrouwen niet weinig geschokt. Wij meenen daaruit althans te mogen afleiden, dat zij van het strategisch gebruik der cavalerie nimmer een punt van studie gemaakt hebben. Anders valt althans moeilijk te verklaren de uitspraak: „om onze strategische cavalerie te vervangen munten wielrijders of eigenlijk infanterie op rijwielen bijzonder uit”, noch de opmerking — let wel, waar men over het strategisch gebruik der cavalerie spreekt —: dat in onze huidige oorlogen cavalerie-aanvallen niet meer passen!

Omtrent de bereden artillerie mist men elke toelichting.

¹⁾ Het woord „kazerneverblijf” is niet geheel juist, daar men de troepenafdeelingen ten deele in kampementen wil onderbrengen. De eerste-oefeningstijd wordt gesteld op 15 Augustus—1 October. Dat hiertegen op hygiënische gronden geen bezwaren zouden bestaan, zooals de Bond meent, betwijfelen wij intuschen.

Dat het instituut der viermaanders in de Militiewet 1901 gebrekkig geregeld is, zal iedereen gaarne toegeven; de Heeren adviseurs meenen, dat dit „een gevolg (is) van de verwarde wijze, waarop de wet tot stand gekomen is”. Wij zouden hier kunnen vragen, aan wie dat wel te wijten is?

Maar afgezien daarvan, maakt het een eigenaardigen indruk, nu reeds te hooren eischen wijziging van art. 2 dier Wet, in dier voege dat het contingent viermaanders 5200, *of zooveel meer zal bedragen*, als voldaan hebben aan bij Kon. Besl. te stellen eischen, terwijl weinige bladzijden te voren gezegd wordt: „De tegenwoordige regeling van het voorbereidend militair onderricht is zelfs onvoldoende om door middel van vooroefeningen te verkrijgen, dat de in te lijven viermaanders even goed geoefende soldaten worden als de ter volledige oefening ingelijfd”. Minstens zou dus aan deze wetswijziging, volgens het oordeel van den Bond zelf, vooraf moeten gaan eene andere regeling van het voorbereidend onderricht en het stellen van veel ernstiger eischen aan hen, die als viermaander willen optreden.

Trouwens men kan bijkans niet aannemen, dat althans dit deel van het programma voor eene spoedige verwezenlijking in aanmerking zal worden gebracht. Wij lezen toch op blz. 14: „Eerst wanneer deze lichamelijke oefeningen het volk krachtiger en energieker ontwikkeld hebben, is het mogelijk een goed volksleger, een weerbaar volk te verkrijgen op de wijze als de Vrijzinnig-Democratische Bond zich voorstelt”, en op blz. 30: „Wellicht zal men, zoodra de geheele lichte uit viermaanders bestaat en ten gevolge van het gymnastiekonderwijs, dat verplichtend geworden is, een beter materiaal voorhanden is, voor een belangrijk deel der lichte tot een eerste-oefeningstijd van zes weken kunnen komen”.

Wanneer men intusschen zelf op deze wijze de verwezenlijking van zijne denkbeelden naar eene onbepaalde toekomst verwijst, is de vraag niet ongewettigd: welk nut er dan in gelegen is die denkbeelden in een programma als *eischen* op te nemen.

Het blijvend gedeelte kan, volgens de meening van den Bond, bij invoering van het volksleger vervallen.

Het wordt niet noodig geoordeeld:

1°. *voor de kadervorming*, omdat het wenschelijk geacht wordt 's winters de theoretische opleiding te doen plaats hebben en 's zomers, gedurende de oefening der lichtingen, de practijk te onderrichten. Wanneer men nu echter bedenkt, dat, blijkens het hiervoor medegedeelde, de oefeningsperiode van den troep uiterst kort gesteld wordt en dat steeds met afdeelingen op oorlogsterkte geoefend moet worden, zoowel ten behoeve van de aanvoering als ter bekorting (!) van den eerste-oefeningstijd, dan rijst toch de vraag of van het practisch onderricht der adspirant-kaderleden gedurende die zes weken wel veel te recht zal kunnen komen. En dit klemt te meer, omdat de voorstellen van den Bond

beoogen algeheele opheffing van het vaste kader (met uitzondering van de onvermijdelijk noodige instructeurs) en dus encadreering en oefening van het geheele leger met uit de militie getrokken officieren en kader. ¹⁾

2°. voor de dekking der mobilisatie, omdat daarin voorzien moet worden door territoriale indeeling in districten, waarin militie en landweer gemobiliseerd worden.

Dat het ter bespoediging der mobilisatie een groot voordeel is, indien de localisatie der militie zoo vèr mogelijk is doorgevoerd, wordt algemeen erkend. Dat men in dit opzicht nog bij lange na niet zoover is gegaan, als gewenscht geoordeeld zou kunnen worden, is dan ook o. i. alleen te wijten aan het feit, dat men, eenmaal beschikkende over een zeker aantal garnizoensplaatsen met de aldaar aanwezige gebouwen, stallen en oefeningsterreinen, de standplaatsen der troepen en dus ook de indeeling der militie daarmede zooveel mogelijk in overeenstemming gebracht heeft. Iedereen zal erkennen, dat daardoor geenszins een ideale toestand verkregen is geworden en ware het niet, dat beperking van uitgaven dringend geboden ware, men zou ongetwijfeld een anderen weg gevolgd hebben. Doch men stond eenmaal voor den bestaanden toestand en moest trachten met de minste kosten tot den nieuwen te geraken.

Wanneer nu intusschen de territoriale indeeling in districten, met den aanleve van dien, als eisch gesteld wordt, dan ware het toch wel der moeite waard geweest eens een uitgewerkt denkbeeld te geven van den toestand, dien men wenscht te bereiken, en van de uitgaven, die daarvan onvermijdelijk het gevolg zouden zijn. Want men bedenke wel, dat al waren overigens tegen het kampeeren der onder de wapenen zijnde troepen geen bezwaren aan te voeren, ook deze kampementen, zoowel met betrekking tot terreinen als inrichting, groote kosten met zich brengen. Had men nu zulk een uitgewerkt plan voor zich, dan kon men de gevolgen daarvan beter overzien, en zou ook de Vrijzinnig-democratische Bond hebben kunnen overwegen, of het aanbevolen stelsel — waarop, op zichzelf, niets valt af te dingen — hem de daarvoor te brengen offers waard ware geweest.

Maar al ware het stelsel van territoriale indeeling streng doorgevoerd, dan nog kost eene mobilisatie tijd en vooral dan wanneer, vóór men tot de oproeping der dienstplichtigen overgaat, geen enkele maatregel van voorbereiding genomen is kunnen worden. Hiertoe ontbreekt nu, wanneer men over geen onder de wapenen zijnde manschappen beschikt, natuurlijk elke gelegenheid en alleen reeds uit dit oogpunt is een stelsel, waarbij gedurende een groot gedeelte van het jaar geen troepen onder de wapenen zijn, een stellig nadeel. Dat de Bond dit ook wel moet gevoelen, moge blijken uit de, in de Toelichting voor-

¹⁾ Hierbij geldt het, ook door ons voorgestane, beginsel van *verplichte* opleiding. Die tot officier zou echter volgens den Bond in elk district moeten geschieden, wat neerkomt op een 40-tal opleidingscursussen voor den officiersrang. Of dit geen bezwaar zou hebben?

komende, zinsnede: „Wanneer oorlogsgevaar dreigt, is een der zwakste punten van de verdediging van ons land de geringe vredessterkte en de betrekkelijk lange duur, eer het veldleger of een deel ervan gemobiliseerd is”.

3°. voor de *handhaving der rust en orde*, omdat het in 1903 juist de opgekomen lichtingen zijn geweest, en niet het blijvend gedeelte, waardoor de Regeering hare plannen kon ten uitvoer brengen. Zonder dat wij hier in eene breedvoerige uiteenzetting willen komen, zij alleen de opmerking geplaatst, dat wanneer de Regeering over geen enkelen man ter handhaving der rust en orde beschikt en zij daarin alleen kan voorzien door het onder de wapenen roepen van eene of meer lichtingen, zij veel minder sterk tegenover de uitingen van overmoed en broodronkenheid van een grooter of kleiner deel der bevolking zal staan, dan thans met het, zelfs over een zoo groot aantal garnizoenen verspreide, aantal van 7500 man + de vrijwillig dienenden het geval is, en zij daardoor niet in staat geacht zou moeten worden onder alle omstandigheden te kunnen voldoen aan eene harer eerste verplichtingen, welke juist in het handhaven van de openbare orde bestaat.

Men zou ons intusschen verkeerd verstaan, indien men uit bovenstaande opmerkingen afleiden wilde, dat wij „een blijvend gedeelte”, als zoodanig, bijzonder in bescherming zouden willen nemen. Het tegendeel is waar; wij beschouwen dit alleen als een middel om onder de bestaande omstandigheden in de behoefte van het oogenblik te voorzien. Wij, voor ons, zouden, boven een blijvend gedeelte, verre verkiezen eene zoodanige regeling van de opkomst der militie, dat de oefenings-tijdperken in dier voege over elkander heengrepen, dat steeds over een voldoende aantal geoeffenden onder de wapenen beschikt werd. Op de wenschelijkheid hiervan de aandacht te vestigen, welke wenschelijkheid de Vrijzinnig-democratische Bond blijkbaar niet deelt, was dan ook het doel van vorenstaande opmerkingen.

Voor de herhalingsoefeningen wenscht men gelijken algeheelen duur, als thans is voorgeschreven, doch splitsing daarvan in meerdere tijdperken en wel in dier voege dat, in plaats van eene derde oefening van 4 weken, treden twee oefeningen van 2 weken. Deze regeling is eigenlijk van te ondergeschikt belang om deel van een politiek programma uit te maken; wij erkennen echter gaarne, dat het opnemen van het aantal der perioden in de Wet, om meer dan eene reden, geen gelukkige gedachte geweest is. De hier voorgestelde grootere splitsing intusschen te motiveeren door de overweging, dat eene langere periode allicht eenige dagen zal tellen, waarop de man niet gedisponeerd is, om iets in zich op te nemen (in geestelijken zin bedoeld), terwijl meerdere kortere perioden hem allicht frisscher houden, achten wij eenigszins zonderling.

§ 5.

Zoals wij reeds opmerkten, ligt het in de bedoeling de beroepsofficieren en het beroepskader te vervangen door militie-officieren en militiekader. Dat men meer en meer, zoowel voor de completeering van het benoodigd aantal officieren als voor die van het kader, over uit de militie getrokken krachten zal moeten beschikken, wordt reeds vrij algemeen erkend en in die richting worden dan ook, vooral in den laatsten tijd, krachtiger pogingen aangewend. Of en in hoeverre men hierin, zonder wijziging der bestaande Militiewet, zal slagen, blijft voorshands eene open vraag; wij betwijfelen het intusschen. Maar hetzij dan met, hetzij zonder wetswijziging, een feit is het, dat wij omtrent de bruikbaarheid van de militie-officieren, met name voor de hoogere rangen, nog geen de minste ervaring hebben. Wat elders geschiedt, kan eene aanwijzing voor ons zijn; zekerheid, dat een daar gevolgd stelsel ook bij ons toegepast zou kunnen worden, ontbreekt ten eenen male. Nu reeds te denken over de vervanging der beroepsofficieren in hun geheel door militie-officieren achten wij dan ook praematuur in den overtreffenden trap.

Wij willen daarom hier alleen op twee punten uit de Toelichting opmerkzaam maken.

Het ligt n.l. in de bedoeling, dat slechts kader beschikbaar zal zijn voor oefeningen op oorlogssterkte. Aan dit kader zal — dit wordt erkend — nu en dan door ziekte, enz. wel eens een enkele (?) officier, onderofficier of korporaal ontbreken. Tijdens de recruten-instructie wenscht men hierin te voorzien, hetzij door verdeling der vacante klasse, hetzij op eene andere — niet genoemde — wijze. Wanneer dit feit echter bij gezamenlijke oefeningen mocht plaats vinden, zou het, volgens de Toelichting, als eene oefening kunnen worden beschouwd om te leeren voorzien in buiten gevecht gestelde of om andere redenen ontbrekende aanvoerders.

Dit stelsel kan moeilijk ernstig bedoeld zijn. Wanneer men werkelijk alle oefeningen binnen den kortst mogelijken tijd wil samendringen, dan is hiertoe toch zeer zeker in de eerste plaats noodig een zeer deugdelijk en een in voldoende aantal aanwezig kader. Overvolle klassen doen aan de waarde der oefening schade, terwijl het voorzien in buiten gevecht gestelde aanvoerders eene zeer nuttige oefening kan zijn voor degenen, die daarvoor in de plaats moeten treden, maar toch evenzeer ten nadeele moet strekken van hen, die, om geoefend te worden, zijn samengekomen. Hen als „Versuchskaninchen” te bestemmen voor de opleiding van plaatsvervangend kader, mag in het stelsel van den Bond, waar geen beschikbaar uur (volgens de Toelichting) ongebruikt voorbij mag gaan, toch stellig niet toegelaten worden.

Eene andere opmerking betreft de aanvoering. „Wie... heeft bewezen, zij het ook op het manoeuvreveld, een bekwaam aanvoerder te zijn en al de eigenschappen daarvoor te hebben, behoort de hoogere aanvoe-

ring voor een deel in handen te hebben. *Desnoods zou hij bezoldigd kunnen worden en geheel ter beschikking van den Staat zijn om zich voor zijn taak voor te bereiden.*" ¹⁾

Zoo ziet men, de natuur is altijd sterker dan de leer! De Vrijzinnig-democratische Bond, die tot stelsel verheft de vervanging der beroeps-door militie-officieren, komt bij de uitwerking van dat stelsel er toe van de militie- weder beroepsofficieren te maken. Wel een bewijs hoe goed doordacht dat stelsel is!

§ 6

Niet alleen de legerinrichting, ook het vestingstelsel maakt — en volkomen te recht — deel uit van het programma. De daartoe betrekkelijke paragraaf luidt: De Vrijzinnig-democratische Bond verlangt: „een stelsel van weermiddelen naar het beginsel, dat allereerst steun in de natuurlijke sterkte van ons terrein wordt gezocht en slechts de hoogst noodige permanente versterkingen in eenvoudigen zin aangelegd worden”.

Eene zoo vage formuleering, van hetgeen men op het gebied van het vestingstelsel wil, moge geschikt zijn om vele personen onder één hoed te vangen, als onderdeel van een politiek programma, waarin duidelijk omschreven moet zijn, wat men wenscht te bereiken, is zij o.i. zeer weinig bruikbaar. Wanneer men toch, hen uitzondert, die van een *stelsel van weermiddelen* absoluut niets zouden willen weten („tous les goûts sont dans la nature”), kan iedereen met volle overtuiging deze paragraaf onderschrijven.

Wie toch zou, bij het ontwerpen van een stelsel van weermiddelen, niet allereerst steun zoeken in de natuurlijke sterkte van het terrein? Wie zou meer dan de hoogstnoodige versterkingen willen bouwen? En wie zal deze niet „in eenvoudigen zin” aanleggen? Het komt er maar op aan *welk* stelsel van weermiddelen men noodig acht, *wat* men verstaat onder „hoogst noodige” en *welke beteekenis* men hecht aan „eenvoudigen zin”. Het bouwen van overbodige luxe-inrichtingen ligt ongetwijfeld in niemands plan!

Al zou men nu, niet zonder recht, mogen eischen, dat de paragraaf duidelijk aangaf, wat gewenscht werd, bij gebreke van dien zou wellicht de Toelichting kunnen geven, wat de eerste aan formuleeringsscherpte ontbrak. Doch wie zich daar licht hoopt te ontsteken, zal bedrogen uitkomen. Slechts zelden vonden wij in een ernstig bedoeld stuk eene zoodanige verzameling van holle, zinledige phrasen, als ons hier worden aangeboden. Dit oordeel moge hard schijnen, onverdiend is het o. i. niet. Wat bijv. te zeggen van eene phrase, als:

„Zelfs de tegenstanders van het volksleger achten de weermiddelen niet meer als enkele jaren geleden en wenschen ook een goede regeling van onze levende strijdkrachten”; of

¹⁾ Wij cursiveeren.

„Wanneer de (achter de liniën teruggetrokken) troepen dan evengoed als elders de voordeelen van het terrein benutten en door onderwaterzettingen dit terrein nog versterken, zal de verdediging niet meer dan eenvoudige steunpunten noodig hebben. . . . Eenvoudige werken op enkele belangrijke punten zullen steun verleen, wanneer zij 's vijands onverwachte nadering kunnen beletten. Wachtforten dus”; of

„Ook zal de inundatie in vreedstijd moeten voorbereid zijn, zonder evenwel daarin alle heil te zoeken”; of

„Doch de inrichting (let wel: *de inrichting*) der vestingwerken moet niet door genie-officieren als technici, maar door officieren als strategen vastgesteld worden, terwijl de technische leiding in handen van bouwkundigen moet berusten.”

Het meest curieus is intusschen wel het op den voorgrond stellen, dat „het laten varen van deze passieve verdediging (van ons land) toejuicing verdient en eene actieve verdediging alles voor heeft”, wanneer daarop als toelichting volgt: dat men ons vaderland *voet voor voet verdedigen moet*; dat men zeker aan onze groote rivieren moet *stand houden*; dat *overal* dient partij getrokken van onze lage, *voor verdediging* meestal zeer gunstige terreinen. . . . Zijn dat soms beelden van actieve verdediging?

Wanneer nu op grond van de vorenstaande overwegingen schorsing der Vestingwet, opheffing van den staf der genie en belangrijke inkrimping van het regiment genietroepen gewenscht wordt, dan duide men ons niet ten kwade, dat wij die toelichtingen zoo onvoldoende achten, dat van eene redelijke discussie omtrent die punten geen sprake kan zijn.

Het spreekt wel vanzelf, dat hoe talrijker en hoe *beter* leger men heeft, hoe grooter de kansen worden, dat men, onder niet te ongunstige omstandigheden, den strijd zal kunnen voeren, zonder den rechtstreekschen steun onzer verdedigingsstellingen te behoeven. Doch dit heeft met het al of niet bestaan van een volksleger niets te maken; beslissend is hierbij slechts in welke verhouding, zoowel quantitatief als kwalitatief, men tegenover een eventueelen tegenstander zal staan. Daarbij zou het op grond van vorenstaande overwegingen zelfs niet onmogelijk zijn, dat het volksleger, zooals de Vrijzinnig-democratische Bond zich dat denkt, aan innerlijke kracht zooveel zou te kort komen, dat het groote aantal eer een na- dan een voordeel werd, en de hulp der genoemde versterkingen eerder zou moeten worden ingeroepen, dan bij een minder talrijk, doch innerlijk krachtiger leger het geval zou behoeven te zijn. Bovendien vergete men niet, dat zelfs Staten met groote vlakke-uitgebreidheid en met millioenenlegers, die zich als regel eene aanvallende rol in een eventueelen oorlog toekennen, zoo verstandig zijn van in hun vestingstelsel zich de hulpmiddelen te verschaffen, die zij zouden behoeven, wanneer de omstandigheden hen tot het defensief dwongen.

Hiermede eindigen wij onze aankondiging van het landmacht-programma van den Vrijzinnig-democratischen Bond. De daarin nog bepleit

wordende afschaffing van de afzonderlijke rechtspraak voor militairen, waarvoor als eenig argument genoemd wordt, dat in 1900 de Ned. Juristen-vereening de wenschelijkheid daarvan heeft uitgesproken, zullen wij hier niet nader bespreken, omdat dit onderwerp bij de aankondiging van het academisch proefschrift van Mr. VAN ENGEN in dit Tijdschrift afzonderlijk zal behandeld worden.

Ons oordeel samen te vatten, zal wel niet noodig geacht worden. De Toelichting verraadt noch het meesterschap over de pen, noch het meesterschap over de zaak, welke daarin behandeld wordt. Het programma zelf bevat sommige denkbeelden, die bij velen instemming zullen vinden: zij zijn intusschen reeds meermalen van verschillende zijden geuit en bezitten geen specifiek vrijzinnig-democratisch karakter. Vele andere denkbeelden klinken ons als toekomstmuziek in de ooren en worden door de ontwerpers zelf naar de toekomst verwezen. Practische resultaten zijn daarvan voorshands niet te verwachten. En weder andere denkbeelden achten wij, voor zoover wij ons, uit de Toelichting, daarvan eene juiste voorstelling kunnen maken, beslist niet in het belang van de weerbaarheid van het land, onverschillig of men zich op vrijzinnig-democratisch of ander standpunt plaatst.

§ 7.

Over de maritieme paragraaf zou het eigenlijk niet noodig zijn veel te zeggen, omdat, zooals wij reeds vermeldden, op de Jaarvergadering van den Vrijzinnig-democratischen Bond besloten is, deze door de zelfde of door eene aangevulde commissie nader in studie te doen nemen, ware het niet, dat daaruit zoo overtuigend bleek het groote bezwaar, hetwelk verbonden is aan het doen ontwerpen van gedetailleerde programma's door niet of niet voldoende deskundigen.

De wijze, waarop deze § is tot stand gekomen, maakt reeds dadelijk een hoogst eigenaardigen indruk. Het eenige lid der commissie, die deskundige op marinegebied is, de Kapitein ter zee VAN ROSSUM, wiens oordeel dus wel mocht medetellen, had n.l. verklaard zich daarmede niet te kunnen vereenigen en daaraan bovendien als zijn oordeel toegevoegd, dat de ontworpen regeling, hetzij geheel onvoldoende verdediging, vooral der Koloniën, hetzij eene zeer belangrijke verhooging van uitgaven ten gevolge zou hebben. Aan dit oordeel werd echter blijkbaar geen bijzondere aandacht geschonken, daar het in stede van eene eereplaats te verkrijgen in den vorm eener noot op de eerste bladzijde min of meer weggemoffeld werd. De overige leden der commissie, allen leeken op dit gebied, schenen er n.l. prijs op te stellen te doen zien, dat zij, in het volle bewustzijn hunner competentie, het vraagstuk best aandurfd, zoodat de §, die ter aanneming werd voorgesteld, hun leekenoordeel bevatte, hetwelk lijnrecht in strijd was met dat van den eenigen deskundige in hun midden. Dat die § niet werd aangenomen, maar ter nadere bestudeering aan de commissie werd

gerenvoeyerd, kan dus niet verwonderen en al moge de les, welke die commissie daardoor ontving, niet aangenaam zijn, onverdiend was zij stellig niet.

Zeker; er zijn groote, algemeene beginselen op elk gebied, waarover men, ook als leek, een juist oordeel kan hebben, wanneer men zich althans de moeite wil geven dat oordeel te vormen, doch zoodra men van het algemeene tot het bijzondere overgaat, begeeft men zich op glad ijs, als men niet door eene bijzondere studie en door ervaring geheel op de hoogte van het vraagstuk is. Even dwaas, als het o.i. zou zijn in een politiek programma omtrent andere onderwerpen van wetgeving meer te willen opnemen dan algemeene lijnen, groote beginselen, even dwaas is het daarin te willen vaststellen: of Nederland en zijne Koloniën op deze of op gene wijze verdedigd moeten worden, dan wel, of onze infanterie zes weken of zes maanden oefening behoeft, of dat het niet varende marine-personeel al dan niet gekazerneerd zal worden, enz. Men zal toch niet willen beweren, dat ons land vrijzinnig-democratisch, dan wel liberaal of anti-revolutionnair, om van de andere partijen niet te spreken, verdedigd zal moeten worden. Er is slechts ééne wijze, d. i. die, welke doeltreffend is, d. w. z. die ons in staat stelt tot eene krachtsuiting, welke recht evenredig is met de krachten en middelen, welke daaraan besteed zijn geworden. Maar te trachten eene zaak, waarvan men altijd zoo hoog opgeeft, dat zij eene algemeene, eene nationale zaak is, dus eene van gansch het volk, te maken tot een twistappel der politiek, is naar onze meening in hooge mate verkeerd en zeker weinig geschikt om het beoogde doel te bereiken.

In de maritieme § nu, was, als *hoofdbeginsel*, opgenomen, dat bij de verdediging van Nederland en zijne Koloniën de verdediging te land hoofdzaak is, de taak der zeemacht daarbij eene ondergeschikte moet zijn, wat nog nader werd omschreven door de eischen: opheffing van de bestaande eskaders van gepantserde schepen en uitbreiding der torpedovloot.

Hoewel wij de waarde van torpedobooten voor de verdediging van ons land niet gaarne zouden ontkenhen, mag men toch niet uit het oog verliezen, dat deze *alleen*, d. w. z. zonder den steun van pantserscheepen, zoowel bij de handhaving der neutraliteit, als bij de landsverdediging, onvoldoende zullen blijken te zijn, wanneer men althans in het laatste geval iets meer beoogt dan de rechtstreeksche verdediging van een of ander zeegat. Het nut van een eskader zeegaande schepen is in den laatsten tijd meermalen in den breede uiteengezet, ¹⁾ zoodat het niet noodzakelijk voorkomt daarbij hier ter plaatse langer stil te staan.

Alleen willen wij nog uiting geven aan onze bevreesing dat de Vrijzinnig-democratische Bond, die aan de landzijde de noodzakelijkheid van eene actieve verdediging zoozeer schijnt te gevoelen, zich aan de

¹⁾ Zie o. a. Krijgswetenschap 1903—1904, VIe Aflevering.

zeezijde tot de meest passieve houding wenschte te beperken, terwijl juist daar een actief optreden zoo dringend geboden kan wezen.

Achten wij dus de inkrimping, om niet te zeggen de afschaffing, der vloot in Nederland niet goed te keuren, nog minder kunnen wij medegaan met het stelsel van verdediging, dat voor onze Koloniën wordt aangegeven. Zoo ooit, dan is plaatselijke verdediging, tenzij men door overmacht daartoe gedwongen wordt, dáár uit den booze. Want welke uitbreiding men ook aan ons koloniale leger moge geven, die plaatselijke verdediging zal zich noodzakelijk moeten bepalen tot een zeer, een uiterst klein gedeelte van ons uitgebreid bezit. En wanneer wij van elke actie ter zee afzien, ¹⁾ dan wil dit dus zeggen, dat wij, zelfs tegenover minderwaardige schepen, ons geheele koloniale bezit, op eene onbetekenende uitzondering na, terstond zullen prijs geven, dat wij, bij een eenigszins plotseling uitbreken van den oorlog, onze strijdkrachten niet eens zullen kunnen concentreeren en dat wij zelfs geen poging zullen wagen om ons souverein gezag te handhaven in de wateren, waarin de verschillende deelen onzer Koloniën gelegen zijn. Eene dergelijke gedragslijn zou ons machteloos doen zijn tegenover elke bedreiging, ook van de zwakst denkbare zeemacht, en zou gelijk staan met het thans reeds afstand doen van ons oppergezag. Plaatselijke verdediging kan alleen dan nut opleveren, als alle andere middelen gefaald hebben, en men althans op enkele plaatsen het Nederlandsche gezag nog wil handhaven, het *volledig* bezit van onze Koloniën nog zoo krachtig mogelijk aan den vijand wil betwisten. Zich daartoe uitsluitend te willen bepalen staat, wij herhalen het, feitelijk gelijk met het nederleggen van ons gezag.

Ten aanzien van het vraagstuk der werven heeft men blijkbaar niet scherp onderscheiden tusschen werven van aanbouw en werven van uitrusting. Opheffing van onze eenige werf van aanbouw heeft natuurlijk het nadeel, dat men geheel ongewapend tegenover de eischen der particuliere industrie komt te staan, en het zou, ging men daartoe over, wel eens kunnen blijken, dat de, met de opheffing beoogde, bezuiniging niet verkregen werd, omdat hogere aanbouwprijzen daarvan het gevolg waren.

Hoe men er intusschen toe gekomen is om Willemsoord, aan den uithoek van het land gelegen, aan te bevelen als eenige, in stand te houden, werf van uitrusting en reparatie-inrichting, is ons niet duidelijk. Een dergelijk voorstel pleit o. i. niet voor een juist strategisch inzicht.

§ 8.

De Vrijzinnig-democratische Bond wenschte de Departementen van Marine en van Oorlog te vervangen door een Departement voor landsverdediging. Veel toelichting voor de wenschelijkheid van deze vereeni-

¹⁾ Wat de rol der voorgestelde torpedojagers bij zuiver plaatselijke verdediging zou zijn, is ons niet duidelijk geworden.

ging wordt niet gegeven; de mogelijkheid daarvan wordt bepleit op grond van de beperking, die de marine zal ondergaan bij verwezenlijking van de zoeven medegedeelde plannen van den Bond, welke — onbegrijpelijkerwijze — bovendien loodswezen en hydrografischen dienst naar het Departement van Waterstaat zou willen overbrengen. Daarentegen zal de marine in O.-Indië onder het Nederlandsche Departement van landsverdediging blijven staan. Dit maakt een eigenaardigen indruk! Voor Nederland wordt samenvoeging van beide takken van bestuur geeischt, omdat eenheid van verdediging, volgens den Bond, anders nooit zal kunnen bestaan. Voor Indië stelt hij echter op de zelfde bladzijde, zonder blikken of blozen, eene scheiding van het beheer van land- en zeemacht voor; hij vindt het zelfs „natuurlijk”, dat de Minister van landsverdediging beide takken der zeemacht in zijne hand vereenigt. De taak, aan dezen Minister op te dragen, zal verder slechts eene *beheerstaak* zijn, terwijl de beslissing over de „*aanwending*” der marine in Ned.-Indië niet tot zijne werkzaamheid zou behooren. Wie zal moeten bepalen over welke *middelen* de Ned.-Ind. marine zal beschikken, wordt in het midden gelaten. De positie van een dergelijk beheerend Minister schijnt ons al zeer zonderling — en in staatsrechtelijken zin niet zuiver gedacht — toe.

Waar wij nu de door den Bond voorgestelde inkrimping onzer vloot niet kunnen aanvaarden, waar *wij* dus *wel* moeten vreezen, dat het bestuur van een Ministerie van landsverdediging voor één persoon te zwaar zou zijn, dat daar werkelijk gegronde vrees voor overlading zou bestaan, kunnen wij volstaan met alleen reeds op dezen grond ons tegen eene vereeniging van de Departementen van Oorlog en Marine te verklaren. Deze is o. i. dan ook de hoofdgrond, die daartegen is aan te voeren.

Centralisatie zou uit den aard der zaak overal tot de beste uitkomsten leiden, indien het mogelijk ware de geheele leiding in ééne hand vereenigd te houden; daar, waar het arbeidsveld zich echter voortdurend uitbreidt, de krachten van den mensch daarentegen beperkt zijn, is eene splitsing eenvoudig noodzakelijk en zou bijeenvoeging tot niet anders leiden dan tot eene vereeniging in naam, waardoor bij slot van rekening de goede zaak eer geschaad dan gebaat zou worden.

Wij bepalen ons tot deze kanteekeningen op het programma van den Vrijzinnig-democratischen Bond. Wilde men dit tot in bijzonderheden bespreken, dan zou men een cursus over landsverdediging moeten schrijven, welke, alleen reeds met het oog op de uitgebreidheid daarvan, in dit Tijdschrift niet op zijne plaats zou wezen. Op enkele beginselzaken meenden wij intusschen niet te mogen nalaten de aandacht te vestigen en daarom trent ons oordeel uit te spreken.

Het „stelsel BURKA”.

Met genoegen maak ik gebruik van de gelegenheid, mij geboden door het artikel „Het Burka-Detachement” (Militaire Spectator N°. 5, Mei 1904) van mijn collega R. VAN OVERVELDT, om nogmaals enkele opmerkingen over onzen ophelderingsdienst te maken.

Ik vertaalde in der tijd, op verzoek van de Redactie van De(n) Militaire(n) Spectator de bekende brochure en bepaalde mij daarbij, behoudens een enkel woord tot inleiding, tot het woordelijk weergeven van den inhoud, zonder commentaren. Dat daartoe gegevens in overvloed aanwezig waren, besepte ook ik levendig, doch zag daarvan toenmaals af, uit gebrek aan tijd.

De groote aantrekkelijkheid, die de brochure voor mij, evenals voor vele anderen, had, was hoofdzakelijk gelegen in de toepassing van een stelsel van ophelderen over eene bepaalde strook, het zoogenaamde eclaireeren, dat hemelsbreed afweek van den gebruikelijken, haast naïven opmarsch van een verkenningsdetachement, zooals ons velddienstvoorschrift dien eischt. Als tegenstelling daarvan wees ik in mijne beschouwingen over den ophelderingsdienst (Militaire Spectator, 1902) op de voordeelen, die de door BURKA gevolgde methode oplevert.

Of de toepassing dier methode, met alle daarbij aangegeven details, en of de daarbij ontwikkelde tactische werkzaamheid onverdeelde instemming kunnen vinden, zijn vragen, die reeds, door het artikel van mijn Nederlandschen kameraad, voldoende ontkennend worden beantwoord. Ook ik heb mij nooit geplaatst op het standpunt der blinde aanbidding van het BURKA-detachement en onderschrijf gaarne vele der bedenkingen van den ritmeester VAN OVERVELDT, hoewel niet alle. Ik zou het echter betreuren, indien daardoor de methode van den patrouillegang, volgens BURKA, in discredit zou geraken, omdat zij m. i. de eenige practisch bruikbare uitweg is voor den eskadronscommandant, die belast wordt met de onaangename opdracht om eene bepaalde strook op te helderen, zonder meer. Op het onaangename en het nadeelige van eene dergelijke opdracht wees ik reeds uitvoerig in mijn bovenaangehaalde beschouwingen.

In verband daarmee is het niet onbelangrijk hier een oogenblik stil te staan bij het feit, dat de Fransche cavalerie, blijkens de „Instruction pratique sur le service de la Cavalerie en campagne” van 1 Augustus 1902 geheel afstand heeft gedaan van deze gebruikswijze der „détachements de découverte”. Zij werd nog wel, zij het dan ook in de laatste

plaats, genoemd in de „Instruction pratique provisoire du 24 Décembre 1896 sur le service de la Cavalerie en campagne”. Daar heette het (blz. 33): „L'action des détachements de découverte est généralement limitée à la reconnaissance ou à l'observation de certains points, de certaines directions et parfois d'une zone déterminée”, terwijl thans art. 12 zegt: „Généralement, les détachements de découverte sont employés à la recherche brutale d'un renseignement rapproché, non à la conservation d'un contact lointain et prolongé”.

Vrees voor versnippering van krachten zal wel de aanleiding tot deze nieuwe redactie zijn geweest. Of hiermede echter het probleem der opheldering is opgelost, is eene andere vraag, welker beantwoording buiten het kader van dit artikel zou voeren. Slechts zij hier voor belangstellenden gewezen op de „détachements de couverture” van den Generaal LANGLOIS (zie Militaire Spectator 1903, blz. 747) en de „rideaux stratégiques et tactiques” uit „l'Evolution actuelle de la tactique”, Revue des deux mondes, 1er Mars 1904, waarmede m. i. eene belangrijke schrede op den weg der opheldering van de opheldering wordt gezet.

Maar, hoe dan ook, ons voorschrift geeft nog altijd ruim voedsel aan de zone-theorie, de daarmede verbonden fataliteiten dienen dus onder de oogen te worden gezien, en de eenige mogelijkheid om zich, zoo goed als het kan, uit die cavaleristische „impasse” te redden, ligt m. i. in de door BURKA gevolgde methode. In hoofdzaak komt deze hierop neer, dat het gros sprongsgewijze voorwaarts gaat, bij elke halt de uitgezonden patrouilles of hunne ordonnansen inwacht en daarna eene nieuwe serie uitzendt, waarbij, voor zoover noodig, rekening wordt gehouden met de verkregen berichten der vorige serie(s). Zodoende vormt het gros een zich verplaatsend reservoir van versche krachten en kan de commandant elk oogenblik zijn patrouillegang zoodanig regelen, als de omstandigheden vorderen.

Dat is het hoofdverschil met de bij ons gebruikelijke wijze van eclaireeren, die zich kenmerkt door angstvallige zorg voor verband houden en op gelijke hoogte marcheeren der patrouilles (zie Voorschrift Veld-dienst). Onze methode is een stijve, doode vorm, zonder noemenswaardige inwerking van den verantwoordelijken commandant, die van BURKA een plooibaar, bezielde *handelen*, onder voortdurende contrôle van één wil. En dit verschil vormt voor mij het aantrekkelijke der brochure, aan de waarde waarvan, door de zeker vele onbegrijpelijkheden in de toepassing, niets wordt afgedaan.

Met de strenge veroordeeling van het BURKA-stelsel, die de slotsom is van de beschouwingen van den ritmeester VAN OVERVELDT, kan ik mij dan ook in geen deele vereenigen. Vele, alhoewel niet alle, der aan BURKA verweten tekortkomingen onderschrijvende, meen ik, dat die tekortkomingen of onbegrijpelijkheden onafhankelijk zijn van zijn „stelsel”. Het mengsel van ophelderen en vernielen van spoorwegen, het overdreven offensief en het verliezen der eenmaal verkregen voeling zijn ook in mijn oog groote fouten, doch BURKA,

zonder die fouten, zou door zijn *stelsel* eene volmaakte opheldering hebben *kunnen* verrichten, terwijl die zelfde BURKA, zonder fouten, onmogelijk ooit iets zou hebben kunnen presteeren met de bij ons gebruikelijke wijze van ophelderen, omdat die van a tot z onpractisch en oncavaleristisch is.

Het is hier wellicht de plaats, om een oogenblik stil te staan bij dien steen des aanstoots, „het verband houden”, waarover zooveel struikelen en waaromtrent zoo vele wanbegrippen hebben wortel geschoten. Want ook ons velddienstvoorschrift is over dezen steen gestruikeld, zoodat de daarin voorkomende omschrijving van de ophelderingswijze van een verkenningdetachement onmogelijk den grondslag kan leggen voor eene cavaleristische handeling en daarom onze oefeningen naar dat voorschrift ook aan dien eisch niet kunnen voldoen.

Verband is noodig bij elke handeling, waarbij verschillende onderafdeelingen volgens de inzichten van één enkele moeten optreden, omdat de inwerking van dien enkele zich zoo intens mogelijk moet kunnen doen gevoelen op de omzetting van zijn wil in daden. Die inwerking kan geschieden door woorden, door teekens of door opdrachten. Voor het eerste is de werkingssfeer van de menschelijke stem de beslissende factor, die de verspreiding der te beheerschen onderdeelen beperkt, voor het tweede die van het menschelijke oog en voor het derde die van den tactisch of strategisch ver- en helderzienden geest. Stemverband en gezichtsverband zijn voor ons Wapen, voornamelijk waar zich dit volkomen in zijne karakteristiek van ruitery vertoont, dus in de eerste plaats bij den ophelderingdienst, „uit den booze”. Men moet er afstand van doen, of men doet afstand van zijn meest essentiele eigenschap: ruimtebeheersching in grooten stijl. Tot die ruimtebeheersching is de cavalerie verplicht, omdat men haar het middel daartoe heeft gegeven: het paard. Voldoet zij niet aan die verplichting, dan houdt zij op cavalerie te zijn en wordt een ziekelijk en hinderlijk amphibie in het leger, dat tot niets in staat is. Doch deze levensvoorwaarde stelt verhoogde eischen aan de bevelvoering, zoowel aan de hogere, die geroepen is de cavalerie eene cavaleristische taak op te dragen, als aan de inwendige bevelvoering in het Wapen zelf, die in staat moet zijn, zonder angst voor stem- of gezichtsverband, duidelijke orders te geven aan de onderafdeelingen, die over groote ruimten verspreid, toch moeten handelen als uitvoerders van één wil.

Eene order, gegeven aan eene cavalerie-afdeeling, groot of klein, moet volmaakt zijn, daar onvolkomenheden zich niet of hoogst moeilijk laten herstellen ten gevolge van de omstandigheid, dat de bevelvoering over geen sneller middel van beweging beschikt, dan het paard (de telegraaf, in bijzondere gevallen, uitgezonderd), m. a. w. dat eene eenmaal uitgezonden cavalerie-afdeeling niet of zeer moeilijk is te achterhalen, waardoor aanvulling of verbetering der orders is uitgesloten. Bij infanterie-afdeelingen, die over paarden (ordonnansen) beschikken, zijn dergelijke rectificatiën gemakkelijk uitvoerbaar, eventueele onvolmaaktheden in

de gegeven orders zijn daar allicht te herstellen. Bovendien wordt dit in de hand gewerkt door de zeer beperkte verspreiding van dit Wapen — gevolg van de gelijkwaardige eigenschappen van elk paar infanteriebeenen —, waardoor dáár het begrip gezichtsverband voor verwezenlijking vatbaar is, zonder het karakter te benadeelen. De consequentie van deze beschouwing is, dat zoowel de niet-cavalerist, die de cavalerie wil gebruiken, als de cavalerist, die zijn Wapen tot zijn recht wil doen komen, moet voldoen aan hooge eischen met betrekking tot de vorming en formuleering van zijne gedachten.

Wordt aan deze eischen niet voldaan, dan zal het gebruik en het optreden der ruitery zich steeds blijven kenmerken door eene verlamme angst voor „het verband”, die elke cavaleristische handeling en elke cavaleristische ruimtebeheersching in de geboorte zal smoren. Dan struikelt men over dien steen en blijft o.a. scharrelen met in onderling verband en op gelijke hoogte „marcheerende” verkenningpatrouilles, zooals ons velddienstvoorschrift eischt; men bekent eigen zwakte, geeft zichzelf een brevet van onbekwaamheid en houdt op cavalerist te zijn.

Deze opmerkingen zijn niet alleen toepasselijk op onzen ophelderingsdienst, doch behouden, zij het dan ook in meer beperkten zin, hunne waarde eveneens bij onzen veiligheidsdienst. Reeds de omstandigheid, dat onze beveiliging in hoofdzaak eveneens neerkomt op het tijdig melden van vijandelijke afdeelingen, wijst hierop.

Ook onze beveiligingspatrouilles zijn niet anders dan verkenningpatrouilles met beperkte werkingssfeer, ook zij hebben dus behoefte aan eene zekere vrijheid van beweging. Onveranderlijke afstanden en aan hunne plaats gebonden verbindingsruiters zijn bij den marschveiligheidsdienst, om maar één voorbeeld te noemen, even oncavaleristisch als de „op gelijke hoogte enz.” *marcheerende* (doch niet *verkennende*) patrouilles van een V. detachement.

Eene spits b.v. moet vrij zijn in hare beweging met dien verstande, dat zij, door tijdelijk een voorsprong te nemen, den benodigden tijd vindt om terreinvoorwerpen, boschranden, overgangen of defilés te verkennen.

Misschien dat sommiger haren te berge zullen rijzen bij het denkbeeld, dat eene spits zou draven, terwijl de voortroep stapt of omgekeerd; — toch is dit noodig voor eene behoorlijke uitoefening van den marschveiligheidsdienst. „Il y a une mission à remplir, non pas une distance à tenir” (CHERFILS).

Zoo ook moet een verbindingsruiter niet beschouwd worden als een op bepaalden afstand geplaatst seintoestel, maar als een verbindingsordonnans tusschen twee afdeelingen, en ook hij moet alweer zijne eigenschap als cavalerist tot haar recht doen komen, door zijn paard te benutten om zich telkens, als dit noodig blijkt, op de hoogte te stellen, waar de voorste afdeeling is, zonder de achterste te verliezen. *Dit* is de roode draad, die door onze geheele detailoefening moet loopen:

den man inprenten, hoe hij zijn paard logisch moet gebruiken, cavalisten kweken en niet ons tevreden stellen met copie te leveren op vier beenen van wat de infanterie op twee doet.

Doch — terug naar BURKA!

Op blz. 363 bovenaan vermoed ik eene vergissing van den ritmeester VAN OVERVELDT bij de beoordeeling van het marschtempo. Lovasz-Patona tot de onderstelde grenslijn (straatweg Raab-Papà) is 12 KM. Om 4 uur v.m. „rangierte sich” het eskadron in Lovasz-Patona, zoodat met het afmarcheeren der patrouilles, het afstand nemen der beveiligingsafdeelingen, enz. (alles in de duisternis), allicht een groot kwartier zal zijn verstreken, zoodat die 12 KM. in ruim 1½ uur worden afgelegd. Dit tempo schijnt met het oog op de voorloopige hoofdbestemming van het gros: krachten sparen voor den patrouilledienst, oordeelkundig, ook in verband met het zeer gemotiveerde streven van den eskadronscommandant om zijn patrouilles niet in de afmattende noodzakelijkheid van „inhalen” te brengen. De afstand van die onderstelde grenslijn tot Arpas is 8 KM., die in 1 uur werden afgelegd (6—7 uur v.m.), hetgeen dus overeenkomt met het vorige marschtempo. De gemiddelde marschsnelheid, met inbegrip van de rusten wordt natuurlijk zeer klein, vergeleken met de gewone marschsnelheid van eene cavalerie-afdeeling. Zoo wordt b.v. op den eersten dag des n.m. ten 2 uur Bogyoszlò bereikt, d.w.z. in 10 uren een afstand van 48 KM. afgelegd. Toch geloof ik, dat dit de eenige wijze is, waarop men bij de vereischte breedtespreiding der patrouilles kan te werk gaan. De verschillende patrouillewegen op dien dag bedragen 40, 34, 72, 38, 52, 52 en 56 KM., zoodat, wil de eskadronscommandant werkelijk leider der verkenning blijven, hij, rijdende de koorden dier verschillende bogen, zijne marschsnelheid zoodanig moet regelen, dat het (cavaleristische) verband in zijn patrouillenet mogelijk blijft. Dit bereikt BURKA door herhaaldelijk met zijn gros 1 à 2 uren te rusten en door een zeer matig tempo. Daardoor blijven bovendien werkelijk zijn drie pelotons, die dien dag niet deelnemen aan den patrouilledienst, frisch en kan hij dus den volgenden dag over een ruimen voorraad versche krachten van man en paard beschikken voor de dan uit te voeren taak.

De wijze, waarop de ritmeester VAN OVERVELDT de onderwerpelijke opdracht zou hebben uitgevoerd, geeft mij aanleiding tot de volgende opmerkingen.

Ik geef volkomen toe, dat er groot nadeel is verbonden aan dien boogsgewijzen patrouillegang door de, daaruit voortvloeiende, geringe snelheid van het geheel. Daarom moet men dan ook het eskadron zoo lang mogelijk bijeen houden, zich daarmede verplaatsen naar het begin der „interessante zône” en eerst daar het net uitspreiden. Waar die zône begint, moet worden afgeleid uit de gegevens omtrent de tegenpartij en bij gebrek daaraan uit gegevens, te verkrijgen door vèr vooruitgezonden patrouilles in de hoofdrichtingen. Daar nu in het geval BURKA ons omtrent algemeen denkbeeld, onderstelden toestand en inlich-

tingen omtrent den vijand *niets* bekend is, schijnt mij de veronderstelling, „dat de vijandelijke infanterie nog een paar dagmarschen van mij verwijderd is” (M. S., blz. 368), vrij willekeurig, en daarmee de reden voor het langer bijeenhouden van het eskadron niet voldoende gemotiveerd. Bij eene totale lengte der op te helderen strook van ruim 120 KM. = 5 marschdagen voor infanterie, kon men dan met evenveel reden zijn gesloten marsch 25 KM. voorbij Egyed hebben voortgezet, in plaats van, zooals de ritmeester VAN OVERVELDT doet, tot dat punt (25 KM.). Men betreedt hierbij een terrein van hypothesen, die, naar ik vermoed, bij meerdere bekendheid met BURKA'S opdracht, enz. zouden blijken daarbij niet te passen.

Dat door de latere uitbreiding van het patrouillenet-OVERVELDT de verbinding bij Raba-Szt.-Mihály met detachement N°. 1, de negatieve berichten uit de richtingen Tet en Marczaltö en het bericht van het bij Csorna marcheerende vijandelijke eskadron niet zouden zijn verkregen, is wel geen overwegend nadeel, daar dit resultaten van secundair belang zijn, doch de voordeelen van het patrouillenet-OVERVELDT wegen hiertegen niet op, daar zij er niet zijn. Want het voordeel, dat het detachement-OVERVELDT met zijn gros Hövej bereikt, had bij het detachement-BURKA toch nooit verkregen kunnen worden, om de eenvoudige reden, dat hem als eindpunt voor dien dag Bogyoszló was *voorgescreven*. (BURKA, blz. 1, noot.)

Met het gebruik van rijwielen, zooals dit bij het detachement-OVERVELDT geschiedt, kan ik mij niet vereenigen. In de eerste plaats, omdat men m. i. daarop geen wissel mag trekken bij de uitwerking zijner maatregelen, onzeker als deze factor is; in de tweede plaats omdat men zijne gevechtskracht verzwakt door handpaarden en in de derde plaats omdat ik in vijandelijk land, waar beweging naast de wegen niet is uitgesloten (zie Oostenrijksche stafkaarten), en dat door vijandelijke cavalerie-patrouilles en zelfs eskadrons wordt beheerscht, meer verwacht van cavalerie-patrouilles, dan van wielrijders, in zooverre het om ophelderen te doen is.

Men moet zich bovendien bij eene beoordeeling van BURKA'S handelwijze in zijne omstandigheden indenken en dan geloof ik, dat 9 jaar geleden het gebruik van rijwielen nog lang zoo algemeen niet was, als thans, en dat, met name in dat gedeelte van Oostenrijk de verwachting, om overal rijwielen te kunnen requireeren, in 1895 op groote teleurstellingen zou zijn uitgelopen. Ook BURKA'S ruiters schenen de thans zoo populaire fiets nog als „etwas apartes” (BURKA, blz. 5) te beschouwen. Voor de patrouille te Kapuvár, die bij het detachement-OVERVELDT „zoo mogelijk per rijwiel” tot Zinkendorf moet voelen, hoop ik, dat dit mogelijk zou zijn gebleken. Zoo niet, dan wordt hier een te zware eisch gesteld. Tot Kapuvár is 60 KM.; van daar tot Zinkendorf 30. De patrouille marcheert om 10 uur v.m. van Egyed (tot Szill met het eskadron) af. Szill—Zinkendorf is \pm 60 KM., zoodat om ongeveer 6 uur n.m. (7 uur marcheeren en 1 uur rust) de verkenning bij Zinkendorf

kan beginnen. Rekent men voor de verkenning (in de schemering) der zich aldaar bevindende infanterie een half uur (met paarden, die van 's morgens 4 uur op marsch zijn en 90 KM. hebben afgelegd, niet te veel, ook al verwacht men niets meer dan het constateeren van de aanwezigheid van vijandelijke infanterie en van het algemeen tactisch karakter harer opstelling) — dan kan om 6.30 n.m. het bericht daarvan naar Hövy teruggaan en aldaar, na nogmaals 30 KM. in volle duisternis, dus nadat het paard in kwestie 120 KM. heeft afgelegd, den eskadronscommandant bereiken. De verwachting, dat een dergelijk bericht kan worden verkregen, lijkt mij te zeer en te uitsluitend op de aanwezigheid van rijwielen gebaseerd, om in werkelijkheid kans op verwezenlijking te hebben. Dit resultaat, dat de hoofdschotel van de tegenstelling BURKA—OVERVELDT vormt, zonder meer als batig saldo te incasseeren, lijkt mij optimistisch.

De vraag, of de aanval op het vijandelijke eskadron bij Raba-Csanak te verdedigen is, beantwoordde ook ik op den eersten indruk ontkennend.

Toch dient men hierbij m.i. niet te vlug in zijn oordeel te zijn. Tusschen het melden van den vijand (11.25 v.m., BURKA, blz. 5) en den aanval (11.40 v.m., BURKA, bericht N°. 2, blz. 20) verliep een kwartier. Rekening houdende met de niet altijd te voorkomen wrijving, die tijdverlies medebrengt, bij dergelijk „speuren” van vreemd wild, zal de afstand, die beide eskadrons bij de eerste melding nog scheidde, dus niet veel meer dan 3 KM. zijn geweest. Die afstand liet zeer zeker toe, zich in beperkten zin „los” te maken met het gros, doch in ruimen zin dient men zich de vraag te stellen: is de aanwezigheid (nadering) binnen dat rayon van een vijandelijk eskadron een beletsel voor mijne vrijheid van handelen; kan dat eskadron op dit punt niet onoverkomelijke bezwaren aan mijn patrouilles en ordonnansen in den weg leggen, indien ik het ongehinderd meester van het terrein en van alle wegen laat; en is dus hier niet aanwezig het geval, dat ik mijne gevechtskracht moet aanwenden om mij de zekerheid te verschaffen, dat mijne opheldering op dit punt ongehinderd kan functionneeren?

Bij de beantwoording van dergelijke vragen tellen bovendien zoovele psychologische factoren mede, dat eene oplossing niet, zonder meer, als absoluut verkeerd kan worden gebrandmerkt.

BURKA nam eene beslissing in offensieven zin, doch, in aanmerking nemende het offensieve karakter ook van ons defensief te paard, ging hij hierdoor niet buiten het terrein der „verdediging” van zijne bedreigde belangen. Hij hoopte bovendien, „durch Bäume und hohen Kukuruz sehr gut gedeckt” (blz. 5), zijn tegenstander te kunnen verrassen. Of de ontsnapte wielrijder zijn geheele eskadron had gemeld, kon hij niet weten, daar deze natuurlijk bij het zien der voorste patrouille had keert gemaakt. En zelfs in het geval, dat hij dit vermoedde, was m. i. een aanval nog te meer gemotiveerd, daar hij dan, gesignaleerd zijnde, kon verwachten, dat zijne vrijheid van handelen voor geruimen tijd

zou verlamd worden, indien hier niet eene afdoende oplossing werd gezocht. Dit geval was, naar mijne meening, niet „het opzoeken van den vijand om te chargeeren” (M. S., blz. 363); het was het onverwachts binnen de werkingssfeer geraken van een vijandelijk eskadron, dat, al kon men zich nog aan zijne directe wapenwerking onttrekken, toch te dicht op zat, om zich de illusie te mogen maken, dat men, door eenvoudig weg te rijden, zijne vrijheid van handelen zou kunnen herwinnen. Deze vrijheid — een uitgebreider begrip, dan de vrijheid van beweging — is eene levensvoorwaarde voor eene ophelderende afdeling. Zij eischt vrijheid van beweging in zeer ruimen zin, niet alleen voor het gros, maar vooral voor de patrouilles en ordonnansen. Eene bewegingsvrijheid van een paar kilometer, en dan nog maar alleen voor een eskadron in zijn geheel, is hiertoe niet voldoende. Het terrein eischt zuivering in ruimen zin, ter wille der kleinere organen, waarop de feitelijke opheldering neerkomt, en de mogelijkheid hiervoor wordt geboden door de gevechtskracht van een verkenningsdetachement. Verschillende omstandigheden zullen natuurlijk in een bijzonder geval bij het nemen van een besluit moeten wegen, en vooral het algemeene karakter der tegenpartij vormt hierbij een belangrijken factor. Is dat karakter en het optreden in het algemeen beslist offensief, of liever agressief, dan vormt de nabijheid van een vijandelijk eskadron voor een verkenningsdetachement eene bedreiging van zijne ophelderende werkzaamheid en dan doet de commandant m.i. eene, van gezond verstand getuigende, handeling, door zelf het initiatief te nemen. Dit stelt hem in de mogelijkheid den meest gunstigen vorm voor zijne „offensieve verdediging” te kiezen, terwijl hij zich in het tegenovergestelde geval de wet laat voorschrijven omtrent tijd en plaats, vrijwillig alle voordeelen, ook de moreele, van een krachtig, zelfbewust initiatief prijs geeft, en nalaat zich de meest gunstige omstandigheden te scheppen, om uit deze onvermijdelijkheid met eere te geraken.

In het concrete geval „BURKA” schijnt de veronderstelling, dat de bedoelde ophelderingsoefeningen onder verzwarende omstandigheden, o.a. onder tegenwerking van offensieve cavalerie, waren ontworpen, niet uitgesloten. Is die onderstelling juist en had dus BURKA alle redenen om dien factor zijner tegenpartij met volle zwaarte te laten wegen, dan was m.i. zijne oplossing de eenig mogelijke. Hij *stootte* op een vijandelijk eskadron („... auf eine feindliche Husaren-Eskadron... gestossen”) en nam het initiatief in de eenig mogelijke richting, waaruit een zuivere toestand kon voortkomen.

Ik heb echter een ander bezwaar tegen onzen Oostenrijkschen ritmeester, met betrekking tot deze episode. Uit den geringen afstand, waarop hij eerst bericht kreeg van de nadering zijner tegenpartij, maak ik op, dat hij geen patrouille vóór zijne spits had. Was die er geweest, b.v. op een afstand van ongeveer 6–10 KM., dan had hij niet behoeven te „stossen” op een vijandelijk eskadron, maar had dan waarschijnlijk gelegenheid gehad bijtijds uit te buigen en aldus zijne aanwezigheid

te verbergen. Eene dergelijke patrouille is noodzakelijk bij elke, met veiligheidsmaatregelen marcheerende, cavalerie-afdeeling, dus ook bij een verkenningsdetachement, dat niet beveiligd *kan* worden door de uitgezonden verkenningspatrouilles, maar daartoe afzonderlijke (hoogst eenvoudige) maatregelen moet treffen. De afstand van de spits tot het gros is te klein om het begrip „vrijheid van handelen” tot zijn recht te doen komen, indien die spits den uitersten voelhoren vormt. De patrouille vóór de spits (voorpatrouille te noemen) waarborgt die vrijheid wél. Zij dient *op* den marschweg vooruit te gaan in een sneller tempo dan de te beveiligen afdeeling, aldus een voorsprong verkrijgende, die door sprongsgewijze indeeling door den eskadronscommandant is te regelen, indien het marschdoel vèr verwijderd is. Dit beginsel wordt in „embryo” erkend in onze cavaleriespits voor de infanterie.

„Derartige Verlegenheiten, wie den 19 Dragonern in Aigleville erwachsenen, können recht üble Folgen haben. Auch auf dem Marsche wird die Sicherung am besten durch möglichst weite Ausbreitung von Patrouillen erreicht. Die Richtung aber, in die man marschirt, ist die der Aufklärung bedürftigste. Das Vorhandensein einer Spitze kann niemals von der dieser voran zu entsendenden Patrouille entbinden. Die Spitze ist nur die vorderste Sicherung der gegen den Feind oder in Feindesland marschirenden Truppe, die Patrouille aber das weiterer Aufklärung dienende Mittel. Die Spitze ist abhängig von der Bewegung der Truppe, zu der sie in einem mehr oder minder festen Verhältniss steht; die Patrouille bewegt sich unabhängig von ihr.” (JUNK. Die fünfte Kavallerie-Division vom 3 September 1870 bis zum 25 Mai 1871, blz. 60.)

De opmerkingen omtrent de spoorwegvernielingen bij Zinkendorf en den aanval op Wiener-Neustadt onderschrijf ik geheel.

De tweeslachtige opdracht van BURKA: ophelderen èn den spoorweg vernielen, was slechts dan tot één geheel tergebrengt, indien de spoorlijn op een onbewaakt punt kon worden bereikt. Daarnaar had dus, met daartoe afzonderlijk aangewezen patrouilles gestreefd moeten worden en elk bewaakt punt had, ter wille van de opheldering, afstootend moeten werken, in plaats van, zooals blijkbaar het geval was, aantrekkend.

Maar de oerfout lag in de opdracht. Het algemeene karakter van een verkenningsdetachement is geheel het zelfde, als dat van eene verkenningspatrouille. Beide hebben behoefte aan eene scherp omljnde, zuiver doordachte opdracht.

Geen tweeslachtigheid, die, onder omstandigheden onvereinigbare, eischen dwingend samenvat tot een daardoor waarschijnlijk onuitvoerbaar geheel. Men mag in een cavalerie-aanvoerder genoeg gezond initiatief veronderstellen om aan te nemen, dat hij geen gelegenheid zal laten voorbijgaan om den vijand op elke mogelijke wijze afbreuk te doen, zonder daarbij zijne hoofdtaak uit het oog te verliezen. Ons V.V. omschrijft dit zeer juist in § 157, 1ste alinea, laatsten zin. Jammer ge-

noeg echter, dat in den voorgaanden zin van die zelfde paragraaf weer voedsel aan weifeling wordt gegeven en bovendien de grond wordt gelegd voor onuitvoerbare opdrachten. Terwijl de laatste zin zeer te recht den commandant van een V.D. opmerkzaam maakt op zijne *plicht*, om „zonder het eigenlijke doel der waarneming uit het oog te verliezen, den vijand op bedoelde wijze afbreuk te doen” (voor: „mag”, lees: „moet”), bevat de voorgaande zin de, hiermede niet vereenigbare en voor een zwak initiatief gevaarlijke bepaling, dat dergelijke handelingen *uitdrukkelijk* moeten worden voorgeschreven. En die zelfde zin bevat de boven besproken, o.i. tactisch zeer aanvechtbare omschrijving, welke aanleiding geeft tot onuitvoerbare opdrachten, waarin hoofdzaak en bijzaken als vereenigbare, gelijkwaardige en ten allen tijde te *eischen* verplichtingen, worden doorengemengd. Met dergelijke vernielingen, indien zij tot elken prijs *moeten* worden uitgevoerd, dienen afzonderlijke afdeelingen te worden belast, die tot *niets* anders verplicht zijn. Voor verkenningsdetachementen moet men zich, met betrekking tot deze aangelegenheid, bepalen tot eene vingerwijzing op het voordeel, dat, „indien mogelijk”, die handelingen voor de eigen partij kunnen opleveren.

Men hoede zich voor phraseeren op het gebied van cavaleriegebruik, waarvan wij, cavaleristen, doch niet minder de legeraanvoering, de slachtoffers zullen zijn.

Waarom BURKA het defilé van Ödenburg niet vermeldt, is ook mij niet duidelijk.

Wat overigens betreft een karakteristiek onderscheid tusschen de stelsels OVERVELDT en BURKA, ik heb dit, met betrekking tot den algemeen patrouillegang, niet kunnen ontdekken.

Beide zenden op bepaalde punten verkenningspatrouilles boogsgewijze uit, die bij beide op vooraf aangegeven punten aansluiten. Zelfs komen de patrouillewegen bij beide detachementen vrijwel overeen. Beide bewegen zich dus in een geheel anderen, meer cavaleristischen gedachtengang, dan ons velddienstvoorschrift; beide bedienen zich van de eenig mogelijke wijze, waarop een gegeven zône onder eenhoofdige leiding *kan* worden opgehelderd. Beide zijn het eens met den commandant PICARD: (Revue de Cavalerie, Novembre 1898, blzn. 154 en 155) „Auparavant, ils (les détachements de découverte) s'égrenaient en un rideau de petites patrouilles, qui avaient pour but de drainer la zône, confiée à l'exploration. Et l'on recommandait d'avoir attention à remplacer les dents de ce *rateau*, qui viendraient à manquer. . . . L'idée du *rateau*, dont le chef était le manche, dérivait du principe de balayer une zône, mais la pratique n'eut pas de peine à démontrer, que ce *rateau* était trop flexible et trop grand pour être dirigé par le manche; qu'au bout de quelques heures seulement, il était faussé, ébréché, par les seules aspérités du terrain, et que, dès lors, le manche n'avait plus d'action directrice”.

Die les der practijk heeft BURKA ter harte genomen; zij begint ook ten onzent aanhangers te vinden. Ons officieel voorschrift houdt er intusschen nog in het geheel geen rekening mede. Redenen te over voor ons om, gedeeltelijk uit eigenbelang, gedeeltelijk uit zucht het geheele leger te dienen, te strijden voor de cavaleristische waarheden en die te zoeken, waar zij te vinden zijn. Terloops zij hier de opmerking ingelascht, dat de intellectueele arbeid der leidende Fransche cavaleristen, in dit opzicht thans vèr vooruit, aan de spits der geestelijke evolutie van ons Wapen staat, blijkende dit zoowel uit de exercitiereglementen als uit het tactisch gebruik der cavalerie. Mogen *zij*, die eenmaal geroepen zullen worden onze officieele voorschriften en reglementen in overeenstemming te brengen met de paedagogische, technische en tactische eischen, waaraan de opvoeding eener ruitery moet voldoen, dit met mij eens zijn.

Onze oostelijke modellisten zitten in dit opzicht thans vrijwel in de trekschuit.

Om die redenen betreur ik het, dat de ritmeester VAN OVERVELDT het „stelsel” BURKA aanvalt, dat, als zoodanig, eene zoo gelukkige tegenstelling vormt met ons stelsel, en begrijp ik niet, wat hem daartoe beweegt, omdat hij toch die karakteristieke tegenstelling in de door hem geschetste ophelderingswijze overneemt. De groote fout, die BURKA, of liever zijn Luitenant VON SEUTTER, maakte, door de voeling met eene vijandelijke macht van 2½ regiment infanterie, 2 regimenten cavalerie en eene batterij artillerie, waarbij een korpscommando (BURKA, blz. 15), los te laten, bewijst niets tegen het stelsel van den patrouillegang, wel tegen de tactische opvattingen van BURKA en zijn luitenant.

Integendeel moet m. i. het feit, dat eene dergelijke waarneming op 12 KM. zijwaarts van den marschweg van het gros werd verkregen, den voorstanders van onze verkenningshark van 4 KM. frontbreedte (V. V., § 159) tot ernstig nadenken stemmen!

Dat dit belangrijke bericht niet op tijd zijne bestemming bereikte, was het gevolg van het gebruik van . . . een wielrijder als ordonnans! (BURKA, blz. 19.)

Ik zie niet in, waarom de commandant zelf, in casu de eskadronscommandant, dit bericht had moeten verifieeren door persoonlijke waarneming. Wèl, dat hij maatregelen had moeten nemen om de voeling te bewaren. Maar, als men eischt, dat de eskadronscommandant persoonlijk elke waarneming, zelfs eene, die overeenstemmend wordt gemeld door twee onderling onafhankelijke patrouilles (onder een officier en een onderofficier), moet gaan verifieeren, zooals hier over een afstand van 12 KM. zijwaarts, dan staat de geheele ophelderingsmachine geruimen tijd noodeloos stil. Mag hij zijn eskadron verlaten, of neemt hij het mede? Het eerste zeker niet, het tweede kost paardenvleesch, verstoort den geheelen patrouillegang en is overbodig, daar uit de ingekomen berichten blijkt, dat de patrouilles alleen voldoende zijn om te verkennen. Of het zenden van versterking of ondersteuning in die rich-

ting niet wenschelijk zou zijn, is eene andere vraag, daar het mogelijk kan worden, dat de patrouilles zonder steun, vooral bij de gemelde aanwezigheid van twee regimenten ruitery, het contact niet kunnen blijven bewaren.

Maar in elk geval luidt de opdracht: *tot Wiener-Neustadt* ophelderen en niets geeft den commandant de vrijheid om die opdracht, als vervallen, te beschouwen, wanneer hij halverwege eene sterke brigade ontmoet. Zeker niet bij eene *strategische* opheldering, zooals deze.

Ook eene officierspatrouille b. v., die in opdracht heeft een bepaald doel te gaan verkennen (dorp, defilé, overgang, enz.), mag zich daarvan niet laten afhouden door het ontmoeten van vijandelijke colonnes, en zich aan deze vasthechten.

M. i. wordt in deze gevallen de oorspronkelijke opdracht in geenen deele „überholt durch die Ereignisse”, want wie geeft BURKA de zekerheid, dat, door het ontmoeten der vijandelijke brigade, de rest van het hem toevertrouwde terrein belangloos is geworden; wie zegt den officier, die de vijandelijke colonnes volgt, dat de beantwoording der hem gestelde vraag niet van veel meer gewicht is voor den algemeenen bevelhebber? Dat beiden melden en zoo mogelijk door een deel van hunne macht laten voeling houden is iets anders. Deze opmerkingen richten zich niet tot den ritmeester VAN OVERVELDT, maar tot hen, die dergelijke denkbeelden wél zijn toegedaan. En zij zijn er, o. i. ten nadeele van zuivere opvattingen omtrent onzen ophelderingsdienst.

Het geval BURKA, hierboven besproken, illustreert een der vele voetangels en klemmen, waardoor de commandant van een verkenningsdetachement kan verongelukken. Wendt hij zich met zijn geheele detachement tegen de gesignaleerde afdeeling en nadert intusschen langs een anderen weg van de hem toevertrouwde zône een nog belangrijker object, dan zal hem het verwijt, zeker lang niet malsch, worden toegeworpen, dat hij zijne opdracht niet behoorlijk heeft vervuld. Stelt hij zich tevreden door enkele patrouilles het verkregen contact te doen bewaren, en worden deze door overmacht verjaagd, dan kan hem het verwijt treffen, dat hij niet voldaan heeft aan zijne bestemming: steun geven aan zijne patrouilles. Maakt hij dan bovendien een niet te voorzienen luchtstoot in het verdere gedeelte van zijne zône, dan troost men hem misschien met een medelijdend: „maar man, ge hadt immers voeling, waarom die niet met alle macht behouden; wat deedt ge eigenlijk in die leege strook?” Om kort te gaan: het zône-stelsel deugt niet, het is te onbestemd en opent daardoor de deur voor allerlei teleurstellingen en geeft aanleiding tot versnippering van krachten. Men bezige, in den geest van het Fransche voorschrift, de verkenningsdetachementen voor „la recherche brutale d'un renseignement rapproché”. Verdeelt men ze over zônes, zonder bepaalde aanduiding van het verlangde, dan versnipperd men zijne krachten zonder oordeel des onderscheids. Zooals ik reeds vroeger zeide: men wentelt de verantwoordelijkheid voor de helderheid van zijn tactischen blik en voor het tijdig uithouden van eigen initiatief af op de cavalerie.

Iets anders is het gebruik van eskadrons, halve eskadrons, misschien pelotons, als ondersteuning van bepaaldelijk bevolen verkenningen. De algemeene bevelhebber geve dan aan den commandant der ondersteuningsafdeeling zuiver op, wat hij wil, en late verder de keuze der midelen aan hem over. Men noeme dit dan misschien ook een zône-stelsel, doch in elk geval zijn tastbare doelen aangegeven, wordt de verantwoordelijkheid gedragen door den verantwoordelijke en kan men spreken van een doelbewust gebruik der cavalerie, in tegenstelling met het krachtelooze: „ik zou eigenlijk wel willen weten, wat de vijand doet; ga maar eens kijken”.

Maar — wordt men als eskadronscommandant voor een zône-puzzle, zonder meer, gesteld, dan weet ik geen wijze, die de oplossing minder slecht waarborgt, dan het „stelsel” BURKA.

Dat daarbij een wissel moet worden getrokken op de betrouwbaarheid van het kader, is duidelijk. Kan men dat niet, dan kan ook geen sprake zijn van ruimtebeheersching, daar de voorraad officieren zeer beperkt is en men het gros niet geheel daarvan kan ontblooten. Ik geef toe, dat het kader hiertoe aan hooge eischen moet voldoen, eischen, die in den modernen oorlog, met al zijn verzwarende omstandigheden ten aanzien van den ophelderingsdienst, wellicht boven het bereikbare gaan, doch dan is er slechts één uitweg: meer officieren. De ophelderingskracht is evenredig met het aantal betrouwbare patrouillecommandanten en bij het beperkte getal officieren rust op ons de zware plicht, de bruikbaarheid van het kader zoo hoog mogelijk op te voeren.

Tot slot dezer gedachtenwisseling nog eene enkele opmerking. Zij betreft de verhouding van den cavalerist tegenover vijandelijk vuur.

Ik heb diepen eerbied voor de indrukwekkende ballistische eigenschappen der moderne vuurwapenen. Niet echter voor de moderne zenuwen! En zij beslissen in hoofdzaak over het nuttig effect van het vuur. Dat dit verre blijft beneden de theoretisch opgebouwde verwachtingen, wordt algemeen erkend. Men leze hierover o.a. de zoo interessante artikelen over „Oorlogsschieten” in de Militaire Gids van dit jaar. Daarin ligt voor ons eene vingerwijzing om ons Wapen niet op te voeden in eene theoretisch te construeeren vuurvrees. Theoretisch is elke opheldering te paard onuitvoerbaar. In de oorlogspractijk construeeren gelukkig de zenuwen dapper mede aan den spreidingsbundel, des te dapperder, naarmate zij meer voedsel vinden in de volmaking der repeteerwapenen. „La balle est folle”, zeide SUWAROFF, en zij wordt hoe langer hoe gekker, wat voor ons cavaleristen een niet te verwerpen factor is. Herinnert zich daarbij dan alweer de cavalerist, dat hij te paard is, m. a. w. de beweegbare schijf bij uitnemendheid vormt, dan wanhoop ik nog niet aan onze ophelderingsresultaten. Dankbaar zij hier gewezen op de ondersteuning dezer zienswijze in de 2^e alinea van punt 8 (blz. 45) van het nieuwe „Manoeuvrevoorschrift” van 1904.

Het eerste schot is voor eene verkennende patrouille het gevaarlijkste,

daar dit van achter eene gezichtsdekking in betrekkelijke kalmte tegen een niets vermoedenden, feitelijk weerloos naderenden ruiter kan worden afgegeven. Is dit schot er echter eenmaal, dan vermindert het gevaar, eenerzijds door de in actie tredende zenuwen der schutters, anderzijds door het opgeschrikte cavaleristische instinct, dat dan als reflexbeweging tot zijn recht moet komen door versnelling van het tempo, uiting van de cavaleristische zelfbewustheid. Dekking = vermindering van trefbaarheid, o.a. door versnelling der beweging. Dit leere men onzen ruiters tot verhooging van hun zelfvertrouwen, door hen te wijzen op de gevoeligheid der moderne geweren voor zenuw-invloeden (samenvallend met de eischen hunner eigen schietopleiding), op hun karakteristieke eigenschap van snel bewegend doel (doelhoogte te verminderen door vooroverbuigen) en op de rationeele volgorde van VON KLEIST's Manöver-Instruktion: Deckung, — Halt! en niet: Halt! — Deckung. Dit laatste is de groote fout, die men zoo vaak bij velddienst-oefeningen ziet maken, nog vergroot door den te langen tijd, dien blijkbaar de meesten noodig hebben om den overgang van 1 op 2 te maken. Onverbiddelijk leere men: vuur = versnelde gang. Ook dit past in den gedachtengang der cavaleristische opvoeding, in tegenstelling met die van den infanterist.

Deze laatste is in staat Halt-Deckung in één tempo te verrichten, desnoods door zich eenvoudig neer te werpen, de cavalerist moet zoeken naar eene dekking en moet dus tegenover dit nadeel een tegenwicht vinden in zijn besef van „ruiter”.

Ten laatste aan mijn collega dank voor de geboden gelegenheid tot gedachtenwisseling en de — naar ik hoop overbodige — verzekering van de, uitsluitend naar zakelijkheid strevende bedoelingen van mijn schrijven.

J. M. BENTEIJN,

Ritmeester 2^e Regiment Huzaren.

Roermond, 1904.

Aanteekeningen betreffelijk den Russisch-Japanschen oorlog. ¹⁾

(Ontleend aan RASWJEEDTSCHIK.)

In de afgelopen periode had de opmarsch van het Japansche leger plaats en de concentratie van het Russische. De Russische cavalerie deed aanvallen op de verbindingslijnen van KOEROKI met Korea en verrichtte een krachtigen ophelderingdienst over het geheele front.

Zooals reeds bekend is, bevinden zich de Japansche strijdkrachten, in drie groepen verdeeld, in de omstreken van Bitsewo, Takoeshan en Finxoeantsjen.

¹⁾ Wat de mobilisatie van de Russische troepen, voor het verre Oosten bestemd, betreft, zij nog het volgende vermeld.

Orenburgsche Kozakken.

	Datum, waarop de troepen gemobiliseerd waren.
Staf, divisietrein en brigadestaf van de 1 ^{ste} Orenburgsche Kozakkenbrigade	28 April (11 Mei),
Staf van de 2 ^e Orenburgsche kozakkenbrigade	22 " (5 "),
9 ^e Orenburgsche Kozakkenregiment	27 " (10 "),
10 ^e " "	22 " (5 "),
11 ^e " "	22 " (5 "),
12 ^e " "	26 " (9 "),

Oerals Kozakken.

4 ^e Oeralsche Kozakkenregiment	25 " (8 "),
5 ^e " "	25 " (9 ").

(Russ. Invalide N°. 111.)

De mobilisatie van het 17^e legerkorps was den 12^{en} (25) Mei afgelopen. Tot dit korps behooren: de 3^e en 35ste infanteriedivisie, met de daarbij behorende artilleriebrigades en parken, de 2^e zelfstandige cavaleriebrigade en het 17^e sappeurbataljon. (Russ. Invalide N°. 112.)

Bij Keizerlijk besluit van 1 (14) Juni zijn benoemd tot commandanten van het 5^e en 6^e Siberische legerkorps respectievelijk de Lt.-Generaal DEMBOFSKIE en de Generaal der Infanterie SOBOLF.

Blijkbaar zijn of worden deze nieuwe Siberische legerkorpsen uit in Rusland nieuw geformeerde divisien samengesteld.

Uit benoemingen van commandanten blijkt de vorming van de 51ste, 54ste, 55ste, 56ste, 61ste, 68ste, 71ste, 72ste, 73ste en 78ste infanteriedivisie. Ongeveer de helft dezer divisien is gevormd uit reservebrigades met overeenkomstige nummers.

In den avond van den 22sten April (5 Mei) zonden de Japanners een detachement, ter sterkte van 2 regimenten naar Tandsjafan, een ander (1 regiment) naar Wafandjan en een derde (1 regiment) naar Kinchau. Reeds den 23sten April (6 Mei) om 8 uur v.m. verschenen Japansche patrouilles bij Poelandsjan (35 werst van Bitsewo) en werd kort daarop dit station door hunne voorste infanterie-afdeelingen bezet. Dien zelfden dag bezette hunne infanterie ook het station Wafandjan. De Russen trokken terug in de richting van Kinchau en Gaitschoi.

De Japanners vernielden op verscheidene plaatsen den spoorweg en de telegraafverbindingen; doch trokken reeds den 24sten April (7 Mei) in Z. W. richting terug, waarschijnlijk bevreesd zijnde afgesneden te worden, daar een cycloon begon op te steken.

Den 25sten April (8 Mei) verrichtte eene kleine Russische cavalerie-afdeeling van uit Kinchau eene verkenning over Sanschilipoe, Bitsewo naar Wafandjan, waarbij dien dag 85 werst werd afgelegd. Op 10 werst ten N.W. van Bitsewo was door de Japanners eene versterking, door eene compagnie infanterie bezet, aangelegd. Gerapporteerd werd, dat Bitsewo zelf door \pm 1500 man bezet was en dat ongeveer 20.000 man met veld- en belegeringsartillerie geland waren.

Den 26sten April (9 Mei) verschenen de Japanners opnieuw in den omtrek van Poelandsjan en dreven met een detachement van 4 à 5 compagnieën de Russische posten bij Schixei (10 werst ten Z. van Poelandsjan) terug. Hierbij werden 4 manschappen van de grenswacht gedood en 8 gewond. Dien zelfden dag bezetten de Russen wederom de stations Wafandjan en Poelandsjan. Onder leiding van den Lt.-Kolonel SPIRIDINOF werd de spoorbaan door het 4^e spoorwegbataljon hersteld. Een trein met oorlogsvoorraden, te Liao-yang aangekomen, kwam den 27sten April (10 Mei) te Kinchau aan.

Intusschen hadden den 27sten April (10 Mei) voortroepen van een Japansch detachement, ter sterkte van 2 regimenten, den nacht doorgebracht in de omstreken der stations Sanschilipoe en Poelandsjan en bezetten dien zelfden dag de dorpen Moetsjatoen en Sjadjatoen (12 werst ten Z.O. van Poelandsjan). Het dorp Tandsjafan was bezet door een detachement, uit de drie wapens bestaande, ter sterkte van \pm 1000 man.

Den 29sten April (12 Mei) bezetten 1 Japansch bataljon infanterie en 2 eskadrons opnieuw het station Poelandsjan, maar verlieten dit weder gedurende den nacht, om den volgenden dag terug te keeren.

Den 30sten April (13 Mei) werd de spoorbaan, 5 werst ten Z. van Poelandsjan, vernield en de verbinding met Port-Arthur opnieuw verbroken.

Bij Kinchau heeft het schiereiland Liao-toeng eene breedte van ongeveer 3 werst. Hier bevindt zich eene door de Russen krachtig versterkte positie (de eerste verdedigingsstelling van Port-Arthur), die den toegang te land naar de baai van Talienwan afsluit. De flanken van deze stelling zijn tegen eene beschieting op korten afstand van uit zee gevrijwaard door de ondiepte van het water.

Den 29sten April (12 Mei) verschenen de kruisers *Nishin* en *Itsoeka-Shima* en de kanonneerboot *Mijako* in de baai Dajakoi (bij Talienwan) en begonnen het bombardement van de kust en de Russische batterijen, terwijl torpedobooten mijnen verwijderden. Hierbij ging de torpedoboot N°. 48 aan Japansche zijde verloren.

Het samentrekken van Japansche troepen bij Kinchau en het verschijnen van een eskader ten Z. van die plaats, wijzen er op, dat de Japanners voornemens zijn een aanval te doen op de Russische stellingen bij Kinchau.

De arbeid aan de pantserschepen *Tsarewitsch* en *Retwisan* wordt met zeer veel succes voortgezet.

Bitsewo is door de Japanners met loopgraven omringd en door een telegraafkabel met de Elliot-eilanden verbonden geworden.

Na de bezetting van Finxoeantsjen, bleef het 1ste Japansche leger tot 25 April (8 Mei) daar ter plaatse, verkennende afdeelingen langs den grooten weg naar Liao-yang, en ter zijde daarvan, vooruitschuivende. Afdeelingen van dit leger bevonden zich, ingevolge berichten van Generaal FLOEG van 28 April (11 Mei), op een dagmarsch ten Z.W. van Finxoeantsjen en aan den benedenloop van de Dajan-xe. Te Koeandjansjan (70 werst ten N.O. van Finxoeantsjen) bevond zich eene Japansche afdeeling, ter sterkte van 1 bataljon, 3 eskadrons en eene bergbatterij, welke den 27sten April (10 Mei) deze plaats verliet, die daarop door Kozakken bezet werd.

In den omtrek van Seljoedsjan hadden den 27sten April (10 Mei) schermutselingen tusschen Kozakken en Japansche infanterie plaats. Dien zelfden dag werden Japansche bivaks waargenomen in het dal van de Oensjan-xe, bij Daintsie en Sedsexoge en trok eene Japansche divisie met 50 à 80 vuurmonden, meest bergartillerie, van Salitsaipoetsi naar Sjoegen-Tschoi. Den 28sten April (11 Mei) vertoonden zich Japansche patrouilles ten Z. van Sjoegen.

Ondertusschen rukten de voorste afdeelingen van het leger van Generaal KOEROKI den 29sten April (12 Mei) voort tot Foengyanpoe (40 werst van Finxoeantsjen). Den 30sten April (13 Mei) trokken zij echter, door Kozakken vervolgd, weder in Z. richting terug.

In het algemeen hadden in het terrein ten W. van de lijn Finxoeantsjen—Takoeshan eene geheele reeks kleine schermutselingen plaats, die hier niet alle kunnen worden weergegeven.

De opmarsch van het leger van KOEROKI is bij den bergrug, die de Japanners van de Russische hoofdmacht scheidt, blijkbaar gestaakt geworden.

De Russische cavalerie blijft in Korea groote activiteit vertoonen en de verbindingen van het Japansche leger bedreigen.

Op den linkervleugel, bij Vladiwostok vertoonden de Japanners zich niet. ¹⁾

¹⁾ Het 10^e legerkorps (Xarkof), bestaande uit de 9^e en 31ste infanteriedivisie en het 17^e legerkorps (Moskou), bestaande uit de 3^e en 35ste infanteriedivisie,

De zes op het vasteland gelande Japansche divisieën (met hare reservebrigades) waren in het begin van Mei, voor zoover bekend is, als volgt opgesteld: 1(2) in het rayon Bitsewo—Wafandjan—Kinchau; 4 bij Finxoeantsjen, in het rayon tusschen Koeandjansan, de rivieren Jaloe en Dajan-xe en den hoogtekam van Fin-chou-ling; 1 in het noordwesten van Korea voor garnizoenen en bewaking van de verbindingslijnen.

Den 3^{en} (16 Mei) had, ter hoogte van Senjoetschen, aan de westkust van het schiereiland Liao-toeng eene vlootdemonstratie plaats; slechts eene kleine afdeeling Japanners werd aan land gezet.

Volgens bericht van Admiraal WITGEFT, werden den 2^{en} Mei 's morgens vanaf Lajoteschan en den Gouden Berg 3 Japansche pantserschepen en 3 Japansche kruisers waargenomen, welke, uit oostelijke richting komende, de reede naderden. Op ongeveer 17 werst van de haven gekomen, begon het eskader van formatie te veranderen, toen ten ongeveer 11 uur v.m. een der pantserschepen op eene mijn stootte en eene ontploffing in het voorgedeelte van het schip volgde. Het schip stopte en helde sterk naar rechts over, terwijl veel stoom ontsnapte. Onmiddellijk naderden twee kruisers, die booten te water lieten. Spoedig richtte het pantserschip zich echter weder op.

Op dit oogenblik naderde het pantserschip *Hatsoese*¹⁾, eene nieuwe ontploffing vond plaats, weldra door eene tweede gevolgd, waarna de *Hatsoese* binnen de minuut zonk. Dadelijk verlieten 16 Russische torpedo-bootjagers en de kruiser *Nowik* de haven van Port-Arthur, terwijl de overige kruisers stoom opmaakten. 5 Japansche kruisers snelden ter hulp en dwongen de Russische torpedojagers zich terug te trekken. Het beschadigde Japansche slagschip, door 2 kruisers geconvoyeerd, verwijderde zich, terwijl kruisers ter plaatse bleven om de bemanning van de *Hatsoese* te redden.

Volgens berichten van Admiraal Togo werd de pantserdekkruiser *Yoshino*²⁾ dien zelfden dag door de *Kasoega*, ten gevolge van mist, in den grond geboord.

In den morgen van den 3^{en} (16) Mei naderden 3 Japansche torpedojagers de plaats van de ramp der *Hatsoese*; zij werden echter door de *Nowik* verdreven.

Den 6^{en} (19) Mei werd bij eene verkenning een Japansche torpedojager door Russisch artillerievuur beschadigd.

Den 7^{en} (20) Mei werd Port-Arthur opnieuw door Japansche kanonneer-

zijn naar het oorlogsterrein gedirigeerd. De reservebrigades van deze legerkorpsen en de 10^e cavaleriedivisie, met uitzondering van het 1ste Orenburgsche Kozakkenregiment, blijven in hunne standplaatsen. (Russ. Invalide.)

¹⁾ Te water gelaten in 1899. Watervverplaatsing 15.100 ton. Snelheid 19 mijl. Bemanning 900 man.

Volgens particuliere berichten, te Moekden ontvangen, werden de Japansche schepen door eene Russische onderzeesche boot getorpilleerd.

²⁾ 4.250 ton watervverplaatsing en 23 mijl snelheid. (Russ. Invalide.)

booten en torpedojagers verkend, waarbij slechts lichte schade door het Russische vuur werd toegebracht.

In het algemeen is de toestand aan de zeezijde van Port-Arthur niet veranderd; van eene nauwe blokkade is geen sprake, terwijl de haveningang geheel vrij is.

Den 1sten (14) Mei werd door een Japansch detachement (2 bat^{ns.} en 2 esk^{ns.}) van de bij Bitsewo gelande divisie het station Poelandsjan opnieuw bezet. Tot den 2^{en} (15) Mei werden geen belangrijke Japansche strijdkrachten ten noorden van deze plaats waargenomen; hare patrouilles vertoonden zich tot op 6 werst van het station Wafandjan.

Den 1sten (14) Mei werd eene poging tot landing door de Japanners in de Kerrbaai afgeslagen.

Dien zelfden dag ging het Japansche adviesjacht *Mijako* (1800 ton) bij het opruimen van mijnen verloren.

Op den 3^{en} (16) Mei had een Russisch detachement (volgens Japansche opgaven 8 bataljons en 8 vuurmonden sterk) ten N. van Poelandsjan eene ontmoeting met eene Japansche legermacht, ongeveer 2 divisiën sterk, die op Kinchau aanrukte. De Japanners, welke zware verliezen leden, staakten de voorwaartsche beweging, terwijl het Russische detachement naar Kinchau terugkeerde.

De verliezen, aan Russische zijde op den 1sten en 3^{en} Mei geleden, bedroegen 1 officier gedood en 9 gewond (waaronder Generaal NADJËIN licht) en ongeveer 150 minderen buiten gevecht gesteld.

Volgens officieele berichten uit Tokio landden de Japanners den 6^{en} (19) Mei te Dagoeschan (tusschen de Taliënwan- en Kerrbaai). Op dien zelfden dag had tusschen eene afdeeling dezer troepen, op weg naar Tsen-tsjat-schen (ten O. van Kinchau) en 2 Russische veldwachten eene ontmoeting plaats, waarbij aan Japansche zijde 1 officier en 4 man gedood en 1 officier en 9 man gewond werden.

Het eerste Japansche leger, geschat op 80.000 man, bevond zich den 2^{en} (15) Mei in de omstreken van Finxoeantsjen; zijne voorste afdeelingen stonden te Xaigoemindzie (in het dal van de Badao-xe, rechterzijkrijver van de Ai-xe, tusschen Finxoeantsjen en Saimatsie), Dajangoi (in het zelfde rayon), Schitsjanoedzie en Schitsoetschen (beide in het dal der Ai-xe) en Koeandjansan.

In het algemeen trokken tusschen den 2^{en} en 4^{en} (15 en 17) Mei de Japansche troepen op Finxoeantsjen terug; te Xabalin (16 werst ten Z.W. van Finxoeantsjen) bleef eene afdeeling van ongeveer 5.000 man achter.

Den 5^{en} (18) Mei had ten N. van Finxoeantsjen tusschen een Kozakendetachement en eene vooruitgeschoven Japansche afdeeling eene schermutseling plaats, welke van 8 uur v.m. tot 2³⁰ n.m. duurde. De Japanners werden over een afstand van 20 werst achtereenvolgens uit 4 stellingen verdreven. De vervolging kwam bij Dadjantsi (18 w. ten N. van Finxoeantsjen) tot staan. Aan Russische zijde werden 6 kozaken gewond, 2 paarden gedood en 8 gewond.

Den 6^{en} (19) Mei had 18 werst ten Z.W. van Finxoeantsjen eene onbeteekenende schermutseling tusschen een Russisch en een Japansch cavaleriedetachement plaats. Aan Russische zijde werden 2 kozakken gewond, 1 paard gedood en 2 gewond.

Dien zelfden dag rukte eene Japansche afdeeling, ter sterkte van 6 compagnieën en 3 eskadrons, op tegen eene kozakkensootnie, welke bij Pöoeteixe (2 werst van den mond der Schadsixe) stelling had genomen. De Japanners openden het vuur op grooten afstand, terwijl eene kleine afdeeling trachtte den linkervleugel der Russen te omtrekken. Dit laatste werd door den aanval van eene halve sootnie te paard belet. Tegen den avond trokken de Japanners terug; aan Russische zijde werden 10 kozakken gewond.

De Japanners hebben hunne basis naar Antoeng verlegd, de transporten in Korea zijn gestaakt.

Eene Russische afdeeling bezette den 6^{en} (19) Mei Xongoöon (40 mijlen ten N. van Gensan).

Den 9^{en} (22) Mei heesch Admiraal SKRIEDLOF zijne vlag aan boord van den gepantserden kruiser *Rossija*.

Uit Russische verkenningen bleek, dat den 10^{en} (23) Mei op de hoogten, 8 werst ten Z. van Wafandjan, Japansche voorposten stonden. Op ongeveer 4 werst hierachter bevond zich een detachement, ter sterkte van 2 eskadrons en 2½ compagnie, met afdeelingen ter sterkte van ± 40 man op de flanken. Uit verdere verkenningen op den 11^{en} (24) Mei bleek, dat de lijn der Japansche voorposten, welke den opmarsch van het tweede leger naar Kwantoen dekten, zich uitstreckte van Tsjensanschilipoe en Sandjasie ten W. van de spoorlijn tot Santsjatoen (op den weg van Bitsewo naar Senjoetschen) ten O. van de spoorlijn. De frontbreedte, van deze voorpostenstelling bedroeg ongeveer 40 werst. Sajoöekoöeweizie (aan de baai van Korea, 12 werst ten N. van Kaap Konetschnje) was door een sterk garnizoen bezet, terwijl een detachement, ter sterkte van ± 3000 man met 5 vuurmonden, zich te Poelandsjan bevond.

Waarschijnlijk zijn niet minder dan twee divisiën met hunne reservebrigades aan Japansche zijde bestemd geworden voor bewaking van de spoorlijn, dekking van het noordfront en kustbewaking, terwijl 2 divisiën zich bij Kinchau bevinden, gereed om een aanval te doen op de Russische stelling, die het noordelijk deel van Kwantoen van het zuidelijke versterkte rayon scheidt. Vanaf den 3^{en} (16) Mei hadden in de nabijheid van Kinchau voortdurend schermutselingen tusschen Russische en Japansche troepen plaats.

De Russische stelling, welke gedeeltelijk reeds in vreedestijd voorbereid was, strekt zich uit van de baai van Kinchau naar de baai van Taliwan, ongeveer 2 à 3 werst ten Z. van Kinchau. Hare frontbreedte bedraagt ongeveer 2½ werst, terwijl de heuvel Nanschan, welke den linkervleugel en een deel van het centrum vormt, als het sterkste gedeelte dier stelling moet worden beschouwd.

De Japanners hadden de heuvelrij ten O. van Kinchau bezet, waarvan de rechtervleugel door den berg Samson, op ongeveer 3 werst van Kinchau gelegen, gevormd werd.

Den 5^{en} (18) Mei verrichtten de Japanners eene openlijke verkenning van de Russische stelling, waarbij zij volgens Chineesche berichten 700 man verloren.

Uit spionnenberichten en verkenningen bleek, dat de Russische stelling zeer sterk was en dat achter elkander gelegen loopgraven étagevuur mogelijk maakten. IJzerdraadversperringen en fougassen waren over het geheele front aangebracht, terwijl de loopgraven uitstekend gemaskeerd waren. De vleugels van de stelling waren echter, vooral bij eb, niet tegen omtrekking gevrijwaard, terwijl beschieting van uit zee mogelijk bleek.

Reeds in het einde van April (begin Mei) trachtte Admiraal Togo den haveningang van Port-Arthur door mijnen te versperren. Eene dergelijke poging vond ook den 6^{en} (19) Mei plaats, waarbij, volgens bericht van Admiraal WITGEFT aan Japansche zijde een stoomschip en 2 torpedobooten verloren gingen. Deze pogingen, tot het versperren van den haveningang, leveren in het algemeen weinig resultaat op, daar de gelegde mijnen door de Russen voortdurend weder worden opgeruimd (rapporten van Admiraal WITGEFT van 5 (18) en 8 (21) Mei).

In de Gele Zee bevindt zich het eskader van Admiraal KAMIMOERA (10 kruisers), dat tot taak heeft het uitloopen van het Vladiwostok-eskader te beletten en dat niet sterk genoeg geacht kan worden om schepen voor het eskader van Admiraal Togo af te zonderen.

Van dit laatste eskader is een smaldeel onder Admiraal KATAOKI belast met het dekken van de landingen op de ooskust van Kwantoen, terwijl een ander smaldeel reeds den 3^{en} (16) Mei in de Societeitsbaai verscheen om de Russische stellingen te beschieten. De hoofdmacht van het eskader heeft tot taak het uitloopen van het Port-Arthur-eskader te beletten.

Dat de Japansche vloot feitelijk niet in staat is deze veel omvattende taak te volvoeren, blijkt hieruit, dat Admiraal Togo niet kon beletten, dat de handelsstoomer „Amoer”, een zandzuiger en eene stoombarkas van Dalnie naar Port-Arthur werden overgebracht.

Te land gingen de Japanners intusschen voort met het concentreeren van troepen bij Kinchau, het aanvoeren van zware vuurmonden, het jegen van veldspoorwegen, het opruimen van mijnen in de Taliënwanbaai, enz. Op de Elliot-eilanden, die tot basis voor de vloot ingericht zijn, werden barakken opgericht en magazijnen aangelegd.

Tot den 10^{en} (23) Mei zijn niet minder dan 5 Japansche divisieën (1, 3, 4, 5 en 11) en een belegeringspark in Kwantoen geland.

Na den 3^{en} (16) Mei met 2 divisieën de hoogten ten N.O. van Kinchau bezet te hebben, begonnen de Japanners deze te versterken en met eene krachtige artillerie, zoowel uit veld- als positiegeschut bestaande, te bewapenen.

In afwachting van versterkingen, vond daarna eene geheele reeks van verkenningen van de Russische stelling plaats.

Den 8sten (21) Mei deden de Japanners wederom eene openlijke verkenning, waaruit bleek, dat de Russische stelling door eene divisie met 2 veldbatterijen bezet was, terwijl zij bovendien met zwaar geschut was bewapend.

Den 9en (22) Mei beproefden de Japanners de eerste bestorming van de stelling der Russen. De aanval begon vóór het aanbreken van den dag, maar werd door de Russen, die van een projector tot verlichting van het voorterrein gebruik maakten, met groote verliezen afgeslagen.

Den 10en (23) Mei verscheen een Japansch eskader in de baai van Kinchau, maar kon, ten gevolge van het stormachtige weder, de landtroepen niet ondersteunen.

Dien dag beschoot Admiraal Togo met 8 schepen, gedurende een uur Port-Arthur.

Den 11en (24) Mei beschoot het eskader, dat zich in de Societeitsbaai bevond, de Russische stelling bij Kinchau, terwijl kleinere schepen de spoorlijn onder vuur namen.

Den 12en (25) Mei had eene hevige beschieting der Russische stelling door zee- en landmacht plaats.

Den 13en (26) Mei, bij het aanbreken van den dag, werd deze beschieting voortgezet en ten 5³⁰ v.m. begonnen de Japanners de voorwaartsche beweging over het geheele front, waarbij op den rechtervleugel de 4^e divisie, in het centrum de 1ste en op den linkervleugel de 3^e divisie vooruit rukten, terwijl eene divisie (de 5^e) in reserve bleef.

De 4^e divisie viel zonder resultaat het door een muur omgeven Kinchau aan, waardoor de algemeene voorwaartsche beweging tot staan kwam. De artillerie ging echter onafgebroken voort met de beschieting van de Nanschanhoogte. Herhaaldelijk trachtten de Japanners wederom voorwaarts te gaan, waarbij de 3^e divisie onder het vuur geraakte van eene Russische kanonneerboot, in de Taliwanbaai opgesteld. Eindelijk slaagde de 4^e Japansche divisie er in, om zich ongeveer ten 2 uur n.m. van Kinchau meester te maken; de Russen trokken op de hoofdstelling terug.

Ten 2³⁰ n.m. begon de Japansche rechtervleugel den aanval op Nanschan. Na een strijd van 8 uren, maakten zich de Japanners in den laten avond van deze hoogte meester. De Russen trokken in volkomen orde op Nangoeanlin terug, doch moesten na een korten, doch hevigen strijd, ook deze 2^e stelling prijsgeven. De verliezen aan Russische zijde bedroegen, voor zoover bekend is, ongeveer 800 man. Volgens berichten uit Tokio, maakten de Japanners zich van 68 vuurmonden en 10 mitrailleurs meester, terwijl zij hunne verliezen op 3500 man begrooten. ¹⁾

¹⁾ Omtrent de Japansche verliezen bij Kinchau schrijft Generaal P. PARENSE in de Russische Invalide:

In brief XII schatte ik de verliezen, door de Japanners bij Kinchau geleden. Mil. Spect. 1904.

Door het nemen van de stelling bij Kinchau bereikten de Japanners hun doel — het versterkte rayon van Kwantoen van het veldleger af te snijden. Van de muren van Port-Arthur zijn zij nog ver verwijderd.

De spoorlijn is tot Wafandjan weder geheel hersteld. (Berichten uit Charbin van 15 (28) en uit Liao-yang van 16 (29) Mei.)

Den 14^{en} (27) Mei naderde een Japansch eskadron Wafangoi, maar trok, ten gevolge van het oprukken van afdeelingen van de grenswacht, spoedig terug.

De lijn van de Russische voorposten loopt van Inkoy over Gaitschoi en den hoogtekam van Fenschoeï naar Sinmintin.

Grootere en kleinere ontmoetingen tusschen Russische en Japansche afdeelingen hebben voortdurend plaats, zoowel ten Z. W. als ten N. O. van Finxoeantsjen, tot zelfs in den rug van het eerste Japansche leger.

In den nacht van den 7^{en} (20) op den 8sten (21) Mei bracht eene sotnie van het 3^e Werchnjeoedinskische regiment groote verwarring te weeg bij eene Japansche afdeeling, welke zich te Sitxoeatschintsie (16 w. ten N. W. van Takoeshan) bevond. De Japanners openden een wanordelijk vuur op de Kozakken, maar te gelijker tijd, ten gevolge van de duisternis, ook op hunne eigen troepen.

Russische rasjeeds verschenen verder te Tansantschintsja en Gao-limen (ten O. van Finxoeantsjen).

Omtrent de opstelling der Japansche strijdkrachten op den 12^{en} (25) Mei, blijkt uit verkenningen van Russische zijde, dat te Finxoeantsjen 30.000 man infanterie en 2000 man cavalerie met 36 veldvuurmonden zijn samengetrokken; te Pjamin staan 4 regimenten infanterie met 50 vuurmonden.

Voorposten zijn in 3 richtingen vooruitgeschoven:

a. naar Saimatsie—Koeandjansan;
b. in de richting van Liao-yang, naar Tsoemendsa (34 werst van Finxoeantsjen) en het nabijgelegen Sjaodjandjan; in de dorpen tusschen Tsoemendsa en Seljoedsjan waren kleine afdeelingen ingekwartierd; de Tschansalinpas is versterkt; grootere afdeelingen staan bij Seljoedsjan en Daljandjapoeza (hier begint de weg naar Gaitschoi);

c. in de richting van Gaitschoi naar Tschandagoi (14 werst ten W. van Daljandjapoeza) en Xabalin (door de Japanners versterkt).

Op den linkeroever van de Dajou-xe stonden den 9^{en} (22) Mei 3000 man infanterie en 3 eskadrons tusschen Sendjaxoge en Salitsaipoedsi.

Den 10^{en} (23) Mei landden de Japanners te Takoeshan. De sterkte

op 17.500 man, maar om het verwijt van overdrijving te ontgaan, eindigde ik: „laat ons aannemen 15 à 16.000 man”.

Nu kan ik mededeelen, dat uit eene volkomen betrouwbare bron, welke hare berichten van Japansche zijde ontvangt, blijkt, dat de verliezen, door de Japanners op het Kwantoenschiereiland van 8 (21) tot 13 (26) Mei geleden, in Japan op ongeveer 20.000 man begroot worden. Te begrijpen is het, dat dit cijfer alleen voor de Japanners zelve bestemd is, voor de geheele wereld bedraagt het 3.500 man.

der ontscheepte troepen is niet bekend. Een deel begaf zich waarschijnlijk in de richting van Sjoegen, een ander deel in die van Bitsewo. Te Takoeshan werd ook zware artillerie ontscheept.

Meer dan 3½ maand van den oorlog zijn verstreken en ondanks het aanvallend optreden der Japanners, staat de hoofdmacht der Russen nog steeds op de zelfde plaatsen, t. w. in de omstreken van Liao-yang, Port-Arthur en Vladiwostok.

Gedurende deze geheele periode werd het veldleger voortdurend versterkt, verschillende verkenningsafdeelingen in het ontzaglijke gebied tusschen Port-Arthur en Vladiwostok vooruitgeschoven en de rugwaartsche verbindingen verzekerd.

Zooals bekend is, bereidde Japan zich gedurende langen tijd tot den oorlog voor en, het meest gunstige oogenblik kiezende, begon het den krijg met een aanval op de Russische Stille-Zuidzeevloot.

Daarna landde, onder dekking van eene geheele reeks van aanvallen op Port-Arthur, een Japansch leger in Korea en ving de opmarsch naar Moekden aan.

Nadat het 1ste Japansche leger met zware verliezen de Jaloe was overgetrokken, kon van een verderen opmarsch geen sprake meer zijn. Het Port-Arthur-eskader, waarvan de herstelling der schepen met succes plaats vond, leverde eene voortdurende bedreiging op, terwijl de Russische cavalerie in Korea de verbindingslijnen bedreigde.

Het zwaartepunt van den strijd moest dus voorloopig in het Kwantoenschiereiland gezocht worden, alhoewel het Russische veldleger voor de Japanners natuurlijk het hoofdobject bleef.

Doordat het Russische veldleger zijne opstelling bij Liao-yang handhaafde, werd bereikt:

1. dat de verdere opmarsch der Japanners in Mandschoerije gestaakt werd (tijdwinst voor de Russen);

2. dat een groot gedeelte van de door Japan gemobiliseerde troepen naar het zuidelijk deel van Kwantoen gedirigeerd werd en dat door hen eene nieuwe basis moest worden ingericht;

3. dat Japan te gelijker tijd gedwongen werd het 1ste leger te versterken en, door het doen landen van bijna zijn geheele veldleger, zijne voornemens niet langer kon geheim houden;

4. dat, ten slotte, de troepenmacht in Kwantoen gesplitst moest worden in een belegeringskorps tegen Port-Arthur en een dekkingsleger met het front naar het Noorden;

5. dat, den Russen gelegenheid werd gegeven hun operatieplan definitief vast te stellen.

Nu, met het oog op de nabijheid van de Russische hoofdmacht, de voorwaartsche beweging over het geheele Japansche front tot staan is gekomen, kan men zeggen, dat de 1ste periode van den oorlog, t. w. de voorbereidende, ten einde loopt en dat weldra beslissende operaties verwacht kunnen worden.

In den loop van deze periode ontmoetten de Japanners slechts twee malen tegenstand van Russische zijde, t. w. aan de Jaloe en bij Kinchau. Beide keeren hadden zij, zooals bekend is, strijd te voeren tegen vooruitgeschoven Russische afdeelingen, die in getalsterkte belangrijk zwaker waren.

Toch moesten de Japanners in beide gevallen bijna hunne geheele strijdmacht in het gevecht brengen en veel tijd verloren doen gaan (bij de Jaloe 25 dagen, bij Kinchau 10 dagen), terwijl zij hun doel niet dan met zware verliezen bereikten.

Strijd voeren, zonder verlies aan personeel en materieel, kan men niet. Het is echter van belang de overwinning met zoo min mogelijk verliezen te bevechten, ten einde de operaties onmiddellijk te kunnen voortzetten. Dit hebben de Japanners, te oordeelen naar de berichten en den gang van zaken op het oorlogsterrein, beide keeren niet weten te bereiken.

Voor zoover bekend is, was de opstelling der Japansche strijdkrachten op den 16^{en} (29) Mei de volgende:

In de lijn Dalnie—Nangoeanlin de hoofdmacht van het tweede leger (Generaal OKOE, 1ste, 3^e en 4^e divisie) met het front naar Port-Arthur; als dekkingsleger met het front naar het Noorden de 5^e en 11^e divisie; in het rayon Sjoerien—Takoeshan—Bitsewo een korps bestaande of uit reservetroepen of uit het derde leger (6e, 7e en 9e divisie).

Tot dekking van de Jaloe het eerste leger met de Garde te Xabalin, de 2e en 12e divisie te Finxoeantsjen, reservebrigades aan de rivieren Jaloe en Ai-xe en op den weg Koeandjansan—Saimatsie, waarschijnlijk ééne divisie.

De opstelling der Russen onderging slechts in zooverre wijziging, dat de troepenmacht bij Kinchau zich met het garnizoen van Port-Arthur vereenigde en de naar Gaitschoi vooruitgeschoven troepen zuidwaarts oprukten.

Den 15^{en} (28) Mei beproefden de Japanners opnieuw den haveningang te versperren. Hun aanval muntte niet door vastberadenheid uit; nadat eene kanonneerboot en 2 torpedobooten door het vuur der Russische batterijen tot zinken waren gebracht, keerden de branders terug.

Den 17^{en} (30) Mei werden 2 sotnies van de grenswacht met den tegenstander, die stelling genomen had te Joedsjatoen (5 werst ten Z. van Wafangoi), in gevecht gewikkeld. Een Russisch detachement, bestaande uit dragonders, kozakken, een bereden jachtcommando en eene batterij, snelde de sotnies van de grenswacht te hulp.

Eene sotnie en het bereden jachtcommando werden in het dal der Foetschoy-xe ter verkenning en beveiliging van den rechtervleugel vooruitgezonden, terwijl 2 afgezeten eskadrons dragonders den linkervleugel vormden. Ten ongeveer 1 uur n.m. deboucheerden de Japanners uit Joedsjatoen. Twee sotnies Siberische kozakken, welke den spoorweg overgestoken waren, chargeerden het voorste Japansche eskadron, dat bijna geheel vernietigd werd. Daarna, door het vuur van infanterie,

twee afgezeten eskadrons en mitrailleurs ontvangen, trokken de kozakken in de lawa terug op het jachtcommando; het vervolgende tweede Japansche eskadron geraakte onder het vuur van de ochotniks, die 8 salvo's met standvizier konden afgeven.

Het derde Japansche eskadron, dat den linkerberm (v. d. spoorweg?) volgde, geraakte onder het vuur van eene afgezeten sotnie van de grenswacht en week eveneens in wanorde terug.

Op den Russischen linkervleugel, op de hoogte ten N van Joedsjatoen, voerden de afgezeten dragonders intusschen een vuurgevecht met den vijand en trokken, door Kozakken gedekt, op eene tweede stelling terug, toen de eerste met omtrekking bedreigd werd.

Ten ongeveer 1³⁰ n.m. had de Russische batterij stelling genomen en opende zij met succes het vuur op de Japansche infanterie en mitrailleurs; ter zelfder tijd werd de marsch van Japansche infanterie naar Joedsjatoen waargenomen en ten 2 uur n.m. verschenen dichte tirailleurliniën op den kam van de hoogten, die aanvankelijk door de dragonders bezet was geweest.

Eene poging tot omvatting der Russische stelling werd door artillerievuur belet, beide partijen handhaafden hunne stellingen

Aan Japansche zijde namen aan den strijd deel: 8 eskadrons, 2 bataljons, 4 mitrailleurs en 1 batterij.

De verliezen aan Russische zijde bedroegen: zwaar gewond Luitenant VON MEIER, licht gewond Luitenant BRAND, gedood 3 minderen, zwaar gewond 9 en licht gewond 23.

De verliezen der Japanners worden op 500 man geschat.

Het Japansche detachement trok den 22sten Mei (4 Juni) terug naar Wafandjan en verder zuidwaarts, door de Russische cavalerie vervolgd.

Den 17^{en} (30) en den 18^{en} (31) Mei hadden tusschen Sjoerien en Ta-koeschan onbeteekenende schermutselingen plaats.

Den 21sten Mei (3 Juni) werden Kozakken door Japansche infanterie, die eene versterkte stelling op de hoogten bij Xotsjapoedsa bezet hadden, met vuur ontvangen. In het begin van het gevecht trachtten de Japanners door het dal van de Koëbelendsixo tot den aanval over te gaan, maar werden door het juiste vuur van een kanon, dat de Kozakken in stelling hadden gebracht, tot staan gebracht. De Kozakken waren tot het vuurgevecht te voet afgestegen. Met behulp van oprukkende versterkingen en door het vuur van 2 stukken, dwongen de Kozakken de Japanners hunne stelling te ontruimen en onder dekking van gesloten afdeelingen terug te trekken.

Aan Japansche zijde namen 6 compagnieën infanterie aan het gevecht deel.

De verliezen aan Russische zijde bedroegen: gedood de woiskewoi starschina (Kozakken-overste) STARKOF, licht gewond 2 officieren, terwijl verder 11 Kozakken gewond werden en 2 een schampschot kregen.

Ten 10³⁰ n.m. van den 14^{en} (27) Mei begon Japansche infanterie (volgens buitenlandsche berichten 2 regimenten) met artillerie en cavalerie uit Koeandjansan op te rukken tegen Kozakken, die stelling ge-

nomen hadden bij Schaogo (ten N.W. van Koeandjansan). De Japanners openden in de nachtelijke duisternis een overhaast en verward vuur, terwijl de Kozakken aanvankelijk op den Tschanlinpas (2 werst ten W. van Schaogo) en daarna op Aingaminj (16 werst ten W. van den Tschanlinpas) terugtrokken. De Japanners rukten dien nacht tot naar den Tschanlinpas op.

In den morgen van den 15^{en} (28) gingen de Japanners weder voorwaarts en ten 11³⁰ v.m. werden de Kozakken gedwongen op Saimatsie terug te trekken. Bij deze schermutselingen werden aan Russische zijde 2 officieren en 7 kozakken gewond.

Op den 18^{en} (31) Mei had ten N. van Saimatsie een gevecht plaats, waarbij de Kozakken de Japanners uit hunne stelling dreven. De verliezen aan Russische zijde bedroegen gedood 6 kozakken, gewond de Luitenant-Kolonel ZABOLIN, de dokter en 22 kozakken.

Ook den 21sten Mei (3 Juni) had in de omstreken van Saimatsie eene schermutseling plaats, waarbij aan Russische zijde 2 minderen gedood en 6 gewond werden.

In het front en in den rug van het eerste Japansche leger had overigens een aantal kleine ontmoetingen tusschen beide partijen plaats.

Het samentrekken van eene Russische voorhoede te Gaitschoi en het vooruitschuiven van een voortroep langs den spoorweg naar het Zuiden deed de Japanners opschrikken en hen eene geheele reeks aanvallende bewegingen over het gansche front ondernemen, tot het beletten van een mogelijk en voor hen zeer ongewenscht oprukken van belangrijke krachten tot ontzet van Port-Arthur.

Den 21sten Mei (4 Juni) werd het Japansche detachement, dat den 17^{en} bij Joedsjatoen gestreden had, na een kort gevecht, gedwongen in Z. richting terug te trekken.

Den 25sten Mei (8 Juni) stond het Japansche dekkingsleger, met een front van ongeveer 16 werst, in de lijn Poelandsjan—Tandsjafan; om Poelandsjan zijn versterkingen aangelegd. Dien zelfden dag beschoot een Japansch eskader, ter sterkte van 11 schepen, de kuststrook tusschen Gaitschoi en Senjoetschen.

Den 26sten (9 Juni) verscheen een deel van dit eskader bij Goentsatoen, terwijl een ander deel Senjoetschen beschoot, waarbij 1 hospitaal-soldaat gewond werd.

De volgende dagen verscheen dit eskader wel af en toe in het gezicht, maar naderde de kust niet.

In den nacht van den 30sten Mei (13 Juni) werd eene Russische veldwacht bij Oedjaden (ten N. van Poelandsjan) aangevallen. De Japanners werden echter met groote verliezen teruggeslagen. Tegen den morgen maakten de Russen zich meester van het defilé en de hoogten bij Lidjatoen. Hunne verliezen bedroegen 4 man gedood en 15 gewond.

Ten N.W. van Finxoeantsjen had den 25sten Mei (8 Juni) eene ontmoeting plaats tusschen 2 compagnieën en 1 eskadron Japanners en

Kozakken, door eene compagnie en ochotniks versterkt. De oprukkende Japanners werden tot staan gebracht.

Te gelijker tijd had bij Toenjoeanpoe (op den hoofdweg naar Liao-yang) een gevecht plaats, waarbij de Japanners tot den terugtocht gedwongen werden. Aan Russische zijde werden gedood Stafkapitein LJATSCHKO en 2 minderen, gewond 5 minderen.

Een belangrijker gevecht had dien zelfden dag plaats op den weg Koeandjansan—Saimatsie. De Russen hadden met 2 bataljons infanterie en eene bergbatterij eene stelling voorwaarts van Saimatsie bezet, waartegen eene Japansche brigade van de 12^e divisie met 2 batterijen en 3 eskadrons oprukte. Na aanvankelijk met succes te hebben gestreden, moesten de Russen in N. richting terugwijken; Saimatsie werd ten 3 uur n.m. van dien dag door de Japanners bezet. De verliezen aan Russische zijde bedroegen: gewond de Stafkapiteins MAKAROF en SIKOEN en Luitenant POESHITSKIE, gewond en gedood ongeveer 100 minderen. De verliezen aan Japansche zijde zijn zwaar. ¹⁾

In den morgen van den 26sten Mei (9 Juni) rukte eene Japansche afdeling, ter sterkte van eene brigade infanterie, twee bergbatterijen en 5 eskadrons, tegen Sjoegen op. Ten ongeveer 11 uur v.m. verschenen de Japanners ten Z. van deze stad, doch werden door het goed gerichte artillerievuur der Russen tot staan gebracht. Kort daarop rukte ook Japansche infanterie van oostelijke zijde (langs den weg naar Finxoeantsjen) op. De Kozakken, welke in een bergpas stelling hadden genomen, moesten na een strijd van 2 uur terugtrekken. Eene Russische batterij opende daarna het vuur op dien pas, zoodat de Japanners er niet konden stand houden. Eene Japansche bergbatterij, welke ten Z. van de stad had stelling genomen, werd, na eenige schoten afgegeven te hebben, door het Russische vuur tot zwijgen gebracht. Aan de 2^e Japansche batterij gelukte het niet het vuur te openen; zij werd gedwongen terug te gaan.

Intusschen trokken eenige Japansche bataljons ten N.O. van Sjoegen de Russische stelling om, waarop de Kozakken, hunne verbindingslijn bedreigd ziende, tot op 8 werst van Sjoegen terugtrokken.

In het gevecht werden gewond de woiskowoi starschina TSCHEREMISNOF en de xaroensjie KOMAROFSKI, gedood 1 en gewond 17 kozakken. De verliezen der Japanners zijn ongetwijfeld zwaar, daar, volgens het ingekomen rapport van den detachementscommandant, de Russische granaten sprongen te midden van dichte Japansche colonnes. ²⁾

Dien avond werd Sjoegen door de Japanners bezet.

Betrouwbare berichten, omtrent hetgeen bij Port-Arthur voorvalt, zijn niet aanwezig.

Bij Vladiwostok en op Sachalien is de regenperiode, welke gewoonlijk tot de helft van Augustus duurt, reeds ingetreden.

R. L. SCHOLTEN.

¹⁾ Volgens bericht van Generaal KOEROKI gedood 3 en gewond 24 minderen (?)

²⁾ Volgens bericht van Generaal KOEROKI werden gedood 3 en gewond 30 man (?)

Korte mededeelingen omtrent militaire zaken in verschillende landen.

AMERIKA, (Vereenigde Staten van Noord-)

Int. Rev., Juni, geeft eenige cijfers betreffende de oorlogsbegroting 1904. Verder eenige aan de Scient. Am. ontleende mededeelingen, omtrent proeven met onderzeesche booten, en een overzicht van het vlootbouw-programma voor 1904. Onder „Allgemeines” eindelijk nog een vergelijkend overzicht over de jaren 1885, 1904 en 1908 van de, in de verschillende Rijken beschikbare linesschepen en groote kruisers. Tevens een artikel over de oorlogsvloten der groote Mogendheden in Oost-Azië.

Rev. mil., Juni, behelst een uitvoerig overzicht van de organisatie en de werkzaamheid van den nieuw georganiseerden Gen. Staf, in verband met het vermeldde in Rev. mil., 1903, Juli. Tevens vindt men de volgende cijfers omtrent het veldkanon met vuurmondterugloop M. 1902, aangenomen na de proeven te Sandy-Hook:

Kaliber 76.2 mM. Vuursnelheid: maximum 20 sch. p. min., normaal 10—12 sch. p. min. Projectielgewicht 6.8 KG. Aanv. snelheid 518 M. Gewicht v/h stuk met voorwagen: 1724 KG. Gewicht caisson 1835 KG. De schilden zijn 5 mM. dik en kunnen in drie deelen verdeeld worden. De batterij bestaat uit 4 stukken en 12 caissons en voert 358 stuks (G. en GKT.) mede. 50 stukken zijn besteld bij de firma Ehrhardt, de overige worden in eigen werkplaatsen of door de binnenlandsche industrie aangemaakt.

Ontleend aan het Journal of Un. St. Art., Nov./Dec. 1903, geeft ook Mitth., Heft 5, een uitvoerig artikel over het nieuwe veldgeschut.

BELGIË.

De oppositiepartijen hebben nogmaals de ondankbare taak op zich genomen eene nieuwe legerwet samen te stellen. De oorlogsterkte van het leger, op het papier 180.000 man, in werkelijkheid slechts 150.000 man, wordt volgens het ontwerp gebracht op 250.000 man; de uitgaven bedragen dan 12—15 mill. fr. per jaar meer.

Mitth., Heft 5, geeft een kort overzicht van de nieuwe bepalingen betreffende de organisatie der artillerie. Men vindt daar de volgende cijfers.

Vredes(oorlogs)sterkte der Veldartillerie: 4 regimenten:

Veldbatterij 4(5) offn., 97(168) man, 6(6) stukken.

Rijd. batterij 4(5) „ 114(180) „ 6(6) „

Vredessterkte Vestingartillerie.

bij de actieve batt. 3 off^{n.}, 55—75 man.
 " " reserve " 1 " 5 "
 " " depot " 2 " 16 "

Zie voor de vest. art. overigens Mitth., 1903, Heft 3, blz. 245.

Mil. Woch., N°. 61, geeft de volgende cijfers over de veranderingen in de sterkte aan Genie-officieren:

	<i>Vroeger.</i>		<i>Tegenwoordig.</i>	
	Staf.	Troepen.	Staf.	Troepen.
Kolonels.	4	1	4	1
Lt.-Kols.	7	1	8	1
Majoors.	6	5	9	5
Kapts. en Luits.	30	92	44	92
	<u>47</u>	<u>99</u>	<u>65</u>	<u>99</u>
	146		164	

Alzoo meer 18 (voor de Staven).

Een nieuw reglement op den etappendienst is verschenen. (Rev. mil., Arm. étr., Juni.)

BULGARIJE.

Allg. Schw. M. Z., N°. 20, ontleent aan de Köln. Zeit. een kort bericht over de nieuwe wet op den aankoop van paarden voor het leger.

CHINA.

Allg. Schw. M. Z. N°. 23, geeft den korten inhoud van een artikel in de Mei-afl. der Revue de Paris, bevattende belangwekkende beschouwingen over het leger.

DENEMARKEN.

Onder het hoofd „Allgemeines” vermeldt de Int. Rev., Juni, eenige gegevens en bijzonderheden omtrent de schietvereeningen in Denemarken, Zwitserland en Frankrijk.

DUITSCHLAND.

Mitth., Heft 5, behelst een uitvoerig bericht over de nieuwe mil. technische Academie. De Rev. mil., Juni, geeft eenige beschouwingen over het recruten-contingent 1904 in Pruisen. N. M. Bl. N°. 21, geeft de beschouwingen van een militair in de Strasz. Post over § 87, Abschn. 1 van het militaire strafwetboek (feitelijkheden tegen meerderen), welke beschouwingen zeer afwijken van die van den Generaal v. BOGUSLAWSKI (zie N. M. Bl., N°. 19). Int. Rev., Juni, vermeldt de volgende cijfers betreffende de sterkte der marine (officieren inbegrepen).

	1904.	1905.	Vermeerdering.
Matrozen div ⁿ .	14.476	15.356	880
Werf-div ⁿ .	10.889	11.869	980
Torpedo-afd ⁿ .	4.265	4.513	248
Matr.-art.-afd ⁿ .	2.422	2.444	22
Totaal	<u>32.052</u>	<u>34.182</u>	<u>2130</u>

Allg. Schw. M. Z., N°. 23, geeft een kort bericht over de machinegeweer-

afdⁿ. Er zijn nu 15 afdⁿ., elke van 3 off. en 67 man (vredessterkte).

N. M. Bl., N°. 23, vermeldt in het kort eenige beschouwingen van een Russisch marine-officier over het vraagstuk: Slagschepen of torpedobooten? ontleend aan het Tijdschrift „Schiffbau”.

ENGELAND.

Streffleur, Juni, bevat een overzicht der leger- en marinebegrooting 1904/5. Omtrent den stand der militie geeft U. Serv. Gaz., N°. 3713, de volgende cijfers: Organieke sterkte 131.583 man. Werkelijke sterkte 105.964 man.

De bataljons bereden infanterie, welker aantal op 6 is vastgesteld, worden eerst in oorlogstijd georganiseerd en tellen dan 4 compagnieën, elke à 5 officieren en 136 onderofficieren en minderen. Elke compagnie beschikt over één mitrailleur en één Pom-pom. De tot deze compagnieën behorende manschappen worden uit de bataljons infanterie genomen en ontvangen te Aldershot gedurende 2½ maand eene afzonderlijke opleiding. (B. d. l. P., N°. 481.)

Oppericht zal worden eene nieuwe compagnie zware artillerie (N°. 108); zij vormt met de compⁿ. N°s. 24 en 28 de afdeeling zware artillerie v/h 2^e legerkorps. (Un. Serv. Gaz., N°. 3718.)

Te Netheravon House is eene applicatieschool voor de cavalerie opgericht; de Rev. mil., Juni, geeft een overzicht van het programma en van de organisatie.

FRANKRIJK.

Men is voornemens in alle garnizoenssteden z.g. „foyers du soldat” (mil. tehuizen) op te richten. La France mil., N°. 6082, geeft o. m. een overzicht van de statuten van den reeds bestaanden „foyer” te Vincennes. (Zie ook Mil. Woch., N°. 63.)

Allg. Schw. M. Z., N°. 20, ontleent aan de Köln. Zeit. een overzicht van de belangrijke veranderingen in de samenstelling der veldartillerie. Ook Jahrb. A. u. M., Juni, geeft eenige beschouwingen over de wijzigingen in het geschut M. 97 en de samenstelling der veldartillerie op oorlogsterkte, door ons reeds in eene voorgaande afl. vermeld. De Fransche vakbladen bewaren hierover nog het stilzwijgen, maar op meerdere gronden wordt niet getwijfeld aan de juistheid der berichten in de Deutsche pers. (Zie ook Streffleur, Juni, en N. M. Bl., N°. 23.) Tevens bevat Jahrb. A. u. M., een zeer uitvoerig overzicht van het rapport BERTEAUX; verder de mededeeling, dat eene nieuwe Sahara-compagnie te Beni-Abbes is opgericht (Besl. van 22 April 11.) en dat op 15 April 11. in werking is getreden eene wet betreffende het geneeskundig personeel.

Omtrent het in April 11. te Parijs gehouden Concours hippique ontleent Allg. Schw. M. Z., N°. 22, eenige gegevens aan la France mil., N°s. 6056/57. Int. Rev., Juni, bevat eenige mededeelingen over de reorganisatie van de veldartillerie, de herfstoefeningen van het VIe legerkorps, in verbinding met groote cavalerie-afdeelingen, en over de afschaffing der dolmans bij de artillerie en den trein. N. M. Bl., N°. 22,

geeft een overzicht van den aanbouw van nieuwe schepen en van de veranderingen in de toelatingsvoorwaarden voor de krijgsschool.

Onder leiding van den generaal BERTHAUT zal eene nieuwe, nu gekleurde, stafkaart van 1:50.000 (in plaats van die van 1:80.000) vervaardigd worden.

ITALIË.

Int. Rev., Juni, ontleent aan de Giornale mil. een bericht omtrent de huisvesting van onderofficieren in militaire gebouwen; hieruit blijkt hoeveel zorg het legerbestuur draagt voor de onderofficieren, waarvan de aanvulling zoovele moeielijkheden oplevert.

Jahr. A. u. M., Juni, geeft een kort bericht over de wet van 17 Maart l.l., bevattende de veranderingen in de bestaande bevorderingswetten voor de marine. Volgens de plannen van den ingenieur LAURENTI worden twee nieuwe onderzeesche booten gebouwd (type GLANCO) in het arsenaal van Venetië.

JAPAN.

Int. Rev., Juni, geeft een overzicht van de ondersteuning, door den Staat verstrekt aan de nagelaten betrekkingen van gesneuvelden en aan de in den strijd verwonden (gratificatiën in eens en jaarlijksche ondersteuning of pensioen).

MEXICO.

In de Int. Rev., Juni, vindt men een uitvoerig overzicht van de tegenwoordige samenstelling van land- en zeemacht.

OOSTENRIJK-HONGARIJE.

N. M. Bl., N°. 22, geeft de volgende cijfers betreffende den pas en de vuursoorten in verschillende landen.

	LENGTE.		AANTAL PER MINUUT.		
	Gew. pas. cM.	Looppas. cM.	Gewone pas.	Looppas.	Versnelde pas.
Duitschland	80	100	114	165—170	—
Engeland	80	100	128	180	—
Italië	75	90	120	170	—
Italië (Bersaglieri) . .	86	100	140	180	—
Oostenrijk-Hong. . . .	75	90	115	160	—
Frankrijk	75	90	120	180	140
Rusland	70—90	107	120	170	130

Vuursoorten.

	in gesloten formatie.	individueel vuur.	in de gevechtsformatie.
Duitschland.	Comp. en sectie-salvo's	langz., levendig, snel	sect.- en groep-salvo's
Engeland . .	idem	id. id. magazijn	sectie-salvo's
Italië	comp-salvo's	id. id. —	sect.- en gr.-salvo's
Oost.-Hong.	sectie-salvo's	— — —	sectie-salvo's
Frankrijk . .	alleen individueel vuur	à volonté, à répétition	—
Rusland . . .	comp.-salvo's	— — —	sectie-salvo's

Bovendien in de gevechtsformatie in alle Staten individueel vuur met afwisselende vuursnelheid.

Door het M. v. O. is samengesteld een ontwerp voor de veranderingen in de uitrusting der Inf. en Jagers. In de tasschen worden 120 patronen per man medegenomen, d. i. eene munitievermeerdering van 4000 patr. p. comp. = 64.000 patr. p. regt. = \pm 1 miljoen patr. per divisie.

Het aantal door den infanterist te dragen patronen is dus van 80 op 120 gebracht, waardoor de belasting met 0,680 KG. vermeerderd wordt. Daarentegen wordt ongeveer de helft (1,5 KG.) der reserveportionen en van de Nachschubportion, tot dusverre door den man gedragen, op de proviandwagens en de patrooncaissons der troepen geborgen, terwijl eenige kleinere uitrustingstukken (0,750 KG.) op de bagagevoertuigen worden medegevoerd. Hierdoor wordt dus de belasting in totaal met 1,570 KG. verminderd en van 28,470 KG. op 26,900 KG. gebracht. Totaalgewicht patrooncaisson is nu 966 KG., d. i. gewicht p. paard 483 KG. of 25 KG. meer. (Mil. Woch., Nos. 60 en 70; Rev. mil., Juni.)

De nieuwe kamergeweer-inrichting, stelsel-HIRTENBERG, is nu definitief bij Besl. van 7 Mei l.l. ingevoerd.

(Mil. Woch., N°. 70; zie ook Mil. Woch., 1903, N°. 111.)

Een nieuw schietvoorschrift voor de cavalerie zal weldra bewerkt worden, naar aanleiding van de verhoogde belangstelling in de schietopleiding van dat Wapen, welke onlangs reeds tot uitdrukking kwam door de oprichting van eene afdeeling voor de instructie der cavalerie bij de schietschool (Mil. Woch., N°. 64; vergelijk Mil. Woch., 1904, blz. 1051).

RUMENIË.

Tractementen der officieren in francs.

R A N G E N.		Generalen Staf.	Infanterie, Cavalerie en Gendar- merie.	Intendance en Artillerie.	Genie.
Kolonel.		9.450	9.450	9.450	10.500
Luitenant-Kolonel. . .		7.560	7.140	7.140	8.190
Majoor.		6.720	6.300	6.300	7.350
Kapiteins	Stamtractement. .	4.830	4.200	4.620	5.250
	Na 20 jaren dienst.	5.250	4.620	5.040	5.880
	" 24 " "	5.670	5.040	5.460	6.300
Luitenants	" 28 " "	6.090	5.460	5.880	6.720
	Stamtractement. .		2.520	2.730	3.150
	Na 8 jaren dienst		2.940	3.150	3.780
	" 12 " "		3.360	3.570	4.200
	" 16 " "		3.780	3.990	4.620
" 20 " "		4.200	4.410	5.040	
Onder-Luitenants ¹⁾ . .		2.100	2.100	2.310	2.520

¹⁾ Worden na 4 jaren dienst luitenant.

RUSLAND.

Mitth., Heft 5, bevat een belangrijk en uitvoerig artikel over de oorlogshavens Port Arthur en Wladiwostok en de versterkte haven van Dalny.

De Rev. mil., Juni, geeft een uitvoerig overzicht van de organisatie der artillerie en der genie in Oost-Azië.

SPANJE.

Bij de reorganisatie der veldartillerie zijn van de 5 batterijen van elk regiment, er 3 à vier snelvuurkanonnen, op normaal effectief, tellende: 4 offn., 91 minderen en 71 paarden of muil dieren; 1 op verminderde sterkte, tellende: 3 offn., 61 minderen en 54 paarden of muil dieren; en 1, waarvan alleen de kaders aanwezig zijn, tellende: 2 offn., 17 minderen en 3 rijpaarden (de beide laatste zijn nog met 9 cM. kanonnen bewapend).

ZWEDEN.

Mitth., Heft 5, ontleent aan de Ill. Aeron. Mitth. 1904, Heft 2, eenige wettenswaardige gegevens omtrent de luchtscheepvaart bij de oorlogsmarine.

ZWITSERLAND.

De luchtscheepv.-afd., waarvan de organisatie in den zomer 1902 tot stand kwam, schijnt bij de groote herfstoefeningen 1903 reeds zeer goed voldaan te hebben. (Zie Mitth., Heft 5.) Het VETTERLI-geweer is sinds 1904 niet meer in gebruik; de inf. is nu geheel bewapend met het 7.5 mM. rep.-gew. stelsel SCHMIDT.

Int. Rev., Juni, geeft eenige cijfers omtrent de z.g. „Kontroll“-sterkte van het leger. Tevens een bericht omtrent proeven met nieuwe kleeding- en uitr.-stukken voor de infanterie.

Rev. mil., Juni, behelst een kort bericht over de reorganisatie der veldartillerie. (72 nieuwe batt. van 4 stukken; 1 afd. = 2 à 3 batt.; 1 regiment = 2 à 3 afd.) Tevens eenige gegevens omtrent eene proef met eene nieuwe uniform voor de cavalerie.

BOEKAANKONDIGING.

Handleiding tot de kennis der talstelsels. Hoofdzakelijk voor eigen studie, door A. S. RUSSEK. *Haarlem*, 1904. VINCENT LOOSJES.

De Schrijver van deze handleiding heeft daarin eene plaats gegeven aan alle bewerkingen, welke in verschillende talstelsels kunnen worden uitgevoerd, van af de vier hoofdregels tot de worteltrekking, de evenredigheden, de rekenkundige en meetkundige reeksen en de rekenkundige reeksen van den tweeden rang. Voorts vindt men daarin een aantal voorstellen ter oplossing met de daarbij behoorende antwoorden.

De stof is zeer duidelijk behandeld, zoodat dit werkje voor eigen studie bijzonder geschikt is en voor hen, die zich in het gebruik van verschillende talstelsels willen oefenen, een betrouwbare leidsman zal wezen.

Der Kriegsschauplatz zwischen dem Rhein und der Seine und die Hauptaufgaben seiner Befestigungen. Nach öffentlich zugänglichen Werken und Schriften bearbeitet von Major JOSEPH SCHÖN. Hiezu eine Tafel. *Wien*, 1904. L. W. SEIDEL & SOHN.

De Major SCHÖN schreef deze studie zoowel om een juist geographisch beeld te geven van het tooneel van den Fransch-Duitschen Oorlog, als om de omvangrijke veranderingen te schetsen, welke dit sindsdien, op het gebied van het vesting- en verkeerswezen, ondergaan heeft, en daarbij voor een concreet geval aan te toonen het verband, dat tusschen de politieke, militaire en geographische verhoudingen en het vestingstelsel van een Staat moet bestaan, opdat dit laatste aan zijne hoofdbestemming, het bieden van steun bij de verzameling en de operatiën der levende strijdkrachten, zal kunnen beantwoorden.

In verband hiermede worden achtereenvolgens behandeld:

1. De geographische verhoudingen van het oorlogstooneel; de militaire en politieke factoren.
2. De bevestigingen.

Het eerste hoofdstuk wordt weder onderverdeeld in: de gesteldheid van den bodem; de stroomende wateren, als hindernissen en als scheepvaartverbindingen; de karakteristiek der levensvoorwaarden voor op dit oorlogstooneel optredende massa-legers; de grensverhoudingen en de karakteristiek der opmarch(spoor-)wegen.

De beschouwing over den aard en het hoofdoel van de bevestigingen omvat: Frankrijks oost- en noordoostfront, Duitschlands westfront, het Belgische vestingstelsel en de Zwitsersche versterkingen.

Op bijzonder boeiende wijze en met groote kennis van zaken geschreven, biedt dit werkje een schat van gegevens voor hem, die hetzij den oorlog van 1870/71, hetzij de verhoudingen in een eventueelen nieuwen Fransch-Duitschen oorlog wil bestudeeren, en vormt het eene groote aanwinst op het gebied der militaire aardrijkskunde.

Ten aanzien van de vraag, in hoeverre bij een oorlog tusschen Frankrijk en Duitschland de neutraliteit der aangrenzende Staten geëerbiedigd zal worden, merkt S. het volgende op: „Op de flanken van de Fransch-Duitsche grens liggen neutrale Staten, Zwitserland ter eener, Luxemburg en België ter anderer zijde. Noch Duitschland, noch Frankrijk kunnen bij het ontwerpen van hunne verdedigingsmaatregelen van den grondslag uitgaan, dat de neutraliteit dezer Staten door den aanvaller geëerbiedigd zal worden. Dit hangt in elk voorkomend geval af van de algemeene militaire en politieke toestanden en verhoudingen, die in vreedestijd niet voorzien kunnen worden. Eene van de wezenlijkste voorwaarden voor de eerbiediging der neutraliteit zal intusschen deze zijn, of de neutrale Staten te rechter tijd bij machte zijn, eene schending hunner grenzen door militaire maatregelen tegen te gaan”.

In deze woorden ligt niet alleen voor de bij verdrag neutraal verklaarde, doch voor alle, aan groote Mogendheden grenzende, kleinere Staten, eene vingerwijzing, waarmede zij hun voordeel kunnen doen.

Militaire Jurisprudentie. Gedrukt en uitgegeven op last van de Departementen van Marine en van Oorlog. Deel I. Afl levering 2. 's-Gravenhage, 1904. MOUTON & Co.

Wij vestigen hierbij de aandacht op deze belangrijke uitgave, die, in jaargangen verschijnend, belangrijke beslissingen van het Hoog Militair Gerechtshof, enz. bevat. Deze sententiën, die, in de door het Hof gebezigde bewoordingen, de gronden bevatten, waarop het „schuldig” of „onschuldig” over de beklaagden is uitgesproken, behelzen derhalve waardevolle gegevens voor elkeen, die in zijn werkkring met het militaire recht in aanraking kan komen.

Aufklärung und Sicherung vor der Front durch Kavallerie, selbständige Patrouillen der Infanterie, Jagdkommandos und reitende Infanterie. Eine kritische Studie von LIMAN. Berlin, 1904. RICHARD SCHRÖDER.

De groote waarde, welke de ophelderingdienst, zoowel in ruimeren zin — door de cavaleriedivisiën — als in engeren zin — door de divisie-cavalerie — voor de operatiën der legers heeft, is van algemeene

bekendheid. Aan de hand van verschillende voorbeelden uit de geschiedenis der Napoleontische oorlogen, wijst S. nogmaals de groote voordeelen aan, welke de kennis omtrent de handelingen van den vijand, onder gelijktijdig verborgen houden der eigen handelingen, voornamelijk voor den, in militairen zin hoog staanden aanvoerder heeft. „Ein mäsziger Feldherr sieht, hört und denkt beschränkt; trotzdem er etwas sieht, so erkennt, begreift und durchdenkt er das Gesehene nicht.”

Tot het vervullen van deze opdracht is de Duitsche cavalerie — het wordt vrij algemeen erkend — te zwak; zoowel bij een oorlog tegen Rusland alleen, als bij een oorlog met twee fronten, driebond tegen tweebond, zal de Duitsche cavalerie slechts ten koste van buitengewone offers in staat zijn, *eenigszins* aan de haar gestelde eischen te voldoen.¹⁾ Deze ongunstige toestand, waarin, met het oog op de kosten, door uitbreiding der cavalerie niet geheel voorzien kan worden, dwingt er toe maatregelen te beramen, om dezen zooveel mogelijk te verbeteren.

Kunnen de cavaleriedivisiën, behalve door uitbreiding van het aantal eskadrons, door het toevoegen van rijdende artillerie, mitrailleurafdelingen, wielrijderdetachementen of bereden infanterie versterkt worden, ook de divisie-cavalerie behoeft noode versterking, en daartoe kunnen de evengenoemde middelen niet gebezigd worden. Daar dringt zich in de eerste plaats op het gebruik van „zelfstandige patrouilles”, zijnde afdelingen, hoogstens ter sterkte van een paar pelotons, met eene zelfstandige opdracht ter opheldering uitgezonden, dan wel uit vrijwilligers saamgestelde, voor bijzonder gevaarvolle ondernemingen afgerichte, afdelingen.

De Russische jachtcommando's hebben hun ontstaan te danken aan de weinige geschiktheid, welke de soldaat, ten gevolge van zijne geringe geestelijke ontwikkeling, voor den velddienst heeft, waarom het voordeelig geacht werd, slechts weinigen (2 à 4 per compagnie) daarin grondig te oefenen. Doch ook voor andere legers kunnen patrouille-commando's groote waarde hebben, terwijl bovendien, door de invoering daarvan, de troep aan het optreden dezer afdelingen gewoon geraakt (wat met name voor het Duitsche leger met het oog op een oorlog met Rusland van belang is), en de dienst bij deze commando's zeer gunstig werkt, ten aanzien van de ontwikkeling der specifiek militaire eigenschappen bij de daarbij ingedeelde officieren, onderofficieren en minderen.

Van soortgelijke aard als de „zelfstandige patrouilles” zijn de in Rusland ingevoerde „jachtcommando's” en de in Duitschland bij wijze van proef gevormde „patrouille-commando's”. Deze ontvangen eene zeer zorgvuldige opleiding in den velddienst, worden stelselmatig geëntreineerd

¹⁾ Rusland: 764½, Frankrijk 356, Duitschland 389, Oostenrijk-Hongarije 252, Italië 144 eskadrons. Binnen 24 uur kan Rusland door 190, Frankrijk door 56 eskadrons de grenzen doen overschrijden; Duitschland kan hiertegenover slechts resp. 44 en 37 eskadrons stellen.

en hebben in beide legers ten doel: opheldering en beveiliging, zoowel in den toestand van beweging als in dien van rust.

Aan al deze verschillende organen, die bijzondere geschiktheid hebben voor die verrichtingen, welke de versluiering der eigen voornemens en handelingen beoogen, en daarom bijvoorbeeld gedurende de grensbewaking en -beveiliging goede diensten kunnen bewijzen, alsmede een zeer gewaardeerden steun bij de opname der cavalerie kunnen bieden, kleeft volgens den S. echter een groot nadeel, n.l. dat de snelheid, waarmede zij zich voortbewegen, noodzakelijk betrekkelijk gering is. Dientengevolge kunnen zij slechts op korten afstand gebruikt worden, terwijl hunne meldingen bovendien meermalen te laat zullen inkomen, om er nog voordeel van te trekken, aangezien toevoeging van bereden ordonnansen, met het oog op de geringe getalsterkte der cavalerie, uitgesloten is en van wielrijders alleen op goede wegen gebruik gemaakt kan worden. Voorts zal de groote krachtsinspanning, welke veelvuldig van hen gevorderd zal moeten worden, hunne werkzaamheid spoedig verlammen. Wel zijn zij, door hunne bijzondere geoefendheid in het marcheeren, beter tegen het doorstaan van vermoeienissen bestand, doch deze eigenschap heeft in zooverre haar nadeel, dat zij dikwijls tot opheldering op te grooten afstand zal verleiden, waarbij wel het waarnemingspunt bereikt wordt, doch het tijdig daarvan terugkeeren niet verzekerd zal zijn en dientengevolge het verband met den eigen troep verloren zal gaan. Eindelijk worden, door het organiseeren dezer patrouilles, enz., gedurende het gevecht de beste krachten aan de compagnieën onttrokken. Ook voor den vredesdienst zijn in meer dan een opzicht bezwaren verbonden aan het onttrekken van de beste krachten aan de onderafdeelingen, ten behoeve van de vorming en opleiding der bovenbedoelde organen.

De bezwaren, aan het gebruik van boven besproken organen verbonden, doen S. als vanzelf het oog richten op de bereden infanterie. Deze instelling is niet nieuw; afgezien van de oudste tijden, kwam zij reeds ongeveer 1600 in Duitschland voor; de in dien zin gevormde troepen heetten dragonders. ¹⁾ S. bespreekt nu uitvoerig hoe in den loop der tijden en voornamelijk in de, gedurende de laatste kwarteeuw gevoerde oorlogen van het gevecht te voet der cavalerie in meerdere of mindere mate gebruik gemaakt is. In het bijzonder wordt daarbij de aandacht gevestigd op den Amerikaanschen burgeroorlog, den Russisch-Turkschen en den Zuid-Afrikaanschen oorlog. Hierbij wordt tevens in herinnering gebracht, hoe gedurende de onlusten in China (1900—1901) uit de Duitse infanterie, ten behoeve der opheldering, bereden infanterie gevormd werd.

Bij de tot in bijzonderheden vermelde organisatie en oefening der Engelsche bereden infanterie vindt S. gelegenheid er op te wijzen, dat deze uitsluitend tot taak heeft de cavalerie te ondersteunen, *niet* haar

¹⁾ Geschichte des 1. Brandenburgischen Dragoner-Regiments N°. 2.

te vervangen en zij daarom nimmer voor den ophelderingsdienst gebezigd wordt.

Frankrijk gebruikt in Noord-Afrika bereden infanterie, die tevens als cavalerie dienst doet, terwijl dit Wapen in Rusland uitsluitend voor den ordonnansendienst in den ruimsten zin van het woord gebezigd wordt. De Russische cavalerie, welke over een geweer met bajonet beschikt, kan dus zoo noodig te voet, als infanterie, gebezigd worden; dientengevolge zijn de Russische cavaleriedivisiën feitelijk uit de drie wapens — cavalerie, infanterie en artillerie — samengesteld.

In verband met het voorafgaande wordt nu door S., aan de hand van verschillende schrijvers over dit onderwerp, de vraag besproken: of omzetting der cavalerie in bereden infanterie noodig of gewenscht is. Wanneer men bedenkt, dat de strategische opheldering de hoofdtak der cavalerie vormt, kan deze vraag niet anders dan ontkennend beantwoord worden. Toch moet de cavalerie ook voor het infanteriegevecht opgeleid zijn en zóó vaak tot het gevecht te voet afzitten, als noodig is om die taak te vervullen; elk onnoodig gebruik van de karabijn moet echter vermeden worden. Vooral met het oog op de tactische verkenning schijnt S. geneigd om de vraag: „cavalerie of bereden infanterie?” te beantwoorden met: „cavalerie *en* bereden infanterie”.

Door deze oplossing van het vraagstuk zouden de nadeelen, welke, zooals hiervoor opgemerkt, zelfstandige infanterie-patrouilles e. d. aankleven, vermeden, en tevens een zeer bewegelijke troep geschapen worden, welke, juist ten gevolge van die eigenschap, in het gevecht zeer goede diensten kan bewijzen. Werd dit Wapen, in vereeniging met rijdende artillerie, mitrailleur- en wielrijder-afdeelingen, aan de cavaleriedivisiën toegedeeld, dan werden deze in staat gesteld aan alle aan haar te stellen eischen volkomen te voldoen.

Tot slot vat S. de voordeelen, welke de bereden infanterie boven de hiervoor besproken organen bezit, in het kort samen en wijdt enkele beschouwingen aan de organisatie, wapening en kleeding van dit Wapen, waarbij er nogmaals de nadruk op gelegd wordt, dat het wapen der bereden infanterie *het geweer* is en het paard haar slechts tot transportmiddel mag dienen, zij het ook, dat hare bedrevenheid in het rijden zoo groot moet zijn, dat zij zich gemakkelijk door *elk* terrein kan bewegen. Bovendien moet zij steeds indachtig zijn, dat het op- en afzitten voor haar de gevaarlijkste oogenblikken vormt en deze dus zooveel mogelijk bekort moeten worden; dat beschieting in gesloten formatie door eene doelmatige beveiliging onmogelijk gemaakt moet worden en dat aan de dekking der handpaarden, zoowel tegen gezicht als tegen aanvallen des vijands, de grootst mogelijke aandacht geschonken moet worden.

Uit deze korte beschouwing moge blijken, hoe vele en belangrijke vraagstukken in dit werkje behandeld worden. De lezing daarvan kunnen wij dan ook ten zeerste aanbevelen.

Ruiterweelde door MIL VAN HOORN. *Amersfoort*, VALKHOFF & Co.

Onder dezen titel zijn een 18-tal schetsen en een 5-tal brieven, op het militaire leven — en meer in het bijzonder op het leven bij de bereden artillerie — betrekking hebbende, samengebracht, welke eene gunstige getuigenis afleggen zoowel voor de scherpe opmerkingsgave, als voor de literaire talenten van den S. In een vlotten, aangename stijl geschreven, kenmerken deze schetsen zich door den frisschen, opgewekten geest, die er van uit gaat. De S. gevoelt blijkbaar veel voor dat onderdeel van het maatschappelijk leven, hetwelk hij voor ons ontrolt; hij verstaat de kunst de poëtische zijde daarvan, die helaas, door velen niet meer wordt opgemerkt, te zien en weder te geven. Zijn boek zal ongetwijfeld door velen gelezen en gewaardeerd worden.

Ter aankondiging ontvangen:

Berichten en mededeelingen der Vereeniging van leeraren aan inrichtingen van middelbaar onderwijs. (Opgericht 20 April 1867.) Tiende reeks. N°. 5. *Leeuwarden*, Mei 1904. COÖPERATIEVE HANDELSDRUKKERIJ.

Zakboekje te velde en bij diensten in het garnizoen. *Vlissingen*. C. N. J. DE VEY MESTDAGH.

Reglementen en Voorschriften voor den aspirant milicien-korporaal der infanterie, samengesteld door een officier der infanterie. *Vlissingen*, 1903. C. N. J. DE VEY MESTDAGH.

Reglementen en Voorschriften voor den milicien-sergeant der infanterie. *Vlissingen*. C. N. J. DE VEY MESTDAGH.

La fortification passagère et la fortification mixte ou semi-permanente par V. DEGUISE, Major du Génie, Professeur de fortification à l'Ecole d'application de l'Artillerie et du Génie. Avec atlas. Prix: 20 francs. *Bruxelles*, 1904. POLLEUNIS ET CEUTERICK.

De Rijkswerkinrichtingen te Veenhuizen. Afdrukken van indrukken door EEN ONHERROEPELIJK VERLORENE. Met een voorwoord van Professor Mr. D. SIMONS, Hoogleraar te Utrecht. *Rotterdam*, 1904. W. L. BRUSSE.

Taktische gegevens voor het veldleger door W. VOSMAER, Kapitein van den Generalen Staf. 3^e vermeerderde en herziene druk. *Haarlem*, 1904. VINCENT LOOSJES.

Jena of Sedan? Een militaire roman door F. A. BEYERLEIN, vertaling van Mevr. A. E. NUYS—POSTHUMUS. *Amsterdam*, 1904. VAN HOLKEMA EN WARENDORF.